LACAN OVER DE DROOM
SAMENVATTING

Lieven Jonckheere
maart-april 2020

PRÉSENTATION 1928

psychose

- tijd 1
  imaginatif / mythomane (poète, instable)
- tijd 2
  - *psychose hallucinatoire chronique*
    - *délire* ivm politie
      ziet stelen – telepathisch contact met politie – maar politie laat dieven lopen
    - echo's van *actes et pensées*
    - hallucinaties (visueel, auditief, genitaal)
  - echter vooral 's nachts = *délire de rêve à rêve* (van droom tot droom) Klippele *conviction délirante* blijft overdag
- tijd 3
  weer *imaginatif* / meer mythomaan dan ooit
  gesystematiseerd *post-oniroïde délire*

PSYCHOSE PARANOIAQUE 1932

Klippel 1893

- *délire* verschijnt in dromen (van ene droom naar andere, de rêve à rêve)
  blijft overdag hangen
- daarna gesystematiseerde post-oniroïde délire

(vooral bij intoxicatie door alcoholisme)
(vooral bij Duitse psychiatrie – Klippel is Frans)

cf. casus Lacan

evolutie in 3 fases

- <u>fase 1 = *aigu*</u>
  - elementaire fenomenen
    - *état oniroïde* (tussen droom en waken) – met angst
    - *trouble primitif de la perception*
      (soort psychasthenie = interpretatie (cf. pseudo-hallucinatie)
  - dromen ivm dood/bedreigingen
  - geloven droom bij ontwaken, in droom blijven – geheugenstoornissen
- <u>fase 2 = *méditation affective*</u>
- <u>fase 3 = organisatie *délire*</u>
  - conceptuele verandering

Anorexie 1935

anorexie

- fallische fantasma's (fallische moeder???) – cf. dromen
- vnl bij Joodse jongens (eigen ervaring bij consultaties gewone volk)

PSYCHOSE 1936

- <u>psychose</u>
  cf. 3 tijden supra
  - onirisme (tijd1)
    - *vécu*
    - miskenning *réalité pulsionelle*
  - *délire* (tijd3)
    - *jeu (de mots)*
    - erkenning *réalité pulsionelle* cf. achtervolging
- <u>droom</u>
  - droom (tijd)
    - *vécu*
  - vertellen droom (tijd2)
    - *jeu (de mots)*
      cf. petit délire bien systématisé
    - komt hier dan ook plots de pulsie aan bod????

STADE DU MIROIR 1936

- **corps morcélé**
  als PA *touche à un certain niveau de désintégration agressive de l'individu → corps morcelé*
  - cf. droom
    - *membres disjoints + organes figurés en exoscopie*
      - *oral + cloaca + ogive des angustiae de la naissance*
      - *démons s'ailent et s'arment pour des persécutions intestines* (cf. Bosch XV=modern)
  - cf. hysterie conversie (schize & spasme)
    - op organisch vlak
    - *lignes de fragilisation → anatomie fantastique*
- **spiegelbeeld**
  imago eigen lichaam altijd gespiegeld (bv *traits, infirmités, projections objectales*)
  - cf. droom
    cf. glazen bel bij Bosch
  - cf. psychose hallucinatie
    - in de perceptie

LA FAMILLE 1938

- **corps morcelé**
  - *corps morcelé*
    (oorspronkelijk?? Of weer uiteenvallen spiegelbeeld???)
    cf. fantasma's Klein
    - in dromen
      uiteenhalen mannequin hétéroclite / poupée baroque / trophée de membres → poupée démantibulée (Bellmer)
    - in hysterische conversie
  - reactie *tov corps morcelé*
    oa primair narcisme = fantasie intrauteriene eenheid
    - in dromen
    - in obsessies (niet dwangneurose, maar obsessie met terugvinden eenheid)
- **spiegelbeeld**
- **complex**
  - imago – dubbele betekenis
    - spiegelbeeld → imago = lichaamsbeeld
    - imago = *représentation inconsciente* → complex
  - complex → *rêves / actes manqués* / symptomen (nog geen witz!!)

BONAFFÉ 1947

Geen antropologie zonder de droom

Allemaal onderdelen van drame humain of vormen van condition humaine
- *amour*
- *fureur*
- *folie*
- *rêve*

AGRESSIVITÉ EN PA 1948

uiteenvallen spiegeleenheid

cf. droom dwangneuroticus
in auto met zijn geliefde
achtervolgd door doorzichtige vliegende vis = blaas met duidelijk zichtbaar niveau van pis
- blaas = ego?? Cf. kikker
- Pis = eigen agressie???

INTERVENTION SUR LE TRANSFERT DORA 1951

Hele gevalsstudie vanuit dromen = deel 2
Ook in ondertitel??

2 grote dromen
- <u>droom 1</u>
  - overdrachtskant:
  - geurhallucinatie bij ontwaken (réveil)
    - identificatie vader (én MrK én Freud) ogv sigarengeur = I(A) …
      … waarmee Dora zich als ik (i(a)) identificeert tov MmeK
    - *stade crépusculaire du retour au moi*
      cf. *Schwellensymbolik* Scherner – geurdrempel bij het terugkeren van het Ik/realiteit
- <u>droom 2</u>
  - overdrachtskant: betekent einde PA
  - MmeK als object (a) van genot = mysterie van eigen *féminité corporelle*
    cf. galerij Dresden verdroomd voor Madonna

RSI 1953

Symbolique = taal = *Signifiant/signifié*
concurrence/superposition de symboles → cf. zin wordt poëtisch door *ton, structure, calembours, rythmes, sonorité*

- droom
  - rebus
- symptoom
  - gestructureerd als een taal
  - *equivalent plurivoque, surdéterminé van activité sexuelle*

proces PA

- deel I
  rS = *réalisation du symbole*
  - analyste = symbolisch personage – met almacht: "gij hebt mijn waarheid"
  - (cf. *sujet supposé savoir)*
- deel II = imaginaire fase
  - rI = *réalisation de l'image*
    weerstand gedrag …
  - iI = *captation of imagination de l'image*
    … vanuit spiegelidentificatie
  - iR = i *transformé en* R
    transfert négatif (zelfs *délire*)
  - iS = *imaginer le Symbole = mettre le discours S sous forme figurative* (II, 184)
    oa droom (*Darstellbarkeit*??)
- deel III
  - sS = *symbolisation du symbole* – door analyticus (ingaand tegen rS??)
  - SI = interpretatie = *symboliser l'image* (II, 184)
  - SR = *faire reconnaître sa réalité=désir*

overdracht/transfert

rêves

- *portent la marque de la réalité (personne constituée dans son être) de l'analyste*
- getuigen van *connaissance (limitée) de la structure de l'analyste*
- (désir analyste steekt neus aan het venster in dromen???)

FONCTION ET CHAMP 1953

analogie ↔ symbolisme

- analogie
  - natuurfilosofen / Goethe – in de natuur
  - inherente band tussen 2 dingen
- symbolisme
  - Freud – in de dromen
  - Geen band tussen *Signifiant/signifié* – arbitrair

dromen in de terugkeer tot Freud

- <u>Doel</u>
  - vinden *sens* (Ubw) …
  - … via réduction de l'histoire de sujet
- <u>hoe</u>
  - via 5 grote gevalsstudies
  - via 3 grote Ubw formaties
    - <u>droom</u>
      - structuur van een zin – of beter: rebus=*écriture*
        - kinderdroom = *idéographie primordiale*
        - volwassen droom = reproductie van fonetische én symbolisch gebruik van Signfiants zoals Egyptische hiërogliefen en Chinese karakters
      - expression d'un désir
        - intenties subject
          ostentatoires/démonstrative – dissimulatrices/persuasives – rétorsives/séductrices
        - in die intenties moet men altijd *désir* zoeken
          - illustreert *désir homme = désir de l'Autre (désir d'être reconnu par l'Autre)*
            cf. droom vanuit *désir sujet de contredire* Freuds stelling (indoctrinatie) dat droom=wensvervulling (*Gegenwunschträume*)
      - dromen onder overdracht
        elke droom kan geïnterpreteerd als *provocation / aveu larvé / diversion*
      - middelen om die intenties/désir onder overdracht te realiseren:
        Traumarbeit = élaboration = rhétorique
        - *déplacements syntaxiques = Verschiebung*
          ellipse en *pleonasme, hyperbate=syllepse, régression, répétition, apposition*
        - *condensations sémantiques = Verdichtung*
          métaphore, catachrèse, antonomase, allegorie, metonymie, synecdoque
    - <u>lapsus</u>
      - *acte manqué = discours réussi*
        baîllon tourne sur la parole du quadrant qu'il faut pour qu'un bon entendeur y trouve salut
      - *cf. hasard* (geen mogelijkheid om niet gedetermineerd getal zich te binnen laten vallen)
        confiance totale in de symbolen
        puissance combinatoire qui en agence les équivoques

- Witz
  - Lacan vindt dit toch altijd het beste model (meer dan droom!!
    l'œuvre la plus incontestable parce que la plus transparente, où l'effet de l'inconscient nous soit démontré jusqu'aux confins de sa finesse
  - *ambiguïté que lui confère le langage,*
  - volledig gericht op *non-sens*
    pointe toont *sa gratuité = sa domination sur le réel s'exprime dans le non-sens*
    L'esprit qui vit en exilé dans la création dont il est l'invisible soutien, sait qu'il est maître à tout instant de l'anéantir
    trompeur: sophistique = stratagème, logique = leurre, comique = éblouir. L'esprit est toujours ailleurs.
  - *plaisir*
    - *sujet* plezier
      intention de l'individu dépassée par la trouvaille du sujet
      quelque chose d'étranger dans ma trouvaille → mon plaisir
    - Ander plezier
      tiers auditeur toujours supposé
      cf. perd pas son pouvoir dans sa transmission indirecte
      ambocepteur au lieu de l'Autre
      chute door *platitude de la vérité qui s'explique*
  - eeuwige herbeginnen
    - *verbe au commencement*
    - *esprit qui continue cette création en la renouvelant toujours*
- symptoom
  - *structuré comme un langage, langage dont la parole doit être délivrée*
  - *surdétermination* symptoom door *double sens*
    2 symbolisch gekoppelde conflicten
    - *conflit présent*
    - *conflit défunt*
  - *symptoom se résout tout entier dans une analyse de langage*

Dromen in de kliniek van de dwangneurose

- Rattenman
  introduit médiation véritable dans sa subjectivité sous une forme transférentielle
  nl *fille imaginaire*
  - *qu'il donne à Freud pour en recevoir de lui l'alliance*
  - *rêve-clef: ell lui dévoile son vrai visage = mort qui le regarde de ses yeux de bitume* (stront?)
- Wolvenman
  - Ruth Mac Brunswick *position délicate à l'endroit du transfert*
  - droom met muur waar wolven omheen willen (*le tourner*)
- Dostojewski-man
  - *expérimenter ce qu'on a appelé nos séances courtes*
  - dwangneurotische *spéculations sur l'art de Dostoïevski (Durcharbeitung)*
    onderbroken door
    - *fantasmes de grossesse anale*
    - *rêve de sa résolution par césarienne* (bevalling via *coupure*)

hysterie/dwangneurose?
- hysterie: droom = Ubw formatie = interpretatie → interpretatie op leest van het Ubw geschoeid
- dwangneurose: geen Ubw formaties (dromen), maar enkel *Durcharbeitung → coupure* ipv interpretatie → droom over een vruchtbare *coupure (césarienne)*

SÉMINAIRE I 1953-1954

Séminaire I 1953-1954
56 ev

vergeten Ubw formatie

cf. L-schema

- sujet in relatie tot Ander
  - *parole véridique qui peut révéler le secret le plus profond de l'être*
  - *n'est pas dite*
- ego in relatie tot ander
  S'accrocher à l'autre avec les chutes de cette parole,
  dégradation parole in rapport de l'ego à l'autre = méconnaissance
  résistance=overdrachtsweerstand *avec sa pointe transférentielle*
  - vergeten in droom
    - twijfel over herinnering van droomelement → *certitude* dat het aanwezig was
      mondt uit in paradox: volledig vergeten droom → meest betekenisvolle droom
    - cf. droom pte Freud
      - droom
        volledig vergeten – behalve één *signifiant* waaraan subject twijfelt nl *canal*
      - VA
        dag nadien "Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas"
        – "Le pas de Calais" = canal de la Manche
      - Interpretatie
        uiting van overdrachtsweerstand: "je witz-theorie is ridicuul"
  - Vergeten als lapsus
    -
    - cf. vergeten door Freud
      - lapsus
        Freud vergeet naam Signorelli – enkel vervangingsnamen Boltraffio, Botticelli
      - VA
        dood & seks bij moslims

Séminaire I 1953-1954
155 ev en 174
Ik in de droom
Dialectiek narcisme / corps morcelé

- Slaap
  - ego
    vanuit narcistisch verlangen = terugkeer naar eenheid
    op 2 fronten
    - fysiek: kledij = *Hüllen* uittrekken
    - *psychische Entkleidung = verzichtet auf die meisten seiner psychischen Erwerbungen*

    von beiden Seiten her eine Annäherung an Aufenthalts (cf. fötale Körperhaltung)
  - *corps morcelé*
    afleggen toegevoegde elementen of prothesen: valse tanden, vals haar, prothese
    (grenzen van Ik zijn dus vaag – kantelt makkelijk in *être qui se décompose = corps morcelé*
- *Person* die hoofdrol speelt
  - ego
    hoofdrolspeler in droom is altijd als *die Eigene zu agnoszieren*=identificeren
  - *corps morcelé*
    - wake=*veille*
      - Ik identificeert zich met ander = libidinalisering beeld ander
      - ik wordt heel stuk verduisterd (*opacification*)
        ego als *méconnaissance* (van zichzelf)
    - droom
      - Ik komt los van identificatie met ander = *personne à l'état pur*
      - eigen lichaam *est mieux perçu, mieux connu*
        cf. *diagnostische Fähigkeit Traum = beginnende Körperleiden früher und deutlicher verspürt* – doordat *aktuellen Körperempfindungen ins Riesenhafte vergrößert = hypochondrisch: psychische Besetzung von der Außenwelt auf das eigene Ich zurückgezogen, ermöglicht die frühzeitige Erkennung von körperlichen Veränderungen*

Séminaire I 1953-1954
55

Wolvenman droom

- oerverdringing (*Urverdrängung*)
  - algemeen
    - kern van verdringing
    - niet formuleerbaar = comme si cela n'existait pas
    - komt tot stand via trauma (niet herinnerbaar trauma – moet gereconstrueerd
    - essentie van Freuds ontdekking van Ubw
  - Wolvenman
    - *Verwerfung* genitale ervaring – vanuit oerscène
    - moet gereconstrueerd
- verdringing (*Nachdrängung*) & terugkeer verdrongene
  - algemeen
    - aangetrokken door oerverdringing
  - Wolvenman
    - infantiele wolvendroom

Séminaire I 1953-1954
213

droom Wolvenman

- <u>6maand = oerverdringing</u>
  <u>oerscène nog niet traumatisch</u>
  - oerscène = coïtus a tergo ouders
    - *Effraction imaginaire*
    - *Prägung=frappe* van het traumatische evenement
  - Oerverdringing
    Prägung niet geïntegreerd in S systeem = signification – niemand kan het woord geven
    Prägung beperkt tot I
- <u>3 jaar 3 maand – 4j = verdringing</u>
  <u>oerscène wordt *nachträglich* traumatisch</u>
  - integratie levensevenementen in *loi = champ de significations symboliques*
    I *Prägung* gaat *nachträglich* binnen S spel functioneren
  - eerste S integratie is ontwrichtend – en dus traumatisch
    - cf. wolvendroom = angstdroom
    - vanuit angstige afwachting kerstcadeau's + verjaardagscadeau
  - gevolg = 1st kern symptomen
    qqchose se détache du sujet dans le monde Symbolique
    cf. Karakterneurose / narcistische neurose (psychose?) – vanuit grote overdrachtsweerstand

Séminaire I 1953-1954
269 ev

'overdracht' in droom

désir

- Ubw désir is ineffable = geen directe vertaling
  Ubw Vorstellung kan niet Vbw worden
- Ubw désir komt enkel indirect tot uiting, slechts indirect erkend (reconnu)
  via overdracht naar/op Vbw materiaal
  - Ubw désir of Vorstellung verbindt zich met onschuldige Vbw Vorstellung (dagrest)
    – waarop ze dan haar Intensität kan overdragen
  - Ubw désir drukt zich uit via alle mogelijke materiaal (dagresten)
    - dagresten ontdaan van hun eigen sens=Sinn – worden gewoon matériel signifiant
    - dagresten hernomen in S structuur, worden S gestructureerd (metafoor&metonymie) – en kunnen zo een andere sens=Sinn (die van het Ubw désir) uitdrukken
  - hoe verder analyse hoe duidelijker dromen – want meer op analyticus gericht (overdracht)

Séminaire I 1953-1954
292 ev

droom = *parole pleine*

- *discours (parole vide)*
  - één en al *erreur* – en leidt dus altijd tot contradicties
    onvermijdelijke contradicties tonen dat discours zich op het niveau van de *erreur* bevindt
- *parole véridique/pleine* = Ubw formaties
  vérité verschijnt in Ubw formaties – voor zover die een méprise zijn
  (la vérité rattrappe l'erreur dans la méprise)
  - vormen
    - Lapsus
    - Droom
    - Witz
  - Mechanismen (Arbeit Ubw) – rare reeks!!!
    - Condensation=Verdichtung
      polyvalence des sens
      geen eenduidige band Signifiant/signifié
      - Signifiant=symbole droom → 1000 choses à signifier
      - chose à signifier → 1000 Signifiants=symboles
    - verdringing
    - Verneinung
  - désir=Wunsch in de droom
    - désir = refoulé
      - désir suspendu in de loop van de dag – parole qui allait au fond de l'être ne pouvait pas être dite – être attend de se révéler par la parole
      - en dat être wordt nu wel gerealiseerd in de droom
    - cf. herhalende droom dichter die droomt dat hij weer kleermakerhulpje is
      - geen strafdroom
      - maar wel franchissement S van être = investiture – hij heeft het gemaakt als dichter
    - cf. dromen Freud
      - Freud verklapt nooit fond de l'affaire ivm eigen dromen = parole s'exprime dans le rêve
      - Lacan doet dat dan maar
        cf. droom botanische monografie
        - "je n'aime plus ma femme"
        - "je suis méconnu par la société et entravé dans mes ambitions"

Séminaire I 1953-1954
308

symptoom niet alleen via droom??

Cf. Augustinus

- *verbum = fait de phonèmes*
  Ubw formaties: droom / lapsus / witz
  cf. Aristoteles: *verbum dei* (interne taal) = echte kennis via de geest (dus niet die via *signum*)
- *signum = sur la base de l'organisme*
  symptoom
  cf. Aristoteles: menselijk woord = *signum* dat eigenlijk niet bijdraagt tot kennis van ding

Séminaire I 1953-1954
309

sens* en *non-sens (Nabel)

- droom
  - overdracht=*Übertragung*
    - *parties de discours désinvesties de signification* (dagresten) …
    - … krijgen nieuwe Ubw *signification*
  - Navel (*non-sens*) zeer verward (*ombilic extrêmement confus*)
- lapsus
  - toont de *non-sens* die inherent is aan elke *sens*
  - (Ubw) *Sens* maar gecreëerd doordat (Bw) *sens* vernietigd wordt
- witz
  - berekende irruptie van *non-sens* in discours dat *sens* lijkt te hebben
  - zeer punctuele *Nabel (non-sens) (ombilic parfaitement aigu)*

INTRO HIPPOLYTE 1954

Ubw formaties

- droom
  - niet de droom op zich is van belang – enkel het verhaal van de droom, onder overdracht
  - cf. droom pte Freud
    enkel woord 'kanaal' blijft over – daar moet men het mee doen, dat is voldoende
    - désir = verdoken verlangen om Freud te tonen hoe belachelijk zijn theorie over de witz is "du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas" – "le pas de Calais"
    - bout brisé de la pointe transférentielle du rêve, de ce qui s'adresse directement à l'analyste (Freud)
- lapsus
  Freuds vergeten naam Signorelli
  - vanuit voorafgaande censuur van relatie geneesheer/mens tot de dood in treinconversatie
  - retranché de soi la moitié brisée de l'épée de la parole → ce terme reste attaché à la signification refoulée → Freud ne disposait plus de ce terme comme matériel signifiant
  -
- witz

SÉMINAIRE II 1954-1955

Séminaire II 1954-1955
57

Dromen controle (groupement 'controle)

- droom 1
  - manifest
    nourisson op rug (schildpad ligt op rug te spartelen)
  - latent
  - interpretatie
    Ubw désir: enfant = jijzelf! – *aucun doute!*
- droom 2
  bevestigt interpretatie
  - manifest
    - rêveur se baigne dans la mer = divan analyticus = auto analyticus
    - chiffres sur la mer – met geboortedatum én leeftijd subject
  - latent
    - vraagt zich af of hij wettig kind is, of zijn naam wettig is (schildpad ligt op rug te spartelen)
    - wordt vader – bezig met paternité imaginaire = anxiété subdélirante ivm responsabilités de géniteur
  - interpretatie
    Ubw désir: "ben ik uiteindelijk niet jouw kind?" (tov analyticus, in overdracht)

Séminaire II 1954-1955
59

Kern unseres Wesens

- TD 572: Primärvorgänge von Anfang an gegeben, während die sekundären erst allmählich im Laufe des Lebens sich ausbilden, die primären hemmen. Infolge dieses verspäteten Eintreffens der sekundären Vorgänge bleibt der Kern unseres Wesens, aus unbewußten Wunschregungen bestehend, unfaßbar und unhemmbar für das Vorbewußte. Diese unbewußten Wünsche stellen einen Zwang dar (…) Ein großes Gebiet des Erinnerungsmaterials bleibt auch infolge dieser Verspätung der vorbewußten Besetzung unzugänglich.
- Ubw = sujet méconnu par le moi = Kern unseres Wesen (noyau)
  ontologisch?

Séminaire II 1954-1955
75

Imaginaire droomduiding

- Droom = chatoiement imaginaire (beelden) in een miroir obscur
- Droomduiding = divination – waarbij sujet heel wat elementen van zijn imaginaire fixaties voor zichzelf kan reveleren

Séminaire II 1954-1955
80

traumatische droom
- droom=wensvervulling
  - lustprincipe = herstellen homeostase
  - réalisation imaginaire du désir – via een coherent S systeem (machine)
    dus niet zoals bij dieren met echt obejct, maar enkel via 'hallucinatie' of 'herinneringsbeeld'
- traumatische droom – gaat in tegen droom=wensvervulling
  - traumatische neurose – met herhaling trauma in dromen

Séminaire II 1954-1955
128

psychose ≠ droom
psychose niet alleen vanuit droom benaderbaar

- Freud
  cf. Jackson TD 542: find out all about dreams and you will have found out all about insanity (folie)
- Lacan
  problème du rêve laisse entièrement ouverts tous les problèmes économiques de la psychose

Séminaire II 1954-1955
150

symptoom ≠ droom
symptoom niet alleen vanuit droom benaderbaar
- gemeenschappelijk = 'grammaire' (metaforisch)
  - spel van S duidelijk in droom → symptoom van daaruit benaderbaar
  - maar binnen dat S spel groot verschil
    - droom – cf. episch gedicht
    - symptoom – cf. wetenschappelijk werk over thermodynamica
- verschil = economie
  symptoom inséré dans un état économique global du sujet (jouissance?)
  (in dat opzicht is witz eigenlijk een beter paradigma, want die verrekent de jouissance)

Séminaire II 1954-1955
151

Traumdeutung
2 kanten
- theorie droom
  belang structuur van de taal
- schema psy-apparaat
  - 1ste psy-apparaat – vanuit neurologie
  - 2de psy-apparaat – vanuit neurosen

neurosen tonen dat psychisch apparaat talig gestructureerd is

Séminaire II 1954-1955
150

Manifeste of herinnerde tekst = textre sacré
- Vragen die Freud zich niet stelt ivm droomtekst
  - Psychologische vraag wat verloren is gegaan
  - filosofische vraag waarom vécu droom niet even belangrijk is als vécu waken
    cf. als men iedere nacht droomt dat men vlinder is, en iedere dag denkt dat men mens is
    wat is dan de werkelijkheid? Is men dan een vlinder die droomt dat hij een mens is of een mens die droomt dat hij een vlinder is (cf. Tchouang Tseu II, 154)
- Freud stelt zich enkel de vraag van wat overblijft van droom
  - droom is altijd discours interrompu of parole brisée
    Cf. droom soms beperkt tot één S – bv 'kanaal'
  - Wat rest
    - zorgt des te meer voor *transmission d'un sens*=*Sinn, d'une parole articulée*
      (oa als message, in overdracht), van een Ubw désir
    - insisteert in herhalingsautomatisme
    - twijfel=doute maakt deel uit van de tekst, als een connotation, index of 'soulignage'
      als dromer zegt dat hij over een droomelement twijfelt, trekt hij daar de aandacht op als particulièrement significatif

Séminaire II 1954-1955
160

Fechner

- Fechner = *andere Schauplatz*
  - Fliess 210 (1898): der Traumvorgang spielt auf einem anderen psychischen Terrain
  - TD 72, 512: *Fechner vermutet daß der Schauplatz der Träume ein anderer ist als der des wachen Vorstellungslebens (= Schauplatz der psychophysischen Tätigkeit)*
- Freud = *psychisch Apparat*
  - *psychischen Lokalität*
    Reflexapparat met prikkel in één richting (progredient)
  - topische regressie tot hallucinatorische herbezetting van het herinneringsbeeld

  kritiek Lacan op constructie psychisch apparaat 175
  - Perceptie//Bewustzijn met temporele regressie → hallucinatie bevrediging én figuratieve=imaginaire droom uitgelegd via topische regressie
  - Later opgelost door theorie narcisme
- Lacan = *lieu de l'Autre*
  droom situeert zich in andere lieu psychique nl lieu symbolique = Autre

Séminaire II 1954-1955
270 en 272

réveil

Oedipus in Kolonos

- Oedipus als objet a
  - *je deviens un homme* (ironie??)
  - op het moment dat
    - *je ne suis rien, rebut, déchet, résidu*
    - *la parole est réaliséé / vie est passée dans son destin*
      malédiction de la vie dépossédée de sa parole / vie ne veut pas guérir

  cf. negatieve therapeutische reactie
- *disparition Oedipus = réveil??*
  la vie retourne toujours à la mort (doodsdrift??)
  - *endroit sacré waar paroles s'arrêtent (pour subsister dans cette enceinte)*
  - *volatilisation* van zijn *présence*
    cf. *réveil* Mr Waldemar (Poe)
    - gehypnotiseerd in *articulo mortis* → lichaam onbindtniet = sustentation dans la parole
    - *lorsqu'on le réveille il n'est plus que liquéfaction*
      retombée de la boursoufflure qu'est la vie = bulle s'effondre
- *guérison*
  réalisation du sujet par une parole qui vient d'ailleurs et qui traverse le sujet

Séminaire II 1954-1955
149ev

Irma-droom = hfst XIII & XIV

- Dag voordien
  - Schuldgevoelens Freud
    cf. Problemen met behandeling Irma = tegenoverdracht tov Irma
    - Irma = goeie kennis die Freud behandelde nl Anna Hammerschlag (cf. ananas TD135) dochter van prof Hammerschlag waaraan Freud veel voor carrière te danken had – noemt dochter Anna (op dat moment is Martha daarvan zwanger) naar dochter van prof Hammerschlag
      - met zijn nieuwe Lösung = opdringen Ubw sens=conflict achter haar symptomen
      - resultaat:
        - hysterische angst verdwijnt, maar somatische symptomen blijven
        - Irma aanvaardt echter Freuds Lösung niet – en vertrekt kwaad
    - jongere collega Otto (Oscar Rie) meldt dat Irma niet genezen is
    - Reactie Freud
      - verward
        - Vertrouwen: Irma is kwaadaardige hysterica die Lösung=sens niet aanvaardt
        - Twijfel
          - Otto laat zich tegen Freuds therapie opzetten door Irma's familie
          - Freud twijfelt op dat moment zelf ook aan die Lösung
    - Begint case Irma uit te schrijven – voor Dr. M = oudere ervaren collega waarop Freud graag beroep doet als hij denkt iets verkeerd gedaan te hebben
  - angsten Freud
    - imaginaire angsten
      - seksuele angst in relatie tot vrouwen
      - doodsangst in relatie tot dood
      - gewetensangst van specialist
        - Angst dat hij met zijn hysterie-theorie iets organisch over het hoofd zou zien
        - Cf. onduidelijke peinliche Empfindung (soort gewetensangst) – omdat Otto Freud gebrek aan beroepsernst zou verwijten
    - Structurele angst in relatie tot eigen Ubw wens
      Freud op zoek naar sleutel der dromen die meteen ook sleutel van de hysterie zou zijn
      - parole qui cherche à passer 191
        recherche du mot, de la réalité secrète du rêve, de la signfication comme telle
      - dimension angoissante du vécu de Freud
        alles is flottant = inquiétante pulsation imaginaire nl sentiment de faire une découverte dangereuse (angst tov het antwoord dat hij al kent)

      dat is al overdracht op 'ons' – wil ons zeggen wat *sens* van droom is

- Manifeste tekst
  - Eine große Halle – viele Gäste, die wir empfangen
  - Freud en Irma
    Unter ihnen Irma
    - die ich sofort bei Seite nehme, um gleichsam ihren Brief zu beantworten, ihr Vorwürfe zu machen, daß sie die 'Lösung' noch nicht akzeptiert. Ich sage ihr: Wenn du noch Schmerzen hast, so ist eswirklich nur deine Schuld.
    - Sie antwortet: Wenn du wüsstest, was ich für Schmerzen jetzt habe im Halse, Magen und Leib, es schnürt mich zusammen.
    - Ich erschrecke
      - und sehe sie an.
        Sie sieht bleich und gedunsen aus
        ich denke, am Ende übersehe ich da doch etwas Organisches.
      - Ich nehme sie zum Fenster und schaue ihr in den Hals.
        - Dabei zeigt sie etwas Sträuben, wie die Frauen, die ein künstliches Gebiß tragen. Ich denke mir, sie hat es doch nicht nötig.
        - Der Mund geht dann auch gut auf
          - ich finde rechts einen großen weißen Fleck
          - und anderwärts sehe ich an merkwürdigen krausen Gebilden, die offenbar den Nasenmuscheln nachgebildet sind, ausgedehnte weißgraue Schorfe.
  - Freud en de 3 collega's
    - Ich rufe schnell Dr. M. hinzu
      - der die Untersuchung wiederholt und bestätigt …
      - Dr. M. sieht ganz anders aus als sonst; er ist sehr bleich, hinkt, ist am Kinn bartlos …
    - Freund Otto
      steht jetzt auch neben ihr
    - Freund Leopold
      - perkutiert sie über dem Leibchen und sagt: Sie hat eine Dämpfung links unten
      - weist auch auf eine infiltrierte Hautpartie an der linken Schulter hin (was ich trotz des Kleides wie er spüre) …
    - M. sagt: Kein Zweifel, es ist eine Infektion, aber es macht nichts; es wird noch Dysenterie hinzukommen und das Gift sich ausscheiden …

    Wir wissen auch unmittelbar, woher die Infektion rührt.
    Freund Otto hat ihr unlängst, als sie sich unwohl fühlte, eine Injektion gegeben
    - Mit einem Propylpräparat, Propylen … Propionsäure …Trimethylamin (dessen Formel ich fett gedruckt vor mir sehe) …
      Man macht solche Injektionen nicht so leichtfertig
    - Wahrscheinlich war auch die Spitze nicht rein

- <u>Latente Gedanken=pensées = Vrije associatie</u>
  - Traummuster
    - Muster = voorbeeld, model, specimen, monster, paradigma
      Zo goed al volledig geanalyseerd! Zu Grunde analysiert – maar daar zullen we nog aantal fundamentele bemerkingen bij maken
    - Volledige analyse en synthese van 2 dromen in Dora casus 1900
    - Volledige analyse van droom over eigen vrouw Martha – niet gepubliceerd
      cf. infra
  - Via Vrije associatie
    - Freud krijgt belangstelling voor dromen doordat ze in VA van ptn verschijnen
      vraagt dan om ook over die dromen tot VA over te gaan (soort meta-VA!!)
    - Voorwaarde: subject verplaatst zich in toestand zoals bij willen slapen (of hypnose)
    - Rond elk element (signifiant) van de droom
      cf. bepaalde volgorde?? Cf. volledig of niet??
  - Latente gedachten
    vooraleer in detail te gaan, even de grote lijnen van die latente gedachten situeren
    - Er zijn 2 reeksen van latente gedachten
      - ander of object
        - seksuele problemen met vrouwen
          Narcistische captation door reeks images sexuelles féminines
        - Vanuit Tension in rapports conjugaux
      - Ego
        - Eindeloze I discussies met collega's = uitwisseling idées/discours plutôt loufoques
        - Vanuit discussie met Fliess = deux petits bouts de savants – over belang seks in hysterie
    - Er is een soort kruising tussen die 2 reeksen van latente gedachten
      - 1ste deel droom: Freuds ego wordt één → object of ander valt uiteen
      - 2de deel droom: ander of object wordt plots één → Freuds ego valt uiteen

      waardoor men moet besluiten dat er op geen enkel moment een één op één objectrelatie of seksuele verhouding tussen Freud en de vrouw is
    - 2 reeksen latente gedachten rond ego en ander = 2 polen van de I as in het L-schema
      Wunsch=désir=verlangen = de S as van sujet-Ander in het L-schema cf. parole (du sujet) cherche à passer (vers l'Autre)

- Freud en Irma = breken van de imaginaire pool van de ander als object
  Visuele veld plots ingeperkt (hal → aparté met Irma)
  - Kant subject
    Freud = één ego
    - Als psychotherapeut (!!)
    - Besoin de voir (savoir) – soort chasse (style de recherche trop passionnée)
    - Maar ook imaginaire dubbelheid
      = tegenoverdracht (onzuiver verlangen – cf. onzuivere naald)
      - Geloof in psy-Lösung
        Irma moet Freuds psy-Lösung (trauma's) aanvaarden en zal dan genezen
        haar schuld dat ze nog ziek is, want ze aanvaardt zijn oplossing niet
      - Twijfel aan psy-Lösung
        Anderzijds zou het Freud goed uitkomen dat haar problemen organisch zijn, want dat wordt begrijpelijk dat zijn psy-Lösung het niet doet
  - Kant objet
    - Decompositie van de imaginaire ander of het object
      - Irma
        - vrij realistische enscenering van dagresten
          - Symptomen
          - Weerstand of sträuben tegen psy-*Lösung*
        - egomorfe wereld
          Irma als kleine ander (object dat één is), imaginaire relatie met Irma
      - Achter Irma verschijnen een reeks andere vrouwen
        cf. éventail: intérêt professionnel → toutes les formes de mirage imaginaire
        maar wel allemaal met gemene trek: *sträuben*, *geniert* zijn om mond open te doen
        = weerstand om te spreken tegen Freud, om Freud de waarheid te vertellen
        - Gouvernante pte
          - Ziet er nog jong uit
          - Probeert gebit te verbergen als ze mond moeten openen
        - Vriendin van Irma
          - Mooier – intelligenter – Freud zou haar graag als pte hebben
            misschien zou zij psy-Lösung wel aanvaarden (goede hysterica
          - Maar ook een en al *sträuben*
        - Vrouw Freud = Martha
          - op achtergrond
            cf. wij ontvangen – paar dagen voor verjaardagsfeest Martha
          - crisis in relatie tot vrouw
            - zwanger op dat moment –
            - beginnende ontgoocheling na idealisering
          - zou eigen vrouw nooit als pte willen – teveel *sträuben* tegen zijn psy-Lösung, te *geniert* om waarheid te zeggen
            - cf. VIII, 17: doordat Freud terugweg naar zijn vrouw was afgesneden (cf. stekelvarken) kon/moest hij zich wel buiten haar om met eros bezig houden (servir le maître eros pour s'en servir cf. Socrates)
              (Freud beheerste zijn angst om te spreken in USA door zichzelf wijs te maken dat hij daar enkel naar toe ging om eindelijk kinderdroom van stekelvarken zien in vervulling te doen gaan – angstwerende van zijn vrouw=stekelvarken)
            - cf. XIII: als Freud over Martha schrijft (sie sträubt sich), krijgt hij

getormenteerde stijl waarin Lacan zijn eigen stijl herkent!
- Freud wou eerst Martha-droom als Traummuster!!
  - Ongecensureerde exemplarisch schönen Traum = Martha-droom
    cf. Masson ongecensureerde uitgave brieven Freud aan Fliess 1985
    - Freud zegt dat die zugrunde analysiert is 09/02/98
    - Fliess zegt dat die niet geschikt is voor TD 09/06/98
      Freud vraagt Fliess wat droom ongeschikt voor publicatie maakt
      - Mijn angst
      - seksuele indiscretie ivm Martha (Schamgefühl in overdracht op Fliess verloren) – bij Irma geen indiscreties meer
      - mijn 'joodse' armoede (Dalles = jiddisch)
      - mijn Vaterlandslosigkeit = politiek niet correct
        taal- en nationalistische strijd in Oostenrijk
    - Freud ziet geen betere Ersatz mogelijk
    - vraagt droom terug en krijgt die ook terug 09/02/98
      bedankt Fliess in elk geval voor terugzending droom op 23/02/98
    - Freud vernietigt die droom in 1908
      Cf. Marie-Bonaparte koopt in 1936 Freuds brieven van Fliess' weduwe Ida
      Freud wijst haar er in 1937 zelf op dat brief ontbreekt met analyse van Martha-droom
  - Ersatz = gecensureerd Traummuster = Irma-droom (Traumdeutung)
    Freud valt terug op vroegere droom nl 24/07/95
  - Later enkel nog Traumbeispiele – bv droom Frau E.L (über den Traum 1901)

- <u>1 vrouw die niet verschijnt nl Emma Eckstein</u>
  affaire Emma Eckstein --/03-04/95
  cf. Masson nieuwe ongecensureerde uitgave brieven Freud aan Fliess 1985
  Freud liet zijn pte E door Fliess opereren aan de neus
  - E stopt niet met bloeden – maar gedraagt zich 'moedig': "voilà, het sterke geslacht"
    = hypothese van hysterie
  - operatiewonde begint echter te stinken – verontruste Freud laat nog es checken en ontdekt dat Fliess gaas in neusholte liet zitten
    - Freud wordt slecht als hij dat gaas ziet verwijderen en E ziet kijken: "we (mijn hypothese hysterie + jouw lapsus) hebben haar onrecht aangedaan
    - maar probeert Fliess toch te verontschuldigen
  - E blijft Fliess en Freud (zelfs voor rest van zijn leven) respecteren – maar weer slechter
    - Hysterische Neubildungen (onduidelijk)
      therapie Freud
    - weer massaal bloeden
      - Freud in eerste instantie sehr erschüttert
        - Freud wil niet meer dat Fliess naar hartproblemen (roken!!) informeert
          = einde sujet supposé savoir
        - Irmadroom (24/07/95)
          affaire Eckstein is dus echte achtergrond van Irma-droom

- 1 jaar later (--/04/96 - --01/97) gerecupereerd – met verrassende uitleg die Fliess moet gelijk geven én Freuds theorie over hysterie vanuit droom moet bevestigen
  bloedingen zijn hysterisch: sie blutet aus Sehnsucht – Wunschblutungen
  - beantwoorden aan Fliess' Sexualterminen – maar Freud kan die niet lospeuteren
  - hele kinder- en pubergeschiedenis van neusbloedingen, nog voor die operatie
  - fantasieën ivm bloeden
  - bloeding zelfs als overdrachtsmanifestatie – om Freuds liefde te bekomen
  - Sehnsucht wordt zelfs hoofdkaraktertrek van de hysterie (27/10/97)
    later Sehnsucht vervangen door Wunsch bij hysterie (naar model van droom)

besluit: decompositie imaginaire ander of object in een reeks vrouwen
Irma, gouvernante vriendin Irma, vrouw Freud

- allemaal met gemene trek: *sträuben*, *geniert* zijn om mond open te doen
  = weerstand om te spreken tegen Freud, om Freud de waarheid te vertellen
- we zouden ze ook als een mystiek trio van 3 doodstille vrouwen kunnen structureren – die het hele veld van De Vrouw in kaart brengen voor de man
  cf. Freud "Das Motiv der Kästchenwahl" (1913), waar man moet kiezen tussen 3 kistjes: goud, zilver, lood – om de hand van een vrouw te kunnen krijgen
  voor Freud staan die 3 kistjes voor de 3 onvermijdelijke relaties van de man tot de vrouw: de gouden moeder (die leven geeft) / de zilveren geliefde=*Genossin*=genote (naar beeld van moeder) / en de loden doodsgodin (aarde of moederschoot waarin leven terugkeert)

- echter die vrouwen blijken geen gemene trek te hebben en ze blijken niet onder elkaar het veld van De Vrouw te verdelen – dat is wat Freud vaststelt als hij het naar aanleiding van Irma en de vrouwen achter haar, over de navel van de droom heeft
  - Freud stelt bestaan navel vast TD 130, 503
    - als ik de 3 vrouwen nog verder zou vergelijken, dus als ik al mijn associaties bij die 3 vrouwen zou geven – nou, dan *käme ich weit ab,* zou ik heel ver afdwalen, de weg volledig verliezen
      associaties zouden alle richtingen blijken uit te gaan, omdat ze niet meer door een Ubw logica of *sens* georganiseerd worden
      - er zouden voortdurend vrouwen één per één bijkomen??
      - Geen gemene trekken voor die 3 vrouwen?

      De Vrouw = *pas-toute*, ≠ gesloten geheel, de vrouwen = une par une
    - de duiding van elke droom stuit op zo een punt (*Stelle*)
      waar de associaties alle richtingen blijken uit te gaan, omdat ze niet meer door een Ubw logica of *sens* georganiseerd worden
      een punt waarop de asssociaties dan ook
      - een onontwarbaar *Knäuel*=kluwen vormen
      - geen bijdrage tot de manifeste tekst meer leveren
      - nergens toe (*bleiben ohne Abschluß*) leiden, doordat ze langs alle kanten in de netvorminge verstrikking (*netzartige Verstrickung*) van onze gedachtenwereld uitlopen

heeft dat uit de hand lopen van de associaties altijd met het vrouwelijke te maken? Freud zegt dat niet en ook Lacan zegt dat niet expliciet – maar dat is wel wat ikzelf hier zou willen stellen!!

- In elk geval Freud vergelijkt dat kluwen aan zinloze associaties met een *Nabel* – die 2 kanten heeft, die 2 kanten met elkaar in verband brengt
  - aan de ene kant staat die Navel met het *Unerkannte* in verband, de Navel zit ahw te paard op het *Unerkannte* (*aufsitzt*), de Navel dekt ahw dat *Unerkannte* af
    voor mij is dat het vrouwelijke, De Vrouw die niet bestaat, de vrouwen één per één
  - langs de andere kant vormt die Navel de basis van de droomwens uit een ondoordringbare=*dichte* plek van dat vlechtsel aan associaties rijst de droomwens op als een paddenstoel uit zijn mycelium

  de Navel als link dus tussen het niet bestaan van De Vrouw en het verlangen van het subject, als niet bestaan van het subject ($)

- <u>Postfreudianen vullen het gat van het Unerkannte onder de Navel op</u>
  - met het opgraven van door Freud doodgezwegen vrouwen
    de verzwegen rest van de dagresten = metadagrest
    - Emma Ecksteins mislukte neusoperatie door Fliess
      – vanuit Freuds liefde tot Fliess (Max Schur, Jeffrey Masson)
      cf. supra
    - Bertha Pappenheims hysterische zwangerschap als resultaat van het miskennen van de seksualiteit in haar talking cure door Breuer – vanuit Freuds liefde tot Breuer
      welbekend
  - Met hun theorieën
    - Erik Eriksons persoonlijkheidsontwikkeling (Freud zit nog in een bepaalde ontwikkelingsfase) en culturalisme (Freuds bedreigende omgeving
    - Didier Anzieu's idee dat Freud in zijn autoanalyse het fantasma van het seksueel kennis hebben aan de moeder nog niet heeft geanalyseerd
- <u>Lacan kent Navel structurele functie toe</u>

- Lacan kent Navel structurele functie toe
  Unerkannte = La Femme pas-toute – navel=mediator – paddenstoel = désir sujet
  Vanuit antwoord op vraag Ritter ivm Navel droom 1975
  andere referenties: I, 30 – II, 130, 189, 209 - III, 295 – VI, 402, 502 – PA vraie&fausse 1958 – IX, 20/06/62 – XI, 28 – XV, 27/03/67
  uitgangspunt is dubbelheid Ubw of Ubw formatie
  - S Ubw
    - Ubw gestructureerd als een taal = metafoor&metonymie
    - elk woord is een *Knotenpunkt*, en dus een S met sens=Sinn sexuel

    via taalspelletjes op dagresten wordt wens vervuld = via articulatie wordt désir erkend=*reconnu*
  - R Ubw
    - Navel = onontwarbare Knäuel=noeud van *Knotenpunkte* of S
      uit de hand lopen VA: soort overdrive metafoor&metonymie (cf. moisissure=schimmel = woekering, dus niet meer gestructureerd) → overdaad aan *sens*=*Sinn*, die dus *non-sens* wordt
      - Droom
        verwarde Navel – *non-sens* niet goed lokaliseerbaar, identificeerbaar
      - waan
        navel = neologismen met sens extrêmement plein cf. Seelenmord
      - Witz
        berekende inval=*irruption* van *non-sens* in discours dat *sens* lijkt te hebben
        – en dus punctueel afgebakende en identificeerbare (*cerner*) navel (*non-sens*)
        dat is ook wat de interpretatie op haar beste doet
    - Navel of non-sensicale overdriveVA vormt afdekking of sluiting van het gat=trou van het *Unerkannte* = *l'impossible à reconnaîtr*e
      Lacans interpretatie van *Unerkannte*
      - Semantische verschuiving ogv dubbelheid *reconnaître* als vertaling van *erkennen*
        - *reconnaître* = *erkennen* = herkennen, identificeren – bedoelt Freud
        - *reconnaître* = *anerkennen* = erkennen binnen S – maakt Lacan ervan
      - interpretaties ogv theorie Freud:
        - *Unerkannte* = *coeur de l'être (Kern unseres Wesens)*
        - *Unerkannte* = oerverdrongene
          - oerverdrongene = geen S voor en dus ook niet gegrepen in het spel van metafoor&metonymie
          - *point de surgissement du rapport du sujet au S insaissisable être en train de se réaliser*
      - intepretaties ogv eigen theorie
        - *Unerkannte* = genot van de vrouw = niet bestaan van De Vrouw – en dus ook onmogelijkheid rapport sexuel
        - *Unerkannte* = R van het Ubw (*ça fait le R de l'Ics*)
    - Vanuit ondoordringbare=*dicht* plek in die Navel komt désir op
      - *désir est articulé, mais pas articulable as such*
        cf. wat is désir in Irma-droom? Altijd een gearticuleerd=seksueel désir!
        - tov Irma: haar ontkleden? (cf. Freud wil niet ingaan op *"was Ich,*

trotz des Kleides, wie er spüre" TD133)? Haar doen spreken?
    - tov collega's: hen discrediteren?
    - tov eigen angst ivm slechte behandeling Irma: die onder ogen zien? die verzachten? die als onterecht bestempelen?

  zo kunnen we nog wel even doorgaan …
- Lacan doet toch poging om désir op zich te benoemen = interpretatie cf. droom "vader is gestorven maar weet niet dat hij gestorven is … volgens mijn wens
- *mot* met meeste draden van het zich daarrond vertakkende mycelium = centre du désir

Navel is structurele reden voor onvolledigheid droomduiding
echter ook nog heel wat andere redenen

- Simpele discretie – cf. dromen Freud
  - bezit vaak vollständige Deutung (minus de Navel) TD 125
  - maar Scheu om eigen seksuele intimiteit bloot te geven: lezer niet te vertrouwen, want die moet wel heel grote overdracht op Freud hebben om dat allemaal te volgen en geen afkeer van Freud te krijgen
    cf. Martha-droom niet gepubliceerd (dankzij Fliess)
    cf. Irma-droom: nicht alles mitgeteilt was mir zur Deutungsarbeit eingefallen ist
    bv wil niet ingaan op *"was Ich, trotz des Kleides, wie er spüre"* TD133, 137
- cf. Grenzen Deutbarkeit 1925 – bij dromen neurotici
  herhaalt slechts wat al in TD staat (toch zeer volledig!!)
  - therapeutische beperking
    enkel droomduiding voor zover die toelaat symptoom te begrijpen
    - weg en weer tussen Vbw latente gedachten en Ubw verdrongen wens
    - dus veel Vbw latente gedachten komen niet aan bod
  - imaginaire weerstand
    weerstand ontwaakte *Ich* tegen onderkenning van verdrongen Ub
    psychische Macht die bij Aufbau van neurose meespeelde, verzet zich tegen Deutung dromen bis zum letzten Rätsel (verdringingsweerstand) TD277
  - symbolische weerstand
    veelduidigheid manifeste tekst door Verdichtung TD282
    man is eigentlich niemals sicher einen Traum vollständig gedeutet zu haben (…) bleibt immer möglich, daß sich noch ein anderer Sinn durch denselben Traum kundgibt. Die Verdichtungsquote ist unbestimmbar.
  - Technische beperking
    element uit manifeste tekst zonder VA
    → symboolvertaling = zelf latente gedachte invullen

  Lacans interpretatie van die grens XXI, 20/11/73
  sen (Sinn) of plus-de-jouir (Lustgewinn) door chiffrage (Traumarbeit) dromen altijd seksueel (dat is de grens!), doordat de taal (langage) op de plaats komt van de onmogelijke seksuele verhouding

Hier geen désir of immixtion des sujets
maar Autre jouissance???

- <u>Decompositie van het imaginaire object of de ander wordt plots gestuit</u>
  <u>reële object verschijnt</u>
  Irma opent <u>plots</u> toch mond = béance du désir de l'A = béance/manque S = S(A)
  gat in veld van A = antwoord op gat van het verlangen kant subject = Navel
  in dat gat verschijnt een ander object – het object (a) van het fantasma – in dit geval het object (a) van blik
  dat object vormt dan uiteindelijk toch een soort 'benoeming' van het désir van sujet
  - sujet passe au-delà de cette vitre où il voit toujours, mêlée, sa propre image
    cessation de toute interposition (S et I) entre le sujet et le monde
  - Niet meer reële symptomen
    - Freud zelf: *mort* – mogelijke dood dochter, dood vriend door cocaïne
    - Lacan zeer lyrisch – toevoegingen
      Spectacle met toutes les significations d'équivalence, toutes les condensations – tout se mêle et s'associe
      - gouffre et la béance de *la bouche*, où tout est englouti
      - neus vanuit Fliess' delirante theorie over seksualiteit (cf. Emma Eckstein)
      - abîme de *l'organe féminin*, d'où sort toute vie
      - chair souffrante, informe qu'on ne voit jamais – avec tout ce qui en sort envers de la face, du visage, les sécrétats

      samengevat als *tête de Méduse*
    - Lacan theoretiseert
      révélation abyssale de ce quelque chose d'à proprement parler *innommable*, qui est le fond de cette gorge, avec cette forme *complexe*, *insituable*
      2 vormen van innommable :
      - object : l'objet *primitif* par excellence, objet essentiel
        - qui n'est plus un objet, …qui est *le quelque chose devant quoi tous les mots s'arrêtent*, toutes les catégories échouent
        - objet dont l'homme est irrémédiablement séparé op het vlak van het désir
        - dat object is het object van de blik=regard (niet bij Lacan !!)
          - Freud heeft Irma, terwijl ze imaginair aan het bekvechten zijn, in het raam gedreven – om nog beter te zien
            raam = kader van het fantasma – fantasma als scherm dat iets afdekt, dus toelaat om iets niet te zien
          - Wat Freud vanuit dat raam van het fantasma, vanuit de keel van Irma, aankijkt lijken inderdaad 2 ogen te zijn – onder de vorm van, inderdaad, 2 witte vlekken – zijn eigen ogen, zoals Lacan dat over Oedipus zegt – nadat hij zijn moeder een laatste keer heeft ontbloot, door de speld uit haar kleed te trekken, steekt hij met die speld zijn ogen uit en werpt hij die op de grond – vanwaar ze hem volgens Lacan aankijken – als het object van de blik
      - reële : *dernier réel*, dans ce qu'il a de moins pénétrable, sans aucune médiation possible – réel au-delà de toute médiation S ou I 209
    - dernière révélation du type *Mené, tecel, phares*
      « *tu es ceci* », « *tu es ce qui est le plus loin de toi, tu es ce qui est le plus informe, le plus impossible à révéler*
      montre la figure de sa déhiscence à l'intérieur du monde
      image de la dislocation, du déchirement essentiel du sujet – sujet als essentiellement dissemblable à lui-même

- Moment van angst voor Lacan – maar Freud vermeldt geen angst
  - Moment van versnelling, na moment van weerstand gaat mond wel open – tijd die plots versnelt = angst!
  - Één en al angst
    Révélation de l'objet d'angoisse pas excellence ?
    affreux, horrible, épouvantable, horreur l'image terrifiante, angoissante
    Provoque l'angoisse / angoisse majeure
    vision d'angoisse, identification d'angoisse
  - Vanwaar komt die angst
    - angst in de dagresten
    - structurele angst

- Freud en de 3 collega's = breken van de imaginaire pool van het ego
  - Kant object
    Mond = één object nl R object
  - Kant subject
    - Decompositie van Freuds ego met zijn verlangen om te weten
      - Geen angst – geen ontwaken=réveil
        - Freud wordt niet vol angst wakker uit droom – ontwaakt niet vol angst
          traverse ce moment d'angoisse (cf. Franchi l'angoisse le désir se constitue???)
        - ontwaakt pas na formule trimethylamine, zonder angst, maar met schuldgevoel??) – dus onderscheid tussen 2 vormen van ontwaken
      - doordat droom *ego* oplost (*Lösung*) in 3 identificaties met figuren die willen weten
        imaginaire decompositie ego in zijn historische identificaties
        cf. Duchamps décomposition dans la vitesse: het gebeurt allemaal snel
        cf. die 3 ego-identificaties zetten discussie over origine hysterie verder waarbij Freud ahw zoekt naar een consensus van zijn 'interne' superieur en zijn 'interne' gelijken
        - Dr. M (Breuer) = imaginaire vader (superieur)
          - Ervaren oudere collega waarop Freud beroep doet als hij denkt iets verkeerd gedaan te hebben – maar die ook niet wild is van Freuds psy-Lösung (sens sexuel)
          - Cf. veel oudere halfbroer Freud – die ongeveer leeftijd heeft van Freuds moeder
            - oa verteller van kinderjuffrouw is eingekästeld witz (stelende kuisvrouw aan politie aangegeven)
            - vangt agressie kleine Freud – die dus eigen vader als S vader kan ontzien
        - Achter Dr. M verschijnen 2 andere dokters = soort kluchtkoppel
          jongere vrienden met zelfde specialiteit, voortdurend vergeleken
          - Otto (Oscar Rie) = Freuds vriend-vijand (cf. Fliess)
            - wist Freud te vertellen dat het niet goed gaat met Irma
              Freud verdenkt hem ervan daar plezier in te scheppen
            - te voortvarend als dokter (Fixigkeit = fiksen)
          - Leopold (Ludwig Rosenberg) = controle van Freuds vriend-vijand
            traag en bedachtzaam als dokter
        - Resulteert in clownesk trio van 3 praatzieke dokters, sciëntistische narren (vacarme de la parole = bêtises, discours insensés die elkaar tegenspreken)
          - immixtion des sujets (3 clowns) = désir
            - immixtion des sujets
              - foule structurée van minstens twee entre-je of sujets interposés III, 218) – geen 'je' meer
              - cf. sujet polycéphale of eigenlijk sujet acéphale 200
                cf. sujet décentré
              - uitwerking van "Ubw is discours van de Ander" E16
                - subject verdeeld door Signifiant S1→ $
                - niet psychologische definitie van intersubjectiviteit
            - benaming voor Freud als sujet divisé of désir
              nl zichzelf vrijpleiten van alle schuld – via ketellogica: overwicht S vernietigt actie individu, maakt dat de verhouding tot de waarheid verloren gaat, subject is niet meer dan een pion (cf. Luthers "hier

stehe Ich, ich kann nicht anders") 201
    - kan alle mannen vertegenwoordigen
      Geen Navel!!! (tout of afsluitbaar geheel!!)
      geen mannen die aan dat clownesk trio ontsnappen
- <u>decompositie van het ego wordt plots gestuit</u>
  - Plots = unmittelbar (nieuw of ander!!) <u>weten</u> (savoir S2) Otto deed inspuiting
    - met onzuivere naald
    - met riskant product – riskante Lösung=oplossing nl seks als oplossing!
      via metonymie verschijnt uiteindelijk vetgedrukte formule=écriture trimethylamine
      - Autre voix prend la parole – voix de personne 202
        Nemo = sujet hors du sujet 191
      - orakel dat juist doordat het een enigma vormt zegt wat Ubw *sens* van de droom is nl enigma
        - niet de theorieën van die dokters
        - wel op 3 gebaseerde structuur van formule 190 = la nature du S = le mot
          cf. Fliess' seksueel délire: trimethylamine = resultaat decompositie sperma, ammoniakgeur
          → Freud: belang seks bij hysterie (gestimuleerd door Fliess cf. toneel)
      - conviction délirante bij verschijnen formule=écriture?
        - ↔ angst bij verschijnen object?
        - Verheldert alles!
          weer mané thecel phares – doet gepratel clownesk dokterstrio verstommen
        - Zou delirant zijn als Freud zich daarmee niet tot ons zou richten en op zijn eentje in die formule de geheime oplossing voor het mysterie van het subject en de wereld zou vinden
      - Freud noemt trimethylamine een Körper !! ik zie de formule van dat lichaam (= stof, verbinding – cf. gasvormig lichaam
  - ontwaken=réveil – zonder angst
    - Freud wordt niet vol angst wakker tov verschijning object
    - ontwaakt pas na formule trimethylamine, zonder angst, maar met schuldgevoel??) – dus onderscheid tussen 2 vormen van ontwaken

- <u>Interpretatie: Ubw désir = parole</u>
  - Désir n'est pas nommable / désir n'est jamais dévoilé 246
    désir est articulé (in taal, metafoor&metonymie), maar niet als dusdanig articulable
    - altijd désir de rien
    - désir = x die niet als dusdanig articuleerbaar is (oerverdrongen?)
      - gearticuleerd in latente gedachten = Traumarbeit=symbolisering
        metaforische realisatie van désir
      - op dat moment wordt désir een désir de reconnaissance du désir (in relatie tot A)
        dat is de echte wensvervulling nl satisfaction symbolique d'être reconnu comm désir (de rien (de nommable)) 249
    - idem kinderdroom (cf. enkel verboden objecten verlangd)
  - Ontdekking Ubw désir = parole via autoanalyse? Parole = ontdekking Ubw
    - Tijd1 = autoanalyse
      grens introspectie
    - Tijd2 = gevallen
      daarin wordt een en ander duidelijk
    - Tijd3
      past die 'objectieve kennis' uit kliniek op zichzelf toe = verificatie op zichzelf
  - Verlangen = zichzelf vrijpleiten van schuld
    - Schuld Freud
      - Mislukking kuur Irma 182
        - wil niet schuldig zijn aan haar voortdurende klachten
        - Cf. ketellogica
          - Ketellogica bij het terugbrengen van kapotte ketel
            - Ik heb ketel in goeie staat teruggebracht
            - Ketel was al kapot toen ik hem leende
            - Ik heb helemaal geen ketel geleend

            Toepassing op geval Freud
            - Irma wil psy-Lösung voor haar psy-probleem niet aanvaarden
            - Psy-Lösung werkt niet omdat het probleem organisch is
            - Er is geen enkel probleem – Irma doet alsof
          - getuigt van zijn schuldgevoel
        - geen Ubw infantiel désir, maar Bw désir
      - Sluier over waarheid even opgeheven en daarmee ook iets gedaan (ontdekking Ubw en seksuele en gebruik daarvan in therapie) – dit heb ik niet zelf gewild, mijn Ubw désir heeft mij dat gelapt overwicht S (Ubw) vernietigt actie individu, maakt dat directe verhouding tot de waarheid verloren gaat, subject is niet meer dan een pion die af en toe toevallig over de waarheid struikelt (cf. Luthers "hier stehe Ich, ich kann nicht anders") = désir 201
      -
  - Uitvinding PA???
    - Freud droomt onder overdracht = s'adresse à nous
      - Irma-droom + interpretatie = antwoord op vraag die Freud zich stelde – en die hem beangstigde omdat hij het antwoord al wist
      - Droom + eerste 'volledige' interpretatie (droom heeft 'sens') s'adresse à nous
      - Daardoor is formule=écriture trimethylamine als oplossing voor droommysterie niet delirant
      - Overdracht op analytici die nog gaan komen

- Fliess 12/06/00
  - fantasie van gedenkplaat aan Belle-Vue
  - “hier onthulde zich op 24 juli 1895 aan Sigmund Freud het geheim van de droom”
  - eerste droom waar formule (wensvervulling) opging
-
- Zoals passe?? Passe van Freud??

Séminaire II 1954-1955
208

Wolvendroom en Irma-droom
Structurele gelijkenis

- Oerscène
  - Enkel gereconstrueerd
  - Zelf kijken naar ouders
- Angstige verwachting kerstcadeau's
  cf. Irma: angst Freud die op punt staat zich zijn ontdekking bewust te worden
- Wolvendroom
  - Raam vliedt plots open
    cf. Irma mond gaat plots open
  - Boom met wolven in – waardoor hij bekeken wordt
    cf. Irma
    - Freud bekeken door blik
    - Maar Geen fallische 'steun' voor Freud
- Gevolg (buiten de droom
  - Wordt vol angst wakker – als sujet décomposé in divers moi
    cf. Irma: Freud niet wakker geworden, décomposition moi in de droom
  - Later analyse = personnalité singulièrement composite (psychose?? Ruth Mack Brunswick)
    cf. Irma: Freud later analyticus

Séminaire II 1954-1955
179

Erikson over Irma-droom

- Freud altijd met zelfde probleem worstelend – van ene antinomie naar andere
  hoe mee omgaan?
  - Lacan
    - Retour à Freud – tot elke conceptie van Freud
  - Postfreudianen = synchroniseren Freuds concepties
    cf. bio-psycho-sociale paradigma van de universitaire psychologie
    - Biologisme
      - Biologische rijping driftfases → constitution sujet
    - Culturalisme
      - Culturele context → constitution sujet
    - Psychologisme
      - Ontwikkelingsfasen ego → constitution sujet
      - Erikson: Irma-droom = ontwikkelingsfase ego van Freud als créateur
        Freud droomt dapper door tov angstwekkende in mond van Irma – en vindt zo een nieuw evenwicht
- Manifeste tekst
  - niet heilig
  - maar 'oppervlakkige' manifeste tekst ↔ 'diepe'

Séminaire II 1954-1955
249

ego in de droom

- désir de dormir (I désir)
  la vie attend la mort et entretemps la vie ne songe qu'à se reposer le plus possible (dormir)
  cf. Shakespeare: to die, to sleep, to dream perchance
- élaboration secundaire (sekundäre Bearbeitung)
  oa via Phantasien=dagdromen TD 472 – moeilijk onderscheid te maken met Ubw fantasma

Séminaire II 1954-1955
264ev
kinderdromen en désir sexuel

- kinderdroom
  cf. Anna Freud TD 148
  - dagrest
    indigestie door teveel aardbeien (volgens kinderjuffrouw)
  - droom = manifeste tekst
    - geen Traumarbeit = vraagt gewoon eten, vanuit honger
    - maar toch wel désir sexuel
      - verboden objecten (tekort)
        bv aardbeien – in verschillende varianten
      - toevoeging van surplus genot objecten (teveel)
        bv Eierspeis, Papp, etc
- volwassenen
  - dagrest
    verhongeren bv poolexpeditie
  - droom = manifeste tekst
    niet (alleen) brood en water, maar overdreven luxueuze maaltijd

Séminaire II 1954-1955
290 ev

droom Fairbairn

- object relations theory (richting Klein)
  - Freud: libido is pleasure seeking
  - Fairbairn: libido is object-seeking
    om te beginnen 2 ego's
    - Central ego = synthese
    - Libidinal ego = zoekt lust via objecten
      - good object is exciting – blijft buiten
      - Bad object is rejecting – wordt geïntrojecteerd
        libidinal ego wordt als gevaarlijk beleefd en dus verdrongen door central ego
        en ook nog eens extra afweer door internal sabotor = superego (vorm die bad object heeft aangenomen?)
- Droom – die deze theorie illustreert
  - Dagresten/achtergrond
    vrouw is frigide met haar man (hysterische dissociatie vanuit general personality problem)
  - Manifeste tekst
    - Gebouw van familie
    - Aangevallen door actrice
      - Actrice speelt stuk
      - Valt haar plots aan – man staat hulpeloos te kijken
      - Actrice herneemt stuk
    - Alternantie vrouw/man
      ziet zichzelf bloedend op de grond liggen en voortdurend van geslacht veranderen
      - Als vrouw
      - Als man
  - Latente gedachten
    - Actrice = moeder – die agressief was (bad object = rejecting)?
    - Man in alternantie = echtgenoot – waarmee moeilijke relatie (good object = exciting)

Variantes 1955
E 331, 361

- Analyse materiaal Ubw formaties
  - Vormen
    - Dromen
    - Actes manqués / Lapsus du discours
    - Désordres remémoration / caprices association mentale
    - Etc
  - Mechanismen
    sémantique PA = figuren van désuète rhétorique
  - Interpretatie = déchiffrage = donner le mot=sens du symptôme
- Analyse weerstanden=résistance
  - résistance subject tegen erkennen sens van symptoom
  - résistance moet geanalyseerd worden (eigenlijk bestrijding/kraken = imaginaire therapie)

Lettre volée 1955
E18

vormen van het verdeeld subject

1. *pluralité sujets*
   - ogv Ubw est le discours de l'A (sujet en Autre)
2. *immixtion sujets*
   - droom Irma
   - metafoor van subjecten
3. *répétition intersubjective*
   - Lettre volée = *sujets se relaient dans leur déplacement*
   - metonymie van subjecten

chose freudienne 1955
E410

hoe toont waarheid zich

- filosofie
  Waarheid via pensée
- PA
  Waarheid via droom=rebus
  (cf. waarheid via structuur van fictie)

SÉMINAIRE III 1955-1956

Séminaire III 1955-1956
18

Traumdeutung

- *création* (cf. acte!!)
- nog nooit gezegd: *le rêve parle*

Séminaire III 1955-1956
187

(Ubw formaties)

Analytisch fenomeen is *structuré comme un langage*
dwz duplicité S // s – S met eigen coherentie en *caractère* (primauteit S)

- Traumdeutung
- Witz
- Psychopathologie alltagsleben

Séminaire III 1955-1956
193

Dromen Dora

Zowel man als vrouw stellen zich de vraag qu'est-ce qu'être une femme (was will das Weib = www)

Séminaire III 1955-1956
218

immixtion des sujets

- *Intersubjectivité*
  subject in het R bedient zich van S
  - kan *leurrer* andere subjecten
  - kan zich met andere subjecten identificeren (imaginair!!)
    cf. *entre-je = sujet interposé = immixtion des sujets*
- voorbeelden
  - droom Irma
    1. drie dokters – met hun *bêtises* tov Irma's keel en wat daarin te zien is
    2. gestuit door formule trimethylamine
       toont *la solution de ce qui est au bout du désir de Freud*
  - *délire psychose*
    1. afwezigheid S = A als drager van S is exclu
    2. perplexiteit tov S
    3. reacties op perplexiteit
       tonen dat het altijd om de S draait
       - op S niveau: andere S wordt sterk geaffirmeerd – maar die blijft enigmatisch
       - op I niveau: entre-je of immixtion des sujets
         - cf. *on leur fait faire ceci ou cela* (bezeten, multiple personality)
         - cf. voortdurend commentaar door stem
           bv Schrebers onderbroken plagerige (*taquinant*) zinnetjes die hij moet aanvullen – die ook een spel met de verwachting op het I niveau van de S, via vertraging

Séminaire III 1955-1956
259

Kinderdroom Anna Freud (TD 148)

spreken in slaap = droom
1. ontbrekend of verboden object = Erdbeer (indigestie van gehad
2. Metonymie
   - Erdbeer, Hochbeer, Eierspeis Papp
   - Alles naast elkaar (juxtaposition), position d'équivalence
3. Metafoor
   - Zin begint met eigennaam Anna Freud = nomination
   - In 2de instantie toegevoegd (eerst metonymie, dan pas metafoor mogelijk)
   - Zorgt voor transfert de signification

Séminaire III 1955-1956
266

Freud = herintroductie *sens* als *cause efficiente* in wetenschap

- Via
  - Traumdeutung
  - Witz
  - Psychopathologie alltagsleben
- Vanuit
  significations Freud zelve (auto-analyse)

Séminaire III 1955-1956
269-271

Freud probeert PA in *science explicative* te integreren – via linguïstiek

- *Déchiffrage* jeu du S
  - homonymieën, metonymieën, onomastieën
  - linguïstiek is belangrijkste menswetenschap
    (wetenschap in de zin van mathematisatie & combinatoire)
- in zijn 3 funderende werken
  - Traumdeutung
    - Voorbeelden
      - Droom Autodidasker = neologisme dat moet ontcijferd worden
      - Droom waarin met zijn naam gespot wordt
      - Droom met zwemblaas
    - Traumarbeit = model voor symptoomvorming
  - Psychopathologie alltagsleben
    - vergeten
  - Witz

Séminaire III 1955-1956
281

Beeld als index

1. Droom ontbreken logische relaties
2. Allerlei middelen om daaraan te verhelpen
   Oa Sommige beelden in droom zijn gewoon index die aangeven hoe geschrift moet gelezen worden
   Cf. oerwoorden met dubbele of tegengestelde sens (*Gegensinn*)
   zelfde woord voor zwak/ sterk
   - Met gebogen ventje = zwak
   - Met recht ventje = sterk

Séminaire III 1955-1956
295

Navel van de waan
(cf. navel van de droom)

- Onderbroken zinnetjes = *sens se dérobe*
  - *Ritournelles, serinage*
    Limiet van de *signification* – worden volledig leeg
  - Stoppen om het moment dat een *mot plein* hun *sens* zou geven
    (niet de zinnetjes die Schreber moet aanvullen)
- overvolle woorden – *sens extrêmement plein*
  - *Seelenauffassung*
  - Eerst *ineffable* – maar geleidelijk aan meer enigmatisch, verderaf
    fuite du sens aspire Schreber vers l'ombilic phénomène délirant (cf. Seelenmord??)
    cf navel van de droom = (*sens du) rêve semble s'achever dans un trou, un noeud – au delà duquel le rêve semble s'attacher au coeur de l'être* (*Kern unseres Wesens*)

SIR 1956

Droom als model voor symptoomvorming
déchiffrage droom model voor *déchiffrage* symptoom = *quête du sens langagier*

- Droom
- Symptoom
  bv fetisj *Glanz auf der Nase*
  zoekt *sens langagier* ipv visuele analogieën

Situation Psychanalyse 1956
E466, 470

pulsie in de droom

Pulsions se structurent en termes de langage (??)

- Droom
  - *Pulsions se jouent en calembours d'almanach / fleurent cet air de witz*
  - Traumarbeit …
    … met als resultaat een rebus
    - geen écriture idéographique
    - wel gearticuleerd als een taal dwz fonetisch en fonematisch
- Witz
  pulsions in witz / geen *pulsions* in *comique*
- Lapsus
  discours surmonte la signfication feinte

SÉMINAIRE IV 1956-1957

Séminaire IV 1956-1957
71-75

Droom begin fobie kind

Schnurmann (leerlinge Anna Freud – controle)
WO II alleenstaande moeders
meisje 2 ½ j in instelling

- moeder op bezoek
  - spelletjes fort/da door moeder = S moeder
    ook fallische moeder, moeder heeft fallus = puissance
  - alles ok
- ontdekt geslachtsverschil
  - ziet dat ze geen penis heeft
  - gevolg
    - wil plassen zoals jongens
    - wil met plasser jongens spelen
- moeder komt niet meer want
  → meisje zeer droevig
- moeder keert terug – maar gekwetst aan been, met stok = moeder zonder fallus = impuissance
  niet meer vrolijke fort/da spelletjes
  - Nachtmerrie: hond wil bijten
  - fobie
    - hond wil been van stoute jongen afbijten (= sexe)
    - hond retire ce qui a été plus ou moins admis comme absent
      intro wet
- moeder hertrouwt en neemt dochter terug
  stiefbroertje
  - favoriete van mama – verkozen boven stiefbroer
    dochter wordt girl=phallus
  - S vader die boven puissance/impuissance moeder staat
    neemt plaats in van castrerende hond
    sujet n'a pas à donner de soi, à y mettre du sien
  - vechten en liefkozen met stiefbroer

  geen herval in fobie

Séminaire IV 1956-1957
88-92

Zich herhalende droom en perverse acting out
Lebovici (leerlinge van Bouvet – controle)

- fobie & maîtresse
  - fobie vrees van te groot te zijn
    - gevolgen
      - Hemmung
      - Gebogen lopen
  - Maîtresse
    - 15 j ouder dan hem
    - via zijn moeder
- repetitieve droom
  - achtervolgd door harnas met fly-tox
    - wordt pas geleidelijk duidelijk
    - klein ongedierte vernietigen – klein/groot!!)
  - interpretatie
    - Lebovici
      - fallische moeder
      - tegenoverdracht: vraagt zichzelf angstig af of dat de juiste interpretatie is zeer verbiedend (meer dan zijn moeder zelfs) – dus zelf ook fallische moeder
    - Lacan
      - anxiété extérorisée
      - substituut voor ontbrekende vader (Lacan)
      - ik: te groot tov moeder / te klein tov vader
- op weg naar een 'perverse acting out
  in 3 jaar tijd
  - pervers fantasma:
    vrouw kijkt terwijl hij plast
  - droom
    - verlangt vrouw maar andere 'vrouw' komt daartussen
    - interpretatie: makkelijker vrouw kijken plassen dan concurrentie met haar vent aangaan
  - pervers fantasma keert om:
    hij kijkt terwijl vrouw plast
  - vraag subject
    - ik wil minder sessies
    - interpretatie: je vraagt dat omdat je weet dat het niet zal mogen (je toont je passiviteit)
  - fantasma tov analytica
    - fobie: vrees om op sofa te plassen
      fetisjisme: spieden naar benen analytica
      genitaal: neuken analytica
    - interpretatie: je weet dat daar niets zal van komen
  - realisatie fantasma – in WC cinema kijken naar plassende vrouwen

- eindbalans PA
  - passage à l'acte
    laat zich opereren aan varice = timide castratiepoging
  - obsessie ivm schoenmaat nooit goed: altijd te groot of te klein
  - keert terug naar oudere maîtresse (ondertussen blijkbaar gestopt? Tijdend PA?)
  - kan analytica ruiken n urinegeur = hoogtepunt van zijn urethrale perversie

Séminaire IV 1956-1957
102-110 en 132-135

Dromen vrouwelijke homo Freud

- kindertijd = ontdekking geslachtsverschil met broer
  - geen 'trauma'
  - nooit neurotisch geweest, geen hysterisch symptoom (bv nachtmerrie→fobie=angsthysterie) dus duidelijk perversie voor Lacan
- puberteit
  - zelf imaginaire moeder spelen
  - verlangen naar imaginair kind als fallus van symbolische vader
- moeder weer zwanger
  - moeder krijgt kind van vader – en zij niet = reële frustratie
  - razend op dat bedrog door vader
- adolescentie = hoofse liefde tov oudere dame
  - idealisering oudere vrouwen met kwalijke reputatie
    - zelf het kind=fallus – vrouw = moedersubstituut
    - als provocatie tov Imaginaire vader
  - passage à l'acte
    - voorwaarden
      - *embarras*: confrontatie met boze blik vader
      - *émoi*: vriendin laat haar vallen
    - vorm = van bruggetje zich laten vallen
      niederkommen = bevallen (weer moeder worden)
  - effect
    - vader in paniek – dochter moet naar Freud
    - oudere dame geweldig onder de indruk – en veel toegeeflijker
- in analyse bij Freud
  2 etappes PA
  - 1ste fase = gelukt
    - bagage maken = alles verzamelen van savoir
    - grote intellectuele interesse ("is 't waar?")
      maar zonder overdracht (geen sujet supposé savoir)
  - 2de fase = mislukt
    - vertrekken = strijd tegen de weerstanden tegen dat weten
    - bedrieglijke droom
      - ik trouw om zo in het geniep mijn liefde voor vrouwen te kunnen uitleven
      - interpretatie & reactie Freud
        imaginaire overdracht = weerstand
        - vader tonen dat ze hem bedriegt (provocatie met oudere vrouw)
          idem bij mij: mij voor zich winnen, om mij des te dieper te kunnen ontgoochelen
        - tegenoverdracht: "volgelingen zullen denken dat droom niet altijd waarheid zegt"
      - interpretatie Lacan
        symbolische overdracht = verlangen (Wiederholungszwang)
        - echte overdracht nl désir de tromper (en niet een intentie)
        - maar nog niet geassumeerd door het subject

Séminaire IV 1956-1957
139 ev, 146

dromen Dora

- Dora stelt zich de vraag van haar eigen vrouwelijkheid, weet niet wat ze is als vrouw
- maar Dora kan vraag over eigen vrouwelijkheid niet vanuit zichzelf formuleren
  en dus doet ze dat op 2 manieren
  - symbolische manier = Ubw formaties
    - dromen (juwelenkistje, Vorhof, Friedhof, etc)
    - symptomen
  - reële manier = fascinatie voor Mme K

Séminaire IV 1956-1957
183

Kinderdroom Anna Freud

2 niveaus in S orde
- ordre S est décevant op zich = enkel substituutbevredigingen
  - effect: inassouvissement
  - reële reactie = regressie
    écraser cet inassouvissement dans la saisie réelle du sein
- objecten worden S verboden en zijn dus daardoor onmogelijk te bereiken
  - effect: désir
  - symbolische reactie = droom
    persistance désir als impossible
    bv droom Anna Freud – met opsomming verboden objecten

Séminaire IV 1956-1957
240, 243, 266, 278, 294, 299, 320, 314

dromen kleine Hans

geen dromen bij Hans – enkel "Ich hab mir gedacht" = pensées, élucubrations 320
fantasieën die S doen permuteren cf. mythes
(Lacan toch vaak over dromen ivm loodgietersfantasieën)

toch 4 echte dromen … voor de fobie!!

- Droom 1
  - Helemaal alleen met Marietje
  - Interpretatie
    - Na geboorte zus
    - Verlangen om helemaal alleen met mama te zijn (zonder zus) – in I verhouding (als fallus van moeder)
- Droom 2
- Droom 3
  - raadspelletje met iets dat men achter de rug houdt
  - interpretatie:
    - eerste droom met déformation
      ook louter auditief (nl wat er gezegd wordt)
    - dagresten: vergelijking piemels – die piemel vrouw in stand houdt
      - met moeder: heeft mama piemel? Ja! Moet groter zijn …
      - met meisjes: verstopspelletje en als Hans verliest moet meisje hem pipi doen doen (= piemel laten zien)
- droom 4
  - angst dat mama zal vertrekken – en dat hij niet meer met haar zal kunnen schmeichelen
  - interpretatie
    - angst Hans als hij niet bij mama is maar bij iemand anders
    - ouders staan op scheiden
- fobie zelf begint NIET met een nachtmerrie
  maar met een gedachte: *Furcht* 's avonds dat paar in kamer zal komen – en van daaruit echte fobie???

Séminaire IV 1956-1957
278
Therapie Hans resultaat

- alles vergeten als hij op 19j Freud bezoekt
- Cf. vergeten droom als men die meteen bij ontwaken analyseert
  - Fobie Hans = droom = mythification
  - Analyse fobie Hans = zorgt niet echt voor symbolische integratie van zijn histoire

Interview express 1957

Censuur in Ubw formaties (droom, lapsus, witz)

Censuur = knippen met schaar in gedrukte tekst (discours exprimé dans un langage)

Psychanalyse et son enseignement 1957
E 446 ev

- Lambeau van discours die niet kan uitgesproken
- Hoe komt dat dan wel tot uiting (terugkeer verdrongene)
  - Symptomen
    - Trekt fatale lijn op subject – dat daarvan het levend alfabet of marionet wordt
    - Transmet son chiffre transformé naar volgende generatie
      maar blijft irréductible en son absolu de S
    - Vormen
      - Hysterie
        - Vanuit facticité au regard de son sexe (tov andere sexe?)
      - Dwangneurose
        - Vanuit facticité au regard de son existence dans l'autre
  - Ubw formaties
    - Droom
      - Fumée fragile
    - Witz/calembour
      - Futilité
      - Joie=Lust via dominantie S op de zwaarste significations
    - Lapsus
      - trébuchement conduite / coquille du livre

    Wetten van het Ubw of de S (domineert s) = pénsée formée et articulée
    waarbij vérité slechts in een structuur van fictie verschijnt
    - condensation
    - déplacement
    - représentabilité
    - séquences waarin Freud syntaxis probeert te vinden (secundaire verwerking??)

INSTANCE DE LA LETTRE
E 509-523

Ubw formaties

- droom
  - droom = écriture
    - rebus
      - die 'proverbe' vormt
      - lettre du discours / structure littérante=phonématique / image met valeur de signifiant
    - hieroglief
      - image als déterminatif die categorische figuur (bv recht of gebogen ventje) toevoeg aan de letterlijke figuratie van een verbale term (bv woord dat sterk/zwak betekent)
      - zelfs ideogram is een letter
  - droomarbeid
    - zorgt voor Entstellung = transposition = glissement signifié sous le S
      S/s (linguïstiek) wordt f(S) 1/s (E515) (PA) = glissement s onder de S
    - op 2 manieren
      - via soort linguïstiek avant la lettre = analytique langagière
        S dans sa fonction de transfert = lois de l'Ics
        - Verdichtung = condensation = metafoor
          - Hoe
            - surimposition S = substitution S au S
            - coprésence van de attenances verticales n de
          - Resultaat
            - effet de signification / avènement de signification = poésie = création
            - passage du S dans le s=sujet
        - Verschiebung = déplacement = metonymie
          - Hoe
            Coprésence S elementen in horizontale keten = connexion S au S
          - Resultaat
            - Élision = manque à être in de relatio d'objet
            - Renvoi de la signification = désir
            - beste middel om censuur te omzeilen
      - 2 bijkomende elementen van de droomarbeid
        - *Rücksicht auf Darstellbarkeit = égards aux moyens de la mise en scène van de S*
          schrijfbaarheid (écriture) van de S – cf. spel met uitbeelding van iets
          - oa ook via woord
          - allerlei subtiele procédés om logische articulaties toch te ensceneren
        - *sekundäre Bearbeitung = élaboration secondaire*
          ogv oa dagdromen die schijn van coherentie moeten geven
    - *Deutung = déchiffrage = science des rêves = signifiance des rêves*
  - witz
  - lapsus
  - symptoom = metafoor 518

SÉMINAIRE V 1957-1958

over Ubw formaties = formations de l'inconscient
maar verrassend weinig over droom, *laissé de côté*

- via witz cf. famillionnaire – als model voor symptoom
  maar symptoom ook niet alleen als Ubw formatie – ook fantasma in symptoom (genot / ander)
- wel over dromen op einde
  en volledig goed gemaakt in Sém VI

Séminaire V 1957-1958
48-49, 92-93

Ubw formaties = formations de l'Ics

structure particulière voor sujet met wetten

- fenomenen
  - droom
  - witz
  - lapsus
- basis
  Signifiant – vanuit foneem
- wetten
  - condensation Verdichtung metafoor
    balle est renvoyé entre message et Autre
  - déplacement Verschiebung metonymie
  - égards aux nécessités de la mise en scène Rücksicht auf Darstellbarkeit
- resultaat
  - désir = plaisir = surprise = nouveauté in s
  - surgissement sens nouveau (via metafoor)

Séminaire V 1957-1958
270 en 320 en 324

Sém V over formations de l'Ics

désir enkel in symptoom = *analysable* = *masqué*

- symptôme morbide
  hysterie etc
- Ubw formaties = niet morbide symptomen
  - droom
    voorbeeldig voor wat een symptoom=analysable=masqué is
    - *désirs du jour*
      besoins & imaginaire wensen
    - *désir inconscient*
      - gekoppeld aan S = verboden object
      - streeft naar erkenning door Ander
      - altijd *masqué* (metafoor & metonymie) – nooit zuivere *désir* die zich toont
        het gaat altijd om een *entstellte Wunscherfüllung*

Séminaire V 1957-1958
218-220
Kinderdroom

Eten in droom Anna Freud

- Geen *pur objet du besoin* – geen *besoin* die hallucinatorisch bevredigd wordt
- Object in kinderdroom is S = verloren of afwezig of verboden object
  vandaar ook het *festin=excès=exorbitant* karakter

Séminaire V 1957-1958
256
Hypocriete droom homoseksuele

- Freud:
  - désir de tromper le père
  - imaginaire overdracht = ego vs ego
- Lacan:
  - désir de reconnaissance – et fût ce à travers un mensonge
  - symbolische overdracht = sujet in Ubw of sujet tov Autre
    désir du désir de l'A = désir de reconnaissance par l'A

Séminaire V 1957-1958
360ev (hfst XX) en 375ev en 466

verlangen in de hysterische droom

Ubw formaties
prise van een primaire in de langage = primaire tressé comme un langage

Freud ontdekt désir in dromen hysterie

- eigen droom
  echter Freud n'est pas purement et simplement un hystérique
  (ook ontdekker van het Ubw én uitvinder van de PA ondertussen)
  - Irma
  - botanische monografie
  - nonkel Joseph
    2 etages van de graaf goed herkenbaar
    - I = objet métonymique s'incarne
    - S = parole
- dromen hysterica's
  simpelder, minder uitleg nodig – plaats van de fallus in le désir
  - mooie beenhouwerin
  - stil waterje

droom mooie beenhouwerin

witzig – dus niet stil watertje

- manifeste tekst
- latente gedachten
- interpretatie : hysterische identificatie
  - bevrediging van het verlangen om een onbevredigd verlangen te hebben
    - zorgt zelf voor onbevredigde wens – *se créer un désir insatisfait* – op enigmatische wijze = masque
    - kloof *Demandes / désir / Demande*
      - *demandes (en deça)*
        sujet ne sait pas que sa demande ne peut pas être satisfaite
      - *désir insatisfait=refusé*
        désir de caviar … die man haar niet mag geven
        noodzakelijk om iets anders te verlangen
      - *demande d'amour (au delà)*
        en daardoor kunnen ze elkaar blijven plagen = liefde vragen
  - onbevredigde wens is het punt waarop ze zich met vriendin kan identificeren
    assumeert dat verboden verlangen enkel in droom – maar dan als désir de l'Autre=vriendin
    - onbevredigde wens maakt de Ander reëel
    - vriendin wil graag komen eten – favoriete zalm – maar die vindt ze dus niet (droom)
      zij gunt zichzelf geen kaviaar zoals ze vriendin geen zalm gunt
      want als die vriendin zalm eet wordt ze dikker en behaagt ze meer de beenhouwer
      zalm = fallus!
    - hysterica's weten meer van elkaar dan een analyticus van elk van hen kan weten
      latente hysterie – Ubw communicatie met alle frères et soeurs hystériques = un monde d'identifications – masque général sous lequel s'agitent tous les modes possibles de manque
      (maar Freud valt voor interpretatie wel terug op iets wat hij over andere pte weet
      - weet dat vriendin tov zalm zelfde hysterische houding heeft kaviaar
      - weet dat beenhouwerin weet dat haar vriendin die hysterische houding heeft

3 dromen van het stille watertje (eau qui dort)
niet witzig, maar stil watertje
hier verschijnt de fallus

- droom 1
  - tekst
    met meid naar markt, maar te laat: nichts mehr zu haben bij beenhouwer / groentenboer stelt schorseneren voor maar ze weigert: das kenne Ich nicht, nehme ich nicht
  - latente gedachten
    - censuur op Benehmen sie sich anständig
  - interpretatie
    - fallus hebben of niet hebben – via de Ander
      désir supporté par le S du phallus als objet qui manque – A heeft niet de fallus
- droom 2
  - tekst
    piano laten stemmen? man: es lohnt nicht
  - latente gedachten
  - interpretatie
    - zelf fallus zijn of niet zijn voor Ander
    - provocatie tov désir de l'Autre = creatie van een désir (bij A) die demande overstijgt
      - se faire masque=voile= apparence (mascarade)
        om achter die maskerade de fallus te kunnen zijn
      - maar je moet niet achter dat masker gaan kijken … daar is niets, niets dat de moeite is
- droom 3
  - tekst
    kaars gebroken, houdt niet meer – lerares zegt: "het is niet haar fout!"
  - latente gedachten
  - interpretatie
    impotentie man is schuld (van angstneurose??)

Séminaire V 1957-1958
435ev en 443ev en 500

fallus in dromen dwangneurose Bouvet

fallus bij dwangneurose – in het fantasma op plaats van a

- Lacan
  - probleem dwangneurose `
    - ontdekt dat A gecastreerd is
    - en dus voelt subject zich ook door castratie bedreigd
      – en kan het niet voor zijn eigen désir gaan
  - oplossing dwangneuroticus
    - fantasme ivm phallus kleine ander
      - a = I ander (dus geen seksuele relatie) – die soort marionette du fantasme is
      - a = phallus van die imaginaire ander, imaginaire phallus
        polyprésence phallus als S
    - vermijdt collapse (aphanisis) van het verlangen
- Bouvet

- Bouvet
  - stimuleert fantasma van fallus bij analyticus
    insisteert opdat subject die fallus zou slikken (communie)
  - casus 1 man
    - voorgeschiedenis
      seksuele *rapprochement* met meisje (geslachtsverschil) = *approche de son désir*
      → angst → vlucht naar moeder: "ik zal je alles zeggen" = *référence éperdue à l'A als lieu de l'articulation verbale*
    - analyse
      - fantasma's
        gesolliciteerd door analyticus
      - droom
        - tekst
          bij analyticus thuis – in groot bed wachtend: gegêneerd – bidet in hoek: geluk
        - latente gedachten
        - interpretatie
          - Bouvet
            - *homosexualité passive*
          - Lacan
            - sujet op plaats van ander = I relatie
            - bidet = 3de = *pénis en creux* = *phallus:*
              heeft Ander de fallus of niet = S castratie
  - casus 2 vrouw

- <u>casus 2 vrouw</u>
  polyprésence fallus als S (cf. geval kleine Hans)
  - Oedipus
    - moeder
      - blijft hangen aan *un amour lointain*
      - heeft fallus – met *demande de mort* tov vader
    - vader
      - gedeprimeerd
      - geen *support de la loi* voor moeder
  - obsessions/craintes
    - obsessie 1
      spelden in bed ouders leggen – om moeder te prikken
      gevaarlijke fallus die ze zelf heeft (nog *voilé*)
    - obsessie 2
      profanatie hostie – fallus Christus ipv hostie
      fallus niet meer *voilé*
    - obsessie 3
      ik heb syfilis en zal dat doorgeven aan zoon (die dus niet mag trouwen)
      - fallus is gevaarlijk – zoon = fallus
      - gebruikt fallus zoals man dat zou doen
    - obsessie 4
      vergiftiging
    - obsessie 5
      nfanticide
  - in analyse
    - interventies Bouvet
      - gericht op bewustmaking van Penisneid
      - resultaat = fallus rendu légitime
        - houdt van haar eigen obsessions – geen schuldgevoel meer over
        - zwelgt in fantasma's van rivaliteit tov mannen (ipv agressie tov moeder)
    - dromen (meer dromen dan fantasma's – geen nieuwe fantasma's?)
      - droom 1
        - tekst
          ik verpletter kop van Christus met mijn voet – gelijkt op uw kop
        - interpretatie
          analyticus = fallus – belichaming van effet du S – op plaats van S de A barré
      - droom 2
        - tekst
          fallus ipv borst, fallus tussen borsten
        - interpretatie
          pte = fallus
      - droom 3
        - tekst
          herstelde schoen – op scène voor alleen mannen én moeder
        - interpretatie
          pte heeft fallus en toont die als teken van puissance
    - einde PA
      effusion narcissique

PSYCHANALYSE VRAIE ET FAUSSE 1958

Ubw formaties en désir

- <u>vormen</u>
  - droom
    désir
    - objet du désir est métonymique
    - désir au-delà de la reconnaissance / reconnaissance à quoi se dérobe le désir
      désir est articulé (als een langage) maar is niet articulable (in de parole) cf. Navel
  - trait d'esprit
  - lapsus
- <u>wetten – hoe wordt désir veroorzaakt?</u>
  - causalité (logique en dus niet psychique) van Ubw gevormd door lois et effets du langage
    S engendre signification in sujet, dat als signifié gemarkeerd wordt
  - via 2 mechanismen
    - virement = Verschiebung = metonymie
      désir glisse au fil de la metonymie qui le retient dans un cercle de fantasme
      cf. anneau dans je jeu de furêt
    - condensé = Verdichtung = metafoor
      désir produit métaphoriquement le s du symptôme (of droom)

DIRECTION DE LA CURE 1958
E 610

Lebovici fobie

- infantiel
  fantasme fallische moeder = I vorm om *suppléer au manque de l'A*
- fobie = *S à tout faire pour suppléer au manque de l'A*
  - *exhibition*
  - angst om voor zijn grootte uitgelachen te worden
- droom
  - tekst
    armure met flytox
  - interpretatie
    - Lebovici = fallische moeder
    - Lacan = vader
- *perversion transitoire (acting out)* = voyeur
  maar ook *fétiche fondamental* van elke perversie nl object in *coupure du S*
  - doordat analytica permanent castrerend is = heropvoeding (geen *déchiffrement* Ubw)
  - evolutie – pusht tot *acting out*
    - ontwikkeling fantasma
      - loeren naar benen analytica
        doordat die teveel op de realiteit drukt die seks met haar verbiedt
      - fantaseert over seks met analytica
        = appel op vader (nl echtgenoot analytica die haar die pt doorverwees)
    - echte acting out
      épier pisseuse in cinema-WC

    resultaat = *enkystement* van het enigma

DIRECTION DE LA CURE 1958
620-642

prendre le désir à la lettre – in de droom

droom = *Wunscherfülling* = *reconnaissance du désir als désir insatisfait*
vervulling van de wens om een *désir insatisfait* te hebben

- <u>geen eenvoudige wensvervulling</u>
  - wens tot de 2de graad
    porter le désir à une croissance géométriquement croissante (altijd Ander geïmpliceerd)
    - bv verlangen om Freud te tonen dat droom geen wensvervulling is
    - bv strafdroom = verlangen naar straf
    - bv droom waarin alles mislukt (Beenhouwerin)
      hysterische wens vervuld via *déplacement*
      - allusie op wens van een ander (dag voordien)
      - daaronder *désir d'avoir un désir insatisfait*
  - wens wordt altijd als vervuld voorgesteld
  - wensvervulling is altijd verborgen of vervormd (*Ent-stellung Wunsch* = *ex-sistence du désir*)
    dus = désir wordt niet geassumeerd door *sujet de l'énoncé (qui dit je)*
    cf. wensvervulling of *reconnaissance du désir* blijkt slechs bij interpretatie

- <u>mechanismen wensvervulling – of zoeken naar *reconnaissance* voor désir</u>

- mechanismen wensvervulling – of zoeken naar *reconnaissance* voor désir
  signifiance du rêve (Bedeutung)
  - *Verschiebung=glissement* = metonymie
    - *combinaison*
      - *désir d'avoir désir insatisfait est signifié par désir de qqchose* dat men zichzelf ontzegt
      - *désir est la métonymie du manque-à-être*
    - bv beenhouwerin
      - femme *comblée* op het vlak van behoeften (genitale echtgenoot heeft haar alles)
      - maar wil dat niet = *désir d'avoir un désir insatisfait = désirs gratuits*
      - *désir insatisfait est signifié par le désir de caviar*
        désir de caviar est le S de ce désir insatisfait
    - effect
      - *signifcation renvoie toujours à une autre signification*
      - *peu de sens* (geeft désir zijn pervers accentje)
  - *Verdichtung=condensation* = metafoor
    - substitutie
      - *désir substitué à un désir*
      - allusie op wens van een ander
    - bv beenhouwerin
      - hysterische identificatie met vriendin op het vlak van het désir=gemis
        - vanuit vraag: comment une autre peut-elle être aimé par un homme qui ne saurait s'en satisfaire
        - dubbele identificatie
          - identificeert zich met haar man
          - identificeert zich met andere vrouw als fallus (un peu maigre)
      - sequens
        - *désir de saumon* (vriendin) *est substitué au désir de caviar*
          saumon speelt voor vriendin zelfde rol als *caviar* voor beenhouwerin
        - want die vriendin is *inimitable* in haar onbevredigd verlangen naar zalm
          vriendin wil eens goed zalm komen eten om dikker te worden – en de beenhouwer meer te behagen
        - moet die désir van vriendin naar zalm doen mislukken in droom
    - effect
      - *passage au sens du désir*
- *réveil (je m'éveille)*
  - *si le rêve rejoint ma demande* = *demande de l'autre* (*rejoindre* = uitmonden op)
    wensvervulling (eigen wens of die van ander)???
- kinderdromen
  - geen objecten van behoeftenbevrediging
  - maar verboden of uitzonderlijke (miraculeux) objecten

DIRECTION DE LA CURE 1958
E630

dromen dwangneurose

parcours analyse
- posséder la combinatoire générale (grand charroi) die de basis vormt van – die dynamiek verklaart
  - changement à vue du labyrinthe
  - architecture de contrastes
  - angoisses nouées aux performances + rancune (gierig) / générosité (oblativité)
  - inconstances / fidélité
- découvrir maneuvers om A te beschermen
  - Durcharbeitung = travail de transfert = ander en Ander zo goed mogelijk via taal onderscheiden
  - ondertussen zit hij als Ander in de loge verveeld circusspelen tussen zijn ego en de ander te arrangeren
- faire reconnaître
  - zijn aandeel in de manier waarop moeder het verlangen van vader vernietigde castrerende moeder
  - kan zelf niet verlangen zonder te vernietigen (eigen désir = désir van ouder die het verlangen van andere ouder vernietigde)
- einde kuur
  incident = tour de bonneteau – die uiteindelijk de structuur van het verlangen toont
  - probleem met maîtresse
    - maîtresse niet verloren door analyse
      heeft zich geschikt in de Ubw postulaten die aan zijn désir ten grondslag liggen
    - maar nu wel impotent met maîtresse
      wil dat ze met ander neukt “pour voir” (wat het effect op hem is)
  - droom maîtresse – die ze hem vertelt
    - tekst
      voelt penis heeft onder haar kleren – en wil die penis in haar vagina
    - effect
      man weer potent
    - verklaring
      - zij erkent zijn verdrongen homo – maar doet niet mee!
      - zij toont hem zijn refus de la castration de l’A=mère
        elle satisfait au désir (au-delà de la demande)
        zij toont hem de functie van de fallus in zijn verlangen
      - ze zet zichzelf weer in positie van fantasmatisch object – die man toelaat om zijn désir als pure metonymie of impossible te handhaven
      - ze zegt hem dat fallus hebben niet betekent dat men die niet kan verlangen
        ze toont dus zijn manque-à-être – exode de son être qui est toujours ailleurs, mis à gauche
      - ze toont condition van zijn dwangneurotisch désir = gesmokkeld object (*contrebande*) waardoor object meteen rot is, waardoor désir meteen onmogelijk wordt

DIRECTION DE LA CURE 1958

Ubw formaties en symptoom

- <u>Ubw formatie als paradigma voor symptoom</u>
  laat toe om daarin het Symbolische te zien = *surdétermination* = *Sinn*
  - Ubw formaties = subjectieve fenomenen
    - vormen: droom / lapsus / *mot d'esprit*
    - *surdétermination* – vanuit *structure du langage* (gestructureerd als een taal)
  - symptoom
    ook overgedetermineerd – zoals Ubw formaties
- <u>symptoom als paradigma voor Ubw formaties</u>
  laat toe om daarin Reële te zien = fantasma = genot = *Bedeutung*
  - symptoom
    - vormen: hysterie / dwangneurose
    - fantasma:
      - sujet als *marionette vivante* van zijn *capture* in het *imaginaire* (ik-ander)
        langage laat subject toe om zichzelf te beschouwen als de *metteur en scène* van de *capture imaginaire* = fantasma
      - *position sujet* tov *désir*
  - Ubw formaties
    is er sprake van fantasma in droom? nee!?
    maar wel van anderssoortig reëel element nl Navel van de droom

SÉMINAIRE VI 1958-1959
DÉSIR ET SON INTERPRÉTATION

belangrijk séminaire voor de droom
eerste 2/4 delen (indeling JAM) volledig over droom

- désir dans le rêve – bij Freud
  - Anna Freud kinderdroom
  - pt Freud – vader wist niet dat hij dood was
- rêve analysé par Sharpe (*hood*)

Séminaire VI 1958-1959
11

Ubw formaties en symptoom

PA = traitement psychique (logique!)
op verschillende niveaus van het psychisme – waarop désir speelt

- Ubw formaties
  marginale/residuele fenomenen
  - droom
  - lapsus
  - *trait d'esprit*
- klinische fenomenen
  - *Hemmung*
  - *Symptom*
  - *Angst*

Séminaire VI 1958-1959
51 en 60ev

désir in droom

désir

- désir articulé als een langage
  Ubw formatie bv droom is gestructureerd als een langage mais pas articulable
- désir pas articulable in de parole
  désir als point énigmatique
  - moeilijk de vinger op te leggen
    - bv Irma-droom – wat wil Freud?
      - tov Irma = faire céder?
        - déshabiller?
        - parler?
      - tov collega's = diskrediteren?
      - tov zichzelf = forcer sa propre angoisse (zichzelf vrijpleiten voor ontdekking Ubw)?
    - altijd désir sexuel?
      maar wat is dat seksuele?
  - *désir se satisfait de l'être*
    via S1-S2 voorgesteld als vervuld=*être*

Séminaire VI 1958-1959
130

navel van de droom

navel = geen S voor het subject zelf = *désir pas articulable*

- *ombilication* sujet au niveau de *son vouloir=désir*
- navel = convergentie van alle S=associaties = *Unerkannte*
  Unerkannte is fundamenteelste definitie van Ubw (Ics réel??) ogv oerverdringing

Séminaire VI 1958-1959
163 ev

Ubw formatie (droom) // fantasma

analyse symptoom
2 lagen of componenten

- Ubw formatie
  - énoncé
    - articulé = gestructureerd als een taal
    - manifeste droomtekst
      - énoncé total
      - metonymie – met sens op het einde van de zin (zin = eenheid)
      - *criblage du désir=énonciation* – die niet articulable is
  - énonciation = désir
    - pas articulable in de parole
    - Vrije associatie stelt vraag van énonciation
      - bij elk element van droom (dus niet bij de hele zin)
        décomposition=morcellement=épellement van de S
      - énoncés bij droomtekst stellen vraag van énonciation
        - voorbeelden
          bv. *doute* – bv "ik heb gedroomd (en wil je dat vertellen)" – bv "het is onzin"
        - Freud: elke commentaar op droom maakt deel uit van latente gedachten
          Lacan: wijst erop dat subject veronderstelt dat droom een S is van 'zichzelf'
          die commentaren op droom zijn enigma's
          - *énonciation* = positie tov eigen *énoncé*
          - altijd in relatie tot A (overdracht)
          - voorwaarde om droom te kunnen assumeren (sens)
      - metaforen in de vrije associatie stellen vraag van énonciation
        - decompositie tot op fonematisch niveau – S uit droom kan daarbij gesubstitueerd worden door andere S
        - de lapsussen die daarbij gemaakt kunnen worden
        - stelt weer de vraag van de *énonciation*: "van wie is *énoncé*?"
      - *sujet lit son intention dans l'énoncé (*droom*) sous une forme morcelée par la langue*
      - *énonciation* = désir = x = manque-à-être
        langage introduceert être voor subject, mais en même temps la lui dérobe
- fantasma
  - benoemt toch nog die *désir inarticulable*
  - geeft subject toch nog een être – via objet du désir
  - *être du sujet s'exprime de façon fermée dans le fantasme*
  - het meest enigmatische of gesloten ivm désir sujet – wil sujet wil een interpretatie?
    - in Ubw formatie wil sujet duidelijk een interpretatie=taal van de Ander
    - in fantasma wil subject alleen een être via het object a, in de Ander)

Séminaire VI 1958-1959
402, 501 en

navel van de droom

model van de rouw
- rouw rite = mediatie tov *manque symbolique x*
- droom = mediatie tov Navel

Navel = punt waarop sujet niet in de S kan gerepresenteerd worden
- aliënatie (nog niet de term!) in de S
  - subject als *béance* = *sujet barré*
    - aphanisis du sujet – ne peut pas s'articuler comme 'Je'
    - *manque-à-être sujet / disparition sujet – sujet ne peut pas être nommé dans l'Ics*
    - spoor van die verdwijning van het subject = navel
      - punt waarop alle associaties samenkomen om er te verdwijnen
      - associaties kunnen maar in verband gebracht worden met een *Unerkannte*
  - *Ander als béance*
    désir de l'Autre = S de A barré
- separatie (nog niet de term!) via fantasma
  - *sujet indiqué au niveau du fantasme* – als coupure (met daarin object a – dat hier nog imaginair is)

Séminaire VI 1958-1959
504ev

droom hysterische beenhouwerin

- probleem
  - désir de l'A (niet weten wat ik ben voor Ander: veut-il me perdre?)
  - daardoor geen eigen désir
- antwoorden
  soutenir son désir tov désir de l'A
  - fobie
    - genot verbieden, omdat dit abîme du désir opent voor sujet
    - (désir prévenu)
  - (fantasma)
    - dwangneurose
      - désir comme impossible
    - hysterie
      - désir comme insatisfait
      - cf. beenhouwerin droom – wat is haar genot?
        - $
          - désir de caviar moet onbevredigd blijven
          - door zelf het obstakel te spelen (en dus niet haar man)
        - a
          - zelf inzet van désir van haar man blijve
          - via introductie dubbel van andere vrouw die haar verlangen belichaamt (niet willen bevredigen of wel van désir de saumon)

Séminaire VI 1958-1959
69-76 en 92-93, 99, 112-124, 130-131, 140-144, 281-282, 350
hfst III en V

droom van vader die niet wist dat hij dood was

- Freud – Zwei Prinzipien des psychischen Geschehens 1911
  - realiteitsprincipe – met secundair proces = Vbw
  - (on)lustprincipe – met primair proces = Ubw
    - bevrediging verlangen via terugvinden S
    - valuta=*Währung* geldig in Ubw formaties (droom) en neurosen
- repetitieve droom
  - dagresten
    voor vader gezorgd tijdens doodsstrijd
    geconfronteerd met *Schmerz* vader in de *pure existence*, met diens *douleur d'exister* van vader
    - *enchaînement intolérable*, in het imaginaire, die maakt dat het subject zichzelf moet zien als *rejaillissant toujours dans l'existence*
    - alleen nog maar *existence*, zonder *désir* – teveel lijden vernietigt *désir*
    - *nécessité signifiante défend d'échapper à la concaténation de l'existence*
  - tekst = énoncé door het subject
    - ik spreek met vader zoals vroeger
    - zeer *schmerzlich* dat vader gestorven is – en dat niet weet
      Lacan doet schep bovenop *Schmerz* van zoon: *muet, poigné, étreint*
      (cf. Joyce's *silent with pity and awe*)
  - latente gedachten & wens

- latente gedachten & wens
  - S en I = latente gedachten (niet Ubw, enkel Vbw)
    énonciation = positie subject tov zijn énoncé
    - wens dat vader door genadige dood uit lijden zou verlost worden
      cf. volledige zin:
      - vader gestorven (*nach/infolge* mijn wens) en weet dat niet (dat dit mijn wens was)
      - verschrikkelijk moest hij van mijn doodswens geweten hebben
    - subject bewust van die 'goede, maar ongepaste' wens – maar toch heeft droom die onderdrukt (niet verdrongen): omdat er infantiele wens onder zit!!
      metafoor (*blanc=zero* ipv "mijn wens") – met effet de sens, signification
  - R = wens Ubw infantiel – waarnaar die *nach/infolge* mijn wens verwijst
    - 2 *leurres*
      - infantiele oedipale doodswens tov vader als vervuld voorgesteld
      - castratiewens tov vader (*au-delà de tout désir justifiable*) nl vader weet niets slaat terug op zoon: het is nu zijn tijd om gecastreerd te worden
    - echte wens
      - ik kan lijden want ik leef (*douleur d'exister*)
        ik ben niet dood want ik kan in uw plaats *Schmerz* hebben
      - weet echter niet dat hij daarbij *Schmerz* van vader op zich neemt
        (cf. erven zonden van vader ipv NdP – hier *Schmerz* van vader ipv NdP)
        en dus schrijft hij eigen niet weten op absurde wijze aan vader toe
        = *répudation violente du sens*
        dat is het eigen désir dat hij tussen zichzelf en die *schmerzliche existence* zet
      - in droom niet *objet a* als *cause du désir* – in droom alleen metonymie *désir*
        dat *objet a* vinden we niet in Ubw formaties maar enkel in fantasma
        in fantasma benoemt *objet a* het subject dat in Ubw formaties niet via S te benoemen valt (a = support voor sujet buiten de S)

Séminaire VI 1958-1959
80, 88-99 en 102-111
hfst IV

Anna Freud (1 ½ j) en de kinderdroom

- <u>dagresten</u>
  - teveel aardbeien gegeten
  - weet dat het daardoor is dat ze er geen meer krijgt
- <u>tekst</u>
  - onvervormde verhaal van droom die onvervormde wensvervulling is
    - onvervormde droom
      kinderdroom = wensvervulling (*réalisation de désir*) zonder *Entstellung*=vervorming
      dus geen censuur (die vaak vorm van *Verneinung* aanneemt)
    - onvervormde verhaal van onvervormde wensvervulling
      luidop gesproken droom tijdens slaap
  - tekst
    - naam
      - *énonciation* = positie tov *énoncé*
      - maar *Je de l'énonciation* nog niet geauthentifieerd, nog niet duidelijk onderscheiden
    - eten:
      - serie metaforen (of metonymie??)
        - *S floculé (essaim) = série nominations = empilement / colonne / superposition* =
        - *diversité* menu *renforce l'unité*
      - effect van die metaforen (*effet de sens)*
        satisfaction en tant qu'interdite
    - zou kunnen eindigen met: "*terminé!"* (tot zover, over and out)
- <u>latente gedachten + Ubw wens</u>
  - kinderdroom = wensvervulling zonder *Entstellung*=vervorming
  - maar metonymie

Séminaire VI 1958-1959
173-197, 202-255, 265-280, 437
hfst VIII-XII

rêve analysé par Ella Sharpe

Ella Sharpe – "Analysis of a single dream" (1937)

exhaustieve droomanalyse??
vier tijden

1. VOORGESCHIEDENIS
   - 3j vader dood
     duidelijk niet verwerkt – vanuit doodswens tov vader
     - enigmatische laatste woorden vader: "Robert moet mijn plaats innemen!"
       - als levende?
       - als dode?
     - reactie
       - geen emotie tov dood vader: *"he is dead"*
       - grote emotie tov leven vader (stem) *startling, effroi* tov "ik vader horen spreken!"
         omnipotence van Ander die spreekt
   - constructie fantasma 1 rond zus: riempjes die vastbinden (8j ouder)
     cf. Hans constructie fantasma rond jongere zus (Sém IV)
     - fantasma
       - kant $
         - i(a) = 8j oudere zus
         - komt ipv $ anéanti, angoissé, palide
       - kant objet (a)
         - (a) = (collectie) riempjes – die hij van sandalen zus afsneed = geno
         - komt ipv geïdealiseerde fallus = I(A)
           analytica – die moet gespaard blijven (mag niet zien dat zij gecastreerd is)

       cf. dwanggedachte (hanté par l'idée) = fantasma
       panne auto en daardoor blokkeren wagen koning (George VI, vanaf 1936)
       - auto = ego = i(a)
         - auto = fallus = instrument van puissance of almacht
         - auto = vrouw = object cf. koosnaampjes (déesse)
         - auto = i(a)
       - kindertrauma's daarachter ivm vastgebonden zijn
         - *pinned up* in bed met laken en spelden – in slaapkamer ouders = oerscène?
           dwangmatig plassen = fausse jouissance
           om mannelijke en vrouwelijke te scheiden – bij Elterninstanz én bij zichzelf
         - in kinderwagen met leder riempjes

         ook weer zoeken én nooit vinden fallus
     - *désir*
       englué = *prudence* in relatie tot désir
       pt zelf *serré* en *boudiné* (ik: als kleine fallus in grote vagina)

2. SYMPTOOM
   - spreken = elders zijn
     op basis van fantasma van hond die blaft
     - subjectieve affirmaties = *jeu d'escamoteur*
       - nooit waar men denkt dat hij is – se fait disparaître – se dérobe
       - bij al wat hij zegt maakt hij onmiddellijk de essentie ervan ongedaan (subtiliser)

       cf. in analyse, in Vrije associatie
       geen 'gevoel' / gaat nooit over la chose vraie
     - fantasma 2 van hond – die blaft
       zie punt 3.
   - handelen = Hemmung
     op basis van fantasma van riempjes die vastbinden
     - *Hemmung*
       - dubbele *Hemmung*
         - werk: advocaat – fobie om succesvol te pleiten
           - pleiten = erkennen castratie van Ander en zich ipv gecastreerde Ander stellen
           - wil niet weten van castratie Ander=vrouw: A moet fallus hebben
         - hobby: tennis – moeite om tegenstander onder druk te zetten
       - eenmalige overwinning van die remming
         garagist niet klaar met auto – maar hij wil=*désire* die auto (vrouw!!)
       - interpretatie door Sharpe
         - ogv tegenoverdracht
           - Sharpe zelf: "ik ben vader van pt"
             - vader niet in geheugen → geen overdracht = pt denkt niet aan mij
             - vader drong pt altijd agressieve rivaliteit in hoek → ik dring pt in hoek (cornering him – Sharpe komt zelf met die S)
               pt wil zich alleen maar verschuilen = rivaliteit met vader uit de weg gaan (Lacan: fallus escamoteren, om die niet te verliezen)
           - Lacan: Sharpe is pt
             - net zoals pt wil ook Sharpe niet pleiten, zij tov dat subject – wacht dus
             - overenthousiast als pt eindelijk zelf blijk van verlangen geeft
               pt kan eigen zaak (als man) niet tov vrouw bepleiten → Sharpe moedigt aan
         - interpretatie Sharpe
           garagist = vader
           - altijd schrik om in imaginaire rivaliteit de *puissance* van je fallus te tonen
             vanuit schrik voor vergelding vader
           - hier overwin je die schrik
         - bewijs voor juistheid (*acting out*) = verschijnen agressie pt
           - plast in bed
             cf enuresis klassiek verschijnen van R orgaan in echo op oerscène
           - pakt tennistegenstander bij keel als die hem uitlacht (*cornering him*)
             louter I, nog altijd geen mogelijkheid tot corner in relatie tot A van parole&loi
     - fantasma 1 van zus – met riempjes die binden
       zie punt 1.

3. FANTASMA 2
   escamotage van het subject
   subject maakt zichzelf via S (blaffen) tot ander (hond)
   - gedrag in analyse
     - zeer rigide, mesuré, défensif = imaginaire overdracht=duel
       - steriele praat – geen sentiments, geen vécu
       - hoort hem nooit trap opkomen (zeer stil) / altijd op zelfde manier op sofa
     - plots iets nieuws
       nl even kuchen (*discreetest of coughs*) vooraleer kabinet binnen te komen
   - acting out
     - analytica
       - valt dat meteen op (aha! daar zitten sentiments achter … ja, haar masturbatie!!)
       - maar zegt er niets over = meedoen aan imaginaire overdracht=duel
     - analysant
       - wil niet meer kuchen, maar kan het niet laten = dwang
       - moet er daarom zelf over beginnen spreken (teken van acting out)
         geeft zelf aan dat *cough* iets betekent (overdracht: stelt vraag betekenis vanuit Ander)
   - vrije associatie bij die acting out
     binnen de imaginaire overdracht =duel
     - *thoughts*
       2 lovers – die hij stoort, als derde
     - *fantasie* = *rêve éveillé* = dagdroom
       - analytica die aan het masturberen is
       - analytica = imaginaire dubbel
     - fantasma 2
       - $ → *autre imaginaire* (hond) via een S van de Ander (geblaf)
         - *absence* tov A=vrouw = *forme vide du sujet* geen S voor het subject
           → geblaf van hond *remplit sa forme vide*
         - ik: geblaf is geen S maar object stem?? stem van de levende vader = *startling*
       - Ander
         - brengt Ander van S op een dwaalspoor (*put of the scent*)
           - Ander zal denken: "'t is maar een hond"
           - *signale sa présence en tant qu'absence = montre qu'il n'est pas là où il est = se fait ne pas être là où il est = se fait autre que lui-même = se fait disparaître*
         - *Ander wordt objet (a) = objet a derrière la porte*
           - Ander kan tijdig stoppen met masturberen
           - Ander kan naar buiten uitgestulpte vagina (fake penis) weer naar binnen keren – moet hij dus niet zien dat Ander geen fallus heeft
       - eigen fallus langs kant hond (dus niet bij subject of bij Ander)
         cf. herinnering
         hond masturbeert tegen zijn been = I koppel
         - betrapt worden?
         - I(A) = *puissance*

4. DROOM
   imaginair object gemarkeerd door een S = *escamotage* fallus
   - dagrest
     vrouw in resto met volle lippen – die ik had kunnen verleiden
   - tekst
     - *journey with my wife around the world*
     - *Czechoslovakia*
       - *passionate woman in the street – wife is there*
       - *woman takes initiative for sexual play – lays on top – intends to put my penis inside her*
       - *I disagree – she is so disappointed I thought that I should masturbate her*
       - *I see the front of her genitals: something large and projecting hung downwards, like a fold on a hood = hoodlike – strange (unheimlich)*
         - *she used this 'hood' to manoeuver my penis inside her*
         - *now her vagina grips my finger*
   - latente gedachten + Ubw wens

- latente gedachten + Ubw wens
  signifiance (sens)
  - eerste commentaren (onder overdracht)
    - eerst even cough voor vertellen droom
    - tremendous dream = geen einde aan = langste droom ooit
    - zeer exciting = full of events
    - to masturbate her – mag niet transitief gebruikt: moet zijn I masturbate myself
  - vrouw die (hij) masturbeert – voor het oog van zijn eigen vrouw
    - vrouwen in eigen leven
      se dérobe, se fait petit, se fait disparaître
      - tov eigen vrouw
      - tov vriendin die op radio komt – sorry dat ik zo stoef (*it sounds swank to tell you* …)
    - nergens fallus – niet langs kant A en niet langs kant suject
      - Ander=Vrouw heeft geen fallus
        - vrouw met grote lippen
          cf. horizontale schaamlippen
        - masturbatie
          - pt zegt zelf dat *masturbate* niet transitief is is (toen niet? nu wel)
            in Nl masturberen (intransitief & transitief – maar nooit zich masturberen)
          - masturbatie pt
            pour autant qu'il la masturbe, il se masturbe (imaginaire relatie)
            haar lichaam = zijn penis
          - masturbatie vrouw
            "die vrouw moet maar masturberen als ze niet content is"
        - *something large and projecting hung downwards, like a fold on a hood*
          – waarin pt vingertje steekt
          - grote penis Ander of castratie Ander = femme of mère phallique
          - geen penis van Ander
            - binnenste buiten of naar buiten gekeerde vagina = *évagination*
            - vrouwelijke element van de voorhuid (cf. besnijdenis)
              geen scheiding mannelijke/vrouwelijke bij pt – dus geen castratie??
      - subject heeft geen fallus of te kleine penis
        - geen penis
          - onduidelijk of penis pt wel in droom aanwezig is
          - vrouw probeert penis te pakken en in haar te manoeuvreren
            = verificatie – maar hij is er dus niet! (het gaat nooit over *la chose vraie*)
        - te kleine penis
          - pt wordt zelf heel klein tov die *hood* – vingertje
          - *enveloppement* – cf. *gant retourné* (cf. Joyce)
            ré-invaginer uitgestulpte vagina (cf. escamoteur – voor oog eigen vrouw)
    - interpretaties fallus

- interpretaties fallus
  - Sharpe ivm fallus
    - agressieve rivaliteit met vader penis
    - met schrik voor *rétorsion*
  - Lacan:
    - fallus escamoteren, buiten spel houden – om hem niet te verliezen
    - vrouw van pt = fallus = *puissance*
      cf. lapsus ivm
      - wel: *journey with my wife around the world* = vrouw niet verliezen
        dat is ook de analytica in de overdracht!!
      - niet: *journey around the world with my wife*
        - moeder aarde bezitten, omarmen = almacht van gedachten via penis
        - maar eigen pietje daar niet tegen opgewassen – *insuffisant*

Symbolisme Jones 1959
E701

Silberers functioneel fenomeen
- Freud: voor filosofen die gericht zijn op endopsychische perceptie
- Jones doet daar nog schep bovenop

Symbolisme Jones 1959
E709

concreet = symbool – abstract = gesymboliseerd
het is niet omdat iets concreter is dat meer geschikt ais als Ubw symbool
cf. het is niet omdat iets zwaarder is dat het rapper valt misverstand Jones ivm symbool
    - toren kan fallus symboliseren
    - penis kan nooit toren symboliseren
- ironie Cocteau ivm symbool
    - neger die met zwaard in de lucht aanvalt symboliseert vergeten paraplu in vorige sessie reconstruction upward = interprétation vers la sortie
    - (symbool altijd in overdracht??)

Symbolisme Jones 1959
E 713

symbolisme is secundair in droomvorming
- primair voor droom
    - condensation
    - déplacement
- secundair voor droom / niet typisch voor droom symbolisme

SÉMINAIRE VII 1959-1960

Séminaire VII 1959-1960
76

<u>functioneel fenomeen Sibererer</u>
- verbeelding van het psychisch functioneren in de droom
  bv in slaap vallen of wakker worden (réveil)
- Freud verwerpt Silberers functioneel fenomeen = lagen van psychisch functioneren
  voor metafysisches=psychologisch geesten

Séminaire VII 1959-1960
79

<u>negatie</u>
- in het discours
  bv ne explétif – in "je crains qu'il ne vienne"
  - tussen 2 niveaus graaf – discordanc énoncé en énonciation
  - où je parle vraiment, au niveau de l'Ics
- in Ubw formaties bv droom
  - allerlei manieren om negatie metaforisch voor te stellen
  - geen 'ne' – zelfs geen ne explétif

Séminaire VII 1959-1960
216

<u>pas de vrai sur le vrai</u>
droom vriend
- <u>dagrest</u>
  - in Séminaire nooit *le vrai sur le vrai*
    canaille métaphysique dit le vrai su le vrai waardoor er van *le vrai* niet veel meer over blijft
  - een of andere *soif* vanuit Séminaire
- <u>tekst</u>
  hoort quelqu'un me concernant roepen: "maar waarom zegt hij niet *le vrai sur le vrai?"*

Séminaire VII 1959-1960
280

<u>Schone of esthetische referentie</u>
- 'schone' in Vrije Associatie bij droom
  telkens wanneer pulsion *destructive / pensée agressive* in latente gedachten naar boven komt
- *Le Beau ne leurre pas, mais nous éveille (réveil) et peut-être nous accomode sur le désir* die zelf vasthangt aan een *structure de leurre* (fantasma = *un beau-n'y-touchez pas*)
  Le Bien leurre, n'éveille pas au désir

SUBVERSION 1960
E801

droom vader die niet wist dat hij dood was

- probleem voor $
  $ = *discontinuité dans le R = un trou de sens* – want geen S voor $
- opdracht voor $
  - *wo es war soll Ich werden*
    - *Wo Es war*
      là où c'était pour un peu, entre cette extinction qui luit encore et cette éclosion qui achoppe
    - *soll Ich werden*
      je peux venir à l'être de disparaître de mon dit
  - *énonciation se dénonce, énoncé se renonce, ignorance se dissipe, occasion se perd*
    = trace de ce qu'il faut bien qui soit pour choir de l'être
- cf. droom "vader die niet wist dat hij dood was" (Freud 1911)
  - relatie sujet tot S
  - *énoncé → être tremble=vacille de sa propre énonciation*
    - zoon zegt vader niet waarheid ("gij zijt dood")
      il ne savait pas
    - *vader subsiste*
      un peu plus il savait, ah mocht dat nooit gebeuren
    - wat ivm Je van zoon?
      ik sterf liever dan dat hij dat ooit weet
      - *je viens là où c'était*
      - *qui savait donc que j'étais mort*
      - *je advient comme sujet als être de non-étant = dubbele aporie*
        - *subsistance véritable – qui s'abolit de son savoir*
        - *existence dans le discours – qui se soutient de la mort*

POSITION DE L'INCONSCIENT
E840

(cf. droom Sharpe)

1. aliënatie
   - Ubw formatie oa droom (*hood*)
   - priorité S
     - S1 représente sujet pour S2
     - S qui ne veulent rien dire et qui sont à déchiffrer
2. separatie
   - fantasma (hond die blaft)

SÉMINAIRE VIII 1960-1961

Séminaire VIII 1960-1961
16-18

Irmadroom

- Breuer
  - geen belangstelling voor Eros – maar voor le Bien van pt
    Anna O op hem verliefd
  - issue bourgeoise: vlucht voor Eros naar zijn vrouw = retour à une ferveur conjugale
- Freud
  - belangstelling voor Eros: servir maître Eros pour s'en servir – niet voor le Bien van pt
    patiëntes niet op Freud verliefd??
  - geen mogelijkheid om voor eros naar zijn vrouw te vluchte = retraite coupée
    want Madame Freud = stekelvarken (hérisson) = sich sträuben
    cf. Xantippe in het geval van Socrates

Séminaire VIII 1960-1961
234

overdrachtsdromen

verliefde dromen bij begin analyse (of zelfs daarvoor)

- postfreudianen
  tegenindicatie om analyse beginnen – want teveel liefde in realiteit
- Lacan
  - verliefde overdracht is geen tegenindicatie om analyse te beginnen
    - metafoor van de liefde
      - sujet als eromenos = digne d'intérêt et d'amour – vanwege A=analyticus
      - sujet moet erastes worden = objet van désir in A=analyticus leggen
    - kan inderdaad effets flambants van amour de transfert hebben bij begin PA
    - daar komt dan verantwoordelijkheid analyticus = désir de l'analyste
      a. 'tegenoverdracht' is wel tegenindicatie om analyse te beginnen
         analyticus plaatst zijn agalma in pt

séminaire VIII 1960-1961
440ev

réveil

- structuur:
  dankzij droom (en de S daarin) kan sujet I ombres verdrijven en tot eerste idee van R=*désir* komen
  I(A) = idéal du moi = rêve = champ d'errance du S → i(a) = moi idéal = ombres
- *réveil* via droom:
  - *un peu trop de réalité* (R) in de droom
    satisfaction de la Demande apparaît dans le rêve
  - analyticus helpt bij dat ontwaken
    l'homme avec l'analyste se réveille (en dat is wel even schrikken)

SÉMINAIRE IX 1961-1962

séminaire IX 1961-1962
22/11/61

droom vader die niet weet dat hij dood was
sujet de l'énonciation

- se dérobe in 1ste persoon
  je ne savais pas que je vivais d'être mortel
- se désigne in 3de persoon
  il ne savait pas qu'il était mort

séminaire IX 1961-1962
15/11/61

droom analysé

- dagrest
  - gaat altijd over waarheid in wat ik zeg, maar waarheid van wat ik zeg is niet gegarandeerd
  - analysé me fait grief de ce discours où il manquerait toujours le dernier mot
- tekst
  "Pourquoi ne dit-il pas le vrai sur le vrai!"

séminaire IX 1961-1962
20/06/62

navel (droom)

- objet (a) in formule fantasma
  - *envers (a) est la même chose que l'endroit ($)*
  - *le désir du $ est la coupure de l'objet a*
- h*istoire individuelle = sujet discourant ($) est orienté/polarisé par ce point secret et jamais accessible*
  ombilic=navel *du désir* is onherroepelijk oerverdrongen

SÉMINAIRE X 1962-1963

séminaire X 1962-1963
88-91

droom Wolvenman
verschijning objet (a) in het kader van het fantasma

- fantasma = kader
  - *tableau placé dans l'encadrement d'une fenêtre*
  - doel: *ne pas voir ce qui se voit par la fenêtre*
- verschijning objet (a) in het kader van het fantasma
  angoisse est encadrée
  - *nachtmerrie* Wolvenman
    rêve à répétition??
    fantasme dévoilé dans sa structure = son rapport au Réel
    - *fenêtre* – met *béance soudaine*
    - zien van spiegelstructuur
      - support = barre = takken boom
      - supporté = wolven
  - tekeningen schizofreen Bobon
    - ???
    - zien
      - takken boom
      - daaraan *signifiants* met tekst *"io sono sempre vista" = je suis vue*
  - unheimliche én theater
    - *attente=Erwartung*
    - kader – plots gordijnen open
    - *surgissement de ce qui dans le monde ne peut pas se dire*

séminaire X 1962-1963
151-152

droom jonge homoseksuele = liegen Ubw

- tekst
  droomt dat ze trouwt en kindjes krijgt
- interpretatie – reactie Freud
  - provocatie tov mij als vader nl trouwen als dekmantel om homo te kunnen botvieren
    ze zegt zelf: "ik lieg"
  - liegt het Ubw? nee!
    - Freud
      - theoretiseert: droom ≠ Ubw
      - passage à l'acte
        - embarras tov déchet qui fait gripper les rouages (vrouwelijkheid?)
        - émotion tov mogelijke fout zijn theorie Ubw=waarheid (menace à la fidélité de l'Ics) onder het oog van volgelingen
    - Lacan: vérité du désir s'exprime dans ces mensonges / waarheid in structuur van fictie

séminaire X 1962-1963
315-317

kinderdroom equivalent

- Anna Freud
  luidop spreken in taal
- Jakobson
  - kind met enkele woorden
  - voor het slapen gaan hypnopompische monoloog
    - *jeu autonome de la parole* = *murmure* (soort zingen) – stopt als ouders binnen komen
    - cf. functie droom
      - op *anderer Schauplatz*
      - constitutie van (a) als een rest = *voix détachée*

SÉMINAIRE XI 1964

séminaire XI 1964
34-35

<u>vader zie je niet dat ik verbrand?</u>

- statuut Ubw is ethisch (cf "faut y aller") – niet ontisch (het is er, en moet maar ontdekt worden)
  - Freud ontdekt Ubw – via désir hystérique
  - maar Ubw onttrekt zich voortduren, Freud moet er voortdurend achteraan hollen – idem voor désir hystérique
- droom "vader zie je dan niet dat ik verbrand?"
  - droom is exact hetzelfde als realiteit
  - geheim=mystère angoissant qui unit un père à son fils mort: wat erfde zoon van vader? (cf. Hamlet ook)
    - niet de wet van de vader (NdP)
      mise en doute du père idéal
    - wel de zonde van de vader (genot)

séminaire XI 1964
36-37, 45

<u>vergeten droom</u>

- <u>twijfel aan eigen gedachten = begin van vergeten</u>
  cartesiaanse Freud op dit punt:
  - Descartes
    je pense=doute, donc je suis sûr que je suis
  - Freud
    - *sujet de l'Ics = ça pense*
    - ik twijfel over een gedachte, dus is die gedachte … Ubw
      doute = colophon=index bij *Gedanke=pensée* – maakt deel uit van die Gedanke *doute* = S waardoor we zeker kunnen zijn dat die *Gedanke=pensée* Ubw is
    - cf. wo Es war, soll Ich werden
      - sujet (Ich)
      - brengt S *réseau* in kaart door telkens opnieuw alle knooppunten te doorlopen – en vast te stellen dat het telkens opnieuw langs dezelfde wegen passeert
        ça se recoupe = basis van *certitude=Gewissheit*
        (automaton)
      - en zo kan sujet=Ich werden = *retrouver le R*
        (tuchè)
- <u>dingen niet zeggen aan Ander</u>
  uit schrik om Ander te misleiden=*tromper*

séminaire XI 1964
38-39

droom homoseksuele

- Ubw articuleert *vérité* van *désir* via *mensonge=fiction=tromperie*
- wat is waarheid van *désir*?
  - hysterie (Dora)
    soutenir le désir du père – par procuration
  - homoseksuele
    défier le désir du père
    - tov vader (in de adolescentie)
      door te tonen hoe je een abstracte, heroïsche en unieke fallus kan zijn die volledig aan de dienst van een dame is gewijd
    - tov Freud (in de overdracht)
      sous la forme de la dérision: “ik moet mannen liefhebben? ik droom over niets anders!”

séminaire XI 1964
50, 55

traumatische wekdromen – *réveil*

- trauma
  réel als *tuchè*
  - *rencontre = réel comme au hasard – accroc*
  - maar *rencontre manquée = réel comme inassimilable = réalité en souffrance*
- reactie op trauma = verdubbeling sujet
  - overdag: geen last van herinnering trauma
    homeostase van het lustprincipe lijkt alles onder controle te hebben
  - nacht: traumatische wekdromen = *Wiederholungszwang + réveil*
    onveranderde herhaling trauma in dromen
    - principe
      - mislukkende poging tot binding energie
        mislukkende poging om dat R binnen lustprincipe en primair proces te recupereren
      - *résistance du sujet devient répétition en acte*
    - voorbeelden
      - wekdromen bij oorlogsneurosen
      - wekdroom Lacan – 3 tijden
        - klop op deur
        - rond geklop ontstaat meteen een droom
          - die droom manifesteert iets anders, iets uit zijn Ubw: trauma
          - wat ben 'ik' – tussen het begin van de droom en *avant que je ne me réveille?*
            cf. *ne explétif* wijst op zijn *impléance* als *sujet de l'énonciation*=Ubw
        - bij réveil herstelt Bw zich rond dat geklop
          Lacan weet weer wie hij is – en wat hij voor droom deed
      - wekdroom "vader zie je dan niet dat ik verbrand!"

- <u>wekdroom “vader zie je dan niet dat ik verbrand!”</u>
  - context
    provocatie witzige hysterica, die deze droom hoorde, tov Freud:
    wat kan hier nu nog de wensvervulling zijn?
    - in de droom gebeurt het ergst denkbare
    - en dat is gewoon herhaling van het trauma in de realiteit

    cf. dromen traumatische neurose
  - dagrest
    kind gestorven / vermoeide vader laat grijsaard waken / en valt zelf in slaap
    grijsaard valt ook in slaap / kaars valt om / lijkwade + arm kind verbrandt
  - tekst
    kind staat aan bed, trekt aan zijn arm en fluistert hem verwijtend toe: “Vater, siehst du denn nicht dass Ich verbrenne?”
  - latente gedachten + Ubw wens
    - (telepathie: arm kind verbrand – kind trekt aan zijn arm)
    - schize profonde
      - *automaton*
        plaats sujet in *machinerie du rêve*
        beeld van kind dat nadert, dat kijkt (Lacan: verwijtende blik (?))
      - *tuchè*
        stem van kind dat zegt “vader zie je dan niet?”
        verwijst naar *rencontre manquée / réel inassimilable / réalité en souffrance*
        cf Freud: discours kind bestaat uit stukken die het echt tegen vader zei en die te maken hebben met gebeurtenissen die voor vader belangrijk zijn
        - “ik verbrand” = koorts stervend kind
        - “zie jij dan niet” = onbekende *affektreiche Gelegenheit* = *réalité manquée* vader tekortgeschoten tov kind = zonde / genot / *Trieb=pulsion* van vader – waardoor vader ontmoeting met kind heeft gemist (paradigma Hamlet)
          rencontre manquée met kid *se présentifie de la perte de l’objet*
    - waarom verder geslapen – en gedroomd ipv meteen te ontwaken?
      - ontwaken is altijd al te laat – in verhouding tot *réalité manquée*
      - nog even blijven slapen en dromen
        - droom = *Vorstellungsrepräsentanz* = *tenant-lieu de la représentation … qui manque* voor de *réalité,* waardoor *réalité manquée* is
        - droom = hommage aan *réalité manquée*
          réalité manquée se répète (via *Vorstellungsrepräsentanz=S) en un indéfiniment jamais atteint réveil*
      - *rencontre toujours manquée entre le rêve et le réveil*
    - wat wekt = *réveil*?
      voor Lacan een angstdroom (niet bij Freud) – ook al zo bij Irmadroom!!!
      structurele angst – zonder klinische manifestatie??
      - niet: geluid en schijnsel van brand
        vanuit bezorgdheid vader voor hij ging slapen
      - wel: andere realiteit = R = zondige *désir* van vader = *Trieb=pulsion* = genot waardoor *rencontre manquée* met kind

séminaire XI 1964
72 ev

objet regard in de droom
Tchoang-tseu

- waken
  - élision du regard
  - als die regard begint te verschijnen → gevoel van unheimliche
- droom
  - (a) = regard op voorplan – non seulement ça regard, maar zelfs ça montre – als tache
  - onze positie = ne pas voir

Tchoang-tseu

- droom
  droomt dat hij een vlinder is = ziet die vlinder als regard of donner à voir
  geen verdeeldheid
  - se saisit à qq racine de son identité / il est dans son essence ce papillon – voor niemand
  - vraagt zich niet af of hij in wakende toestand een vlinder is (die droomt dat hij TT is)
- waken
  dubbelheid: TT is niet gek, valt niet perfect samen met zichzelf
  - weet dat hij TT is – voor de anderen
  - maar kan zich afvragen of hij niet een vlinder is die droomt dat hij TT is

séminaire XI 1964
118

Ubw formatie (oa droom) = interpretatie

1. Ander=S is er al
   ouverture van het Ubw
   Ubw formaties (droom, witz, lapsus én symptoom) zijn al een interpretatie
   Ics a déjà procedé par interprétation
2. *fermeture* Ubw
   = overdrachts(weerstand)
3. interpretatie analyticus
   ne fait que recouvrir die eerste interpretatie door het Ubw

séminaire XI 1964
142

kinderdroom Anna Freud

- geen objecten van behoefte
- wel geseksualiseerde=verboden object

séminaire XI 1964
189

interprétation
- *pas pliable à tous les sens, elle ne désigne qu'une seule suite de signifiants*
- kan subject wel in ongeveer alle S van die reeks (punten van de droom) situeren

séminaire XI 1964
27

definitie Ubw formaties (droom, lapsus, witz)
- *jeu de S* (metafoor/metonymie)
- *achoppement / défaillance / fêlure / manque / discontinuité / vacillation*
  un van het *un-bewusste*
  - *un de la fente, du trait, de la rupture*
  - *Unbegriff = concept du manque*
- *temporalité*
  - *ouverture*
    trouvaille / surprise / ouverture – maar eigenlijk *retrouvaille*!
  - *fermeture*
    se dérobe / perte – dus 2 maal verloren!

  être qui peut se porter sur tout = sujet de l'énonciation se perd et se retrouve
- *se diffuse tel le mycelium autour d'un point central* = navel
  sujet en tant qu'indéterminé (*désir pas articulable* – oerverdringing)

KANT AVEC SADE 1963
E 768

droom in de droom
= rapport plus proche au R
(vergelijkbaar met réveil??)

KANT AVEC SADE 1963
E 777

douleur d'exister

- religie
  - Boeddhisme
    douleur d'exister als évidence originelle
    cf. reïncarnatie op hetzelfde niveau
  - katholiek
    enfer = vie quotidienne comme devant être éternelle
- kliniek = melancholie
  - *à l'état pur* (onsterfelijkheidswaan)
- droom
  - *fond de la douleur d'exister*
  - *renaissance intarissable*

SÉMINAIRE XII 1964-1965

Séminaire XII 1964-1965
16/12/64

Vergilius, chant VI, 893
in de slaap zijn er 2 poorten waardoor dromen naar boven kunnen komen

- door hoornen poort komen ware dromen (*true shades*) = echte dromen
- door ivoren poort komen bedrieglijke
- dromen (*delusive dreams*) = kennis *Umwelt* vanuit *Innenwelt*

Séminaire XII 1964-1965
16/06/65

réveil

- verlangen om te slapen
  Ander verlangt dat wij zouden slapen – dus désir de dormir = désir de l'Autre
- réveil – in functie van verlangen om te slapen: om te kunnen blijven verder slapen in de realiteit
  - droom culmineert in *figure immobile du fantasme comme couverture de la réalité* (*Réel*)
  - fantasme *réveille* (met angst) opdat realiteit (*Réel*) niet zou verschijnen
    cf. Wolvenman
-

SÉMINAIRE XIII 1965-1966

Séminaire XIII 1965-1966
09/02/66

<u>réveil</u>

- leven = droom (gebaseerd op A als S) – realiteit = fantasma (gebaseerd op verbergen a)
  cf. Shakespeare
- Pari de Pascal doet uit de droom van het leven ontwaken
  - gok: God bestaat of God bestaat niet = uitgaan van A barré
  - je kunt best gokken op bestaan van God
    - redelijk om je leven op het spel zetten om 2 levens te winnen? 3 levens? etc …
    - zeer redelijk om je leven op het spel zetten om *infinité de vies infiniment heureuses* (hemel, door te geloven in God) te winnen
      infinité de vies infiniment heureuses = objet (a) dat de manque in je leven invult

  réveil uit leven=droom
  - door val objet (a)
  - door verdwijnen invulling gemis via *infinité de vies infiniment heureuses*

dit is een benadering van de passe als *réveil*
hoe analyse uit de droom van het leven doet ontwaken

Séminaire XIII
15/06/66

<u>Irmadroom</u>

- niet volledig geanalyseerd – limiet Freud
  door combinatie van 2 problemen (*symptôme partenaire*)
  - Freud = uxorious (Jones)
    slaafs tov echtgenote
  - Madame Freud = sich sträuben
    verzet zich tegen Freuds verlangen om te weten wat zij als vrouw wil
- resulteert in een plotse *style tordu (Umschreibung)*
  ironie Lacan – Freud enkel een stijlvoorbeeld voor mij als hij het over zijn vrouw heeft (gongorisme)

SYLLABAIRE APRÈS COUP 1966
E716

functioneel fenomeen Silberer
de psychologisering van de Traumdeutung

- <u>functioneel fenomeen Silberer</u>
  - symbool wordt materieel wanneer het een psychische toestand aanduidt (als)
    cf. *Schwellensymbolik* (drempelsymboliek – bij het in slaap vallen én het wakker worden)
    bij réveil geen drempel?? dwz geen zelfvoorstelling van wat men doet
  - kritiek op Freud
    druist in tegen droom als wensvervulling – want geen effet du désir sexuel
- <u>antwoord Freud</u>
  - filosfische koppen met introspectieve neigingen
  - aandeel in *sekundäre Bearbeitung* = opzettelijke verstoring van het geheimschfrift van de droom (br*ouillage du chiffre du rêve*) via een imaginaire camouflage
- <u>antwoord Jones</u>
  - Scherner zoals Jung
    hermeneutisering psychoanalyse = terug tot psychologie
  - functioneel fenomeen ↔ symbool
    - symbool verwijst naar iets concreets: dood / seksueel verlangen / voortplanting
      Lacan:
    - functioneel fenomeen = metafoor = verbeeldt iets (*sens figuré*) → verbeelde overweegt (*symbole cède le pas à ce qu'il figure*) nl onzichtbare psychologische realiteiten terug!!

    <u>Lacans kritiek op Jones</u>
    Jones juist– maar in zijn redenering houdt hij geen rekening met S – en dus kan hij uiteindeijk het opkomende psychologisering niet counteren
    - geen notie van S bij Jones
      - symbool verwijst niet naar een concrete maar naar iets dat *tient dans le R par le S*
        symbool enlève une réalité sur un fonds d'irréel
        nl mort, désir, nom du père
      - symbool verwijst naar gemis (fundamenteel in elk symbolisme)
        bv slang verwijst naar castratie
    - cf. drempel
      - drempel = S
        markeert waar buiten begint én wordt gematerialiseerd als platte steen
      - drempel = metafoor
        van het punt waarop waarneming of sensatie manifest (bewust) word
      - psychisme of het veld van de voorstelling niet gestratifieerd en dus niet unitair – daar is dus sprake van drempels
        gaat in tegen antieke connaissance=kennis

CONVERSACION CON LACAN 1966

commentaar op pas verschenen Écrits

droom

- Ubw formatie
  Ubw gestructureerd als een taal
  structure Ubw est exactement la même que celle du langage
  - analyse Ubw = analyse de type linguistique
  - Traumdeutung = traité linguistique
- désir indestructible = *unzerstörbare Wunsch*
  - laatste zin Traumdeutung
    - kennis toekomst via droom?
    - doordat de droom de wens in het heden als vervuld voorstelt voert hij in de toekomst maar dat is dan wel een toekomst die door de *unzerstörbare Wunsch* volleidg naar het beeld van het verleden is gevormd
  - Ubw kent geen tijd – maar *insistance dans la répétition*
    echter andere tijd = il faut réélaborer dans les catégories du temps

PSYCHANALYSE ET MÉDECINE 1966

commentaar op pas verschenen Écrits

- niet: désir obtus, lourd, profond, caliban, animal, primitif → Ubw
- wel: langage → Ubw → désir
  (cf.*Ubw structuré comme un langage)*
  - *désir particulier*
  - *désir futé et spirituel=witzig*

  blijkt uit Ubw formaties (*rêve, acte manqué, lapsus*)

ORTF INTERVIEW 1966

commentaar op pas verschenen Écrits

Ubw formaties
- soorten
  rêve, acte manqué, mot d'esprit
- *faits de langage*
  vroeger slechts *rebuts* – nu des faits doordat Freud daarvan *des faits de langage* maakte
- duiden
  - Vrije associatie
    - vertaalbaar dankzij woordenboek dat iedereen in zijn hoofd heeft (elk zijn particulier woordenboek) – en dat in de vrije associatie tot uiting komt
    - sens via points de concours die verschijnen via een soort overdruk=*décalque* waarin hij woord op woord, zin op zin, verbale op verbale terugplooit=rapplique – gaande tot heuse *calembours*

BALTIMORE 1966

commentaar op pas verschenen Écrits

Ubw
- <u>Ubw = *structuré comme un langage*</u>
  - *structure = langage*
  - *langage = le langage concret que parlent les gens* (Engels, Frans, etc)
    langage = le mots dans leur chair, dans leur matérialité
    cf. Traumdeutung = jeux de mots, lapsus, calembour, homonymie, opsplitsing woorden (elk deel krijgt *sens nouveau*), etc
- <u>Ubw = *parole*</u>
  - *sujet ne peut pas être simplement identifié avec celui qui parle*
  - *énoncé = phrase* – maar in veel *énoncés=phrases* kan sujet niet geïdentificeerd worden met de *shifter* (bv *il pleut*) en is er dus geen enkele *indice de qui tient l'énoncé* (geen indice van de *énonciation*)

INTERVIEW FIGARO LITTÉRAIRE 1966

commentaar op pas verschenen Écrits

wetten van het Ubw

Ubw strucuré comme un langage
in Ubw formaties (droom*) le matériel joue selon les lois que découvre l'étude des langues positives = langue effectivement parlées*

- *condensation=Verdichtung*
  cf. metafoor = *surimposition de S*
- *déplacement=Verschiebung*
  cf. metonymie = *virement de la signification*

SÉMINAIRE XIV 1966-1967

Séminaire XIV 1966-1967
07/12/66

réveil
vraag van dit jaar: *pénsée* = *rêver ou évéil du rêve* ?
(*réveil*=court instant ↔ *éveil* = wakker blijven, na *réveil*)

Wolvenman
- oerscène
  is die vrai?
- S articulatie van oerscène
  - bv Romeinse cijfer V – die overal terugkeert (open benen vrouw / open vleugels vlinder)
- rêve répétitif
- symptoom = fobie
  - vérification oerscène via heel zijn être

Séminaire XIV 1966-1967
25/01/67

grens interpretatie

- *Sinn = sens sexuel Ubw*
- *Bedeutung = ordre des choses*
  - al te makkelijk terugvinden *Bedeutung* in Ubw
    - cf. terugvinden réseau & trame van oude mythes in Ubw
    - komt doordat in Ubw 'je' est dénoué – geen 'je' in Ubw, "je ne suis pas" in Ubw waardoor het Ich op alle plaatsen van de droom kan teruggevonden worden
  - echter grens op *Bedeutung*
    Bedeutung bouchée = *trous dans la Bedeutung* = *syncope de la Bedeutung* = objet (a)
    - bv borst is objet (a) = niet *représentable point de jouissance*
      - moeilijk/onmogelijk te zeggen in termen van representatie waarom een borst een erotisch object is – waarom een borst 'mooi' is
      - hoe dan wel te beschrijven – via poëzie:
        - cf. Arsène Houssaye – "Le sentier perdu": *le nuage éblouissant des seins* onvatbaarheid op allerlei manier
          - nuage
          - reflet

          (cf. Dora's entzückend weissen Körper van Mme K
          (cf. Philip Roth – "The Breast" & "The Dying Animal")
        - cf. colourless green ideas sleep furiously
          Chomsky 1957 grammaticaal correct maar toch *nonsensical*
          ze slapen furieus (vroeger ooit wakker, toen we er nog aan lage) – en het is geen makkie om die weer te wekken (*réveil des seins*)
      - op het niveau van de droom
        - dromer zegt tegen zichzelf in de droom "het is maar een droom" (lucide droom??)
          - subject tot nog 'wakker' in de droom
          - Vbw nog actief – vanuit het verlangen om te slapen
            bij approche imminente de la réalité – om te kunnen blijven slapen
          - Vbw verlangen om te slapen is *complice* met Ubw verlangen dat wil bevredigd worden
        - *réveil*
          - *court instant* waarbij *rideau*=doek gewisseld wordt
        - realiteit
          - geen *éveil* = wakker blijven = staat (geen court instant)
          - maar andere defensie tegen verlangen

          cf. Tchoaung-tseu – waar Lacan iets aan toevoegt
          - TT droomt dat hij vlinder is = *regard*=blik waardoor TT bekeken wordt
            toevoeging Lacan: TT zegt tijdens droom: "het is maar een droom" = TT wordt weer 'je qui voit' en verdedigt zich zo tegen R van de *regard*
            anticipeert dus al tijdens de droom op het herstel van het fantasmatisch scherm van de realiteit
          - vlinder droomt dat hij TT is

Séminaire XIV 1966-1967
18/01/67

- *Traumgedanken = pensée*
  - pensée zonder Ik
    pensée kan niet zeggen "je pense …"
  - pensée zonder logica – oa negatie ontbreekt
    pensée kan niet zeggen "…. je ne suis pas = statuut van het subject in de Ander
    - alle droompersonages zijn 'ik' van de dromer
    - sujet aanwezig in de mate dat geen 'Ik' gearticuleerd wordt, dat sujet gemaskeerd is
  - *pénsées* verwijzen naar elkaar (*renvoi*) = *choses se font signe → foison = monde inordonné*
- *Traumarbeit*
  - *condensation = Verdichtung*
  - *déplacement = Verschiebung*
- *Trauminhalt*
  - cf. *écriture faite d'images = Bilderschrift of Zeichen*
    cf. *Bilderrätsel* = rebus TD280
  - geheel van S die droomtekst vormen
    - al wat over droom gezegd wordt is deel van droomtekst
      bv droom TD 329
      - op resto met juffrouw
      - syncope droominhoud: *da fehlt etwas, Lücke, dunkle Stelle, Unterbrechung*
      - bordeel

      interpretatie
      - Freud: castratie vrouw (herinnering geslacht zus)
      - Lacan: ontbreken S
        - *perturbe ce beau rapport plein de certitude entre l'homme et la femme*
        - *met en cause rapports du sexe* (geen seksuele verhouding)
        - (zou equivalent van navel kunnen zijn???)

Séminaire XIV 1966-1967
15/02/67

aliénation = 2 operaties

- *choix nécessaire*
  je ne pense pas + je suis (écorné de l'Es de la structure-
- onmogelijke keuze = Ubw
  je pense + je ne suis pas (cf. *immixtion du sujet* in Irmadroom = caractère infixable, indéterminable du sujet assumant la pensée de l'inconscient)

Séminaire XIV 1966-1967
21/06/67 en 19/04/67

leugendroom homoseksuele

- Ubw en waarheid
  - *moi la vérité je parle*
  - *vérité qu'il n'avoue pas* (zegt nooit de hele waarheid, onmogelijk cf. TV)
- droom en Ubw
  - één van de middelen waarmee Ubw ½ waarheid zegt
  - *via regia* tot Ubw dat ½ waarheid zegt
- interpretatie
  si on pousse Ubw à avouer
  - *Ubw commence à mentir à pleins tuyaux …*
  - *… avec les moyens que l'Ubw a nl droom*

PLACE ET ORIGINE DE MON ENSEIGNEMENT 1967

commentaar op pas verschenen Écrits

navel van Ubw formaties

- soorten
  droom, lapsus, woordspelletjes
- affaire de mots
  - structuur
    woorden gevormd volgens *lois de structure* van linguïstiek (Saussure)
  - topologie
    noeud de mots = réseau associatif de formes verbales qui se recoupent
    vanuit *une espcèce de homonymie* (en dus niet ogv *ce ques ces mots signifient*)
    - *mot* belangrijk als het op 3 *croisements* staat
      (cf. Joyce's *inconceivably private jokes*, cf. neuronale netwerken, cf. googelen op internet)
      (cf. Freud over de droom als *unausstehlich witzlich*, Briefe Fliess 11/09/99)
    - woord dat meeste draden van het mycelium heeft (dat we dus op het grootste aantal croisements van die draden ontmoeten) = *centre de gravité caché du désir = point noyau où le discours fait trou*
      sexualité fait trou dans la vérité (*on ne sait pas sur quel pied danser à propos de ce qui est vrai dans la sexualité, in rapport sexuel*)
      model voor navel via internet???

INTERVIEW WAHL 1967

commentaar op pas verschenen Écrits

Ubw structuré comme un langage

- *langage*
  - origine = mysterie
  - *conditions, appareil, commen s'est fait = parfaitement discible*
- Ubw formaties
  - op het eerste zicht irrationel, capricieux, bouchon
    - droom = *absurdité*
    - lapsus = *dérisoire*
    - witz = *fait rigoller, on ne sait pourquoi*
  - maar voor Freud: *sens*=zin vanuit het Ubw = *sexuel*

MÉPRISE SUJET SUPPOSÉ SAVOIR 1967

réveil

- godslastering
  drinken uit geroofde tempelbekers
- *réveil*
  - hand schrijft in onbekend schrift op de muur *mene mene teke uharsin*
  - terreur tov trou
- herstel 'realiteit'
  - intepretatie door Daniel – die daar een knoop van woordspelingen van maakt
    - *Mene*: "God heeft de dagen van uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt."
    - *Tekel*: "U bent gewogen en te licht bevonden."
    - *Ufarsin*: "Uw koninkrijk is verdeeld en aan de Meden en de Perzen gegeven."

    on attribue la farce de cette écriture au Tout-Puissant = trou refermé
  - Diezelfde nacht vielen de Perzen Babylon aan en werd Belsazar vermoord
    le fracas lui-même sert au désir de dormir

SÉMINAIRE XV 1967-1968

Séminaire XV 1967-1968
22/11/67

lapsussen Freud in Traumdeutung
- 3 x iets bewust niet willen zeggen = *retenir la vérité*
- 3 fouten=*erreur* (lapsus?)
  - Marbach → Marburg
  - Hannibal → Hasdrubal
  - ?? → Medici

Séminaire XV 1967-1968
21/02/68

leugendroom homoseksuele
- droom kan liegen
- maar dus ook Ubw kan liegen ?!
  mystiek = Ubw kan niet liegen ?!

Séminaire XV 1967-1968
21/02/68

réveil uit hypnose en overdracht

lotgevallen overdracht in psychoanalyse
- transfert = *sujet supposé savoir*
- einde analyse in termen van transfert
  - A als sujet supposé savoir blijkt onhoudbaar
  - verschijning (a) in A – a = cause de la divison du sujet

cf. réveil uit hypnose
- hypnose = *sujet supposé savoir*
- réveil uit hypnose
  probeert Freud te kussen – maar Freud ziet onmiddellik wat er aan de hand is met de liefde
  - zo *unwiderstehlich* ben ik ook weer niet (dus geen narcisme op dat punt)
  - *elle veut atteindre l'objet (a) tout de suite*
    in psychoanalyse kan ze dat objet a niet onmiddellijk grijpen
    – en dus geneest hysterie in psychoanalyse van alles behalve van haar hysterie
-

Séminaire XV 1967-1968
27/03/68

2 dimensies droom
- Ubw formatie

    - via regia tot het Ubw …
      als men *déformations* ongedaan maakt (metaforen & metonymie, *Rücksicht auf Darstellbarkeit*)
    - … Ubw gestructureerd als een taal
- *autre dimensions / autre chose*
  niet gezegd wat
    - genot??
    - fantasma??

Séminaire XVI 1968-1969
196ev

***substituer notre interprétation raisonnée à l'interprétation sauvage par le rêve* (of Ubw)**

- droom volgens het lustprinicipe
  = interprétation sauvage
  - bevrediging désir
    niet via echt object – maar via hallucinatie object
  - hallucinatie = S
    - is geen echte hallucinatie – maar een voorstelling=S van dat object = gedroomd object
      cf Lacan signifiant kenmerken
      - différence
      - répétition
    - voorstelling = réseaux de S
      - niet samengehouden door een ego
      - wel samengehouden door woorden=S
        elke croisement in die réseaux is gemarkeerd door een woord=S (staat voor een herinnering, een antwoord, een relatie, … een symptoom)
        cf. Lacan logica van de S
        - déplacement S = glisser
        - substitution S – met effet de sens
- psychoanalytische interpretatie
  = interprétation raisonnée
  - interpretatie
    - phrase reconstituée qui laisse voir
      - ce qui cloche in een point de faille nl désir
      - la faille de ce qui se dit .. sans savoir ce que cela dit
      - une vérité qui ne se sait pas
    - qu'est-ce que, à dire, ça veut? ça ne sait pas ce que ça veut, en apparence
  - cf. droom "vader zie je dan niet dat ik verbrand?"
    - Freud: droom moet vader toelaten om te blijven slapen tegen réalité horrible in
    - Lacan: het feit dat de realiteit bij het ontwaken identiek met de droom blijkt te zijn bewijst alleen maar dat de vader nog altijd slaapt – en zijn eigen zonde niet onder ogen moet zien
      - kind dreigde vader in de droom immers aan zijn zonde te herinneren
      - ce qui brûle l'enfant = désir du père = faille du père comme désirant tov eigen kind

      Freud duidt dit enkel aan, maar analyseert dat niet

Séminaire XVI 1968-1969
274

droom vader die niet wist dat hi dood was

- Ubw = savoir défaillant → désir (die eigenlijk een désir de savoir is!)
- cf. droom "vader die niet wist dat hij gestorven was (volgens mijn wens)
  = la mise en question de l'énonciation du sujet divisé

Séminaire XVI 1968-1969

dromen Dora hysterie

hystérique fait l'homme … qui supposerait la femme savoir (ce qu'il faut pour la jouissance de l'homme)
altijd via *homme mort*
cf. dromen Dora

- droom 1
  vader wil niet dat hij (en kinderen) sterven voor stomme juweelkistje van moeder
- droom 2
  missen begrafenis van de vader

COMPTE-RENDU SÉMINAIRE VII (1968??)

sens et réveil

- uitgangpunt
  désir = désir de prendre sens
- 2 pogingen om die désir inderdaad sens te geven
  volgens het principe *le désir c'est son interprétation*
  - droom = *interprétation sauvage* (van die *désir*)
    - incoherente *sens*=zin vanuit het Ubw
    - droom fabuleert die *sens – pour habiller ce qu'il articule en manière de phrase*
  - interpretatie analyticus (*déchiffrer*) = interprétation raisonnée
    - *interprétation raisonnée se substitue à l'interprétation sauvage par le rêve*
    - doet *désir* als *manque* (*pas de sens*) verschijnen
      - *fait apparaître la faille que la phrase (du rêve) dénote*
      - *montre un défaut de signfication en quoi le rêve connote un désir*
    - leidt echter niet tot *vrai réveil*
      - *angoisse rompt le sommeil quand le rêve va déboucher sur le réel du désiré*
      - *sujet ne se réveille qu pour continuer à rêver*
        tant qu'il pense le sujet ne peut pas ne pas passer sous les fourches caudines du fantasme qui cadre la réalité (dat weten is de *passe*! zou echte *réveil* zijn??)

SÉMINAIRE XVII 1969-1970

Séminaire XVII 1969-1970
64

Ubw formaties

- witz
  sens=sinn en non-sens
  - *sens=Sinn*
    - *a charge d'être*
    - *fait pas le poids de l'existence*
  - *non-sens*
    fait le poids
- droom
  réveil
  - slaapwens = *Wunsch zu schlafen*
  - droom wekt op het moment *où il pourrait lâcher la vérité*
  - *on peut continuer à rêver dans la réalité* (fantasma??)
- lapsus
  acte manqué est un acte réussi

Séminaire XVII 1969-1970
84-85

droom hysterische Belle Bouchère

- *essentiel de son mari = baiseur qui la satisfait, qui peut la combler de surcroît* = fallus
- hysterische reactie = *désir insatisfait*
  - *elle ne tient pas à cet object* (fallische bevrediging)
  - mag andere vrouw dan dat object krijgen?
    - Belle Bouchère: ook andere vrouw (vriendin) mag fallus niet krijgen
    - Dora: andere vrouw (Mme K en madonna) mag fallus krijgen
      en op die manier krijgt Dora zelf le plus-de-jouir
      = schandalige oplossing!)

Séminaire XVII 1969-1970
106-112

hysterisch discours

- S2 = savoir
  - op plaats genot (product?)
- $ = sujet divisé
  - *s'aliène du S1, divisé par S1*
  - geen seksuele verhouding → *laisse la parole à l'Autre (= savoir refoulé)*
- S1 = Un = père idéalisé = maître
  - cf. Dora's vader en MrK – met penis
  - cf. droom dode vader die moet begraven worden → groot boek S2 als substituut
- a = objet
  - *sujet refuse à se faire le corps du S1* = sujet geen slaaf van S1 = *sujet se soustrait* aan S1 als *objet de son désir = grève*
  - cf. droom van vader die juwelenkistje moeder niet wil redden
    juwelenkistje = *enveloppe* – met daarin het juweel dat Dora als a zelf is = *ce dont elle jouit*

Séminaire XVII 1969-1970
141

Traumdeutung = Freuds antwoord op dood vader
(cf. voorwoord later: einschneidenste Verlust)

- doodswensen tov vader
  - worden weer levend wanneer hij effectief sterft
  - cf. schuldgevoel Freud zelf bij dood van zijn vader
- Freud vindt mythe vadermoord uit vanuit analyse dromen
  - eigen dromen
    bv droom TD 315
    - nacht voor begrafenis vader
    - affiche met tekst: *man bittet die Augen / ein Auge zuzudrücken*
  - dromen pten of dromen die hem verteld werden (door pten en collega's)
    bv père qui ne savait pas qu'il était mort (volgens mijn wens)
    - doden
      - leven na de dood → vraag blijft of doden weten dat ze dood zijn
      - geen leven na de dood → doden weten niet dat ze dood zijn
    - levenden
      - niemand weet wat dood is – ook in het Ubw geen weten over dood
      - *je suis voué à la mort – mais au nom de ce qqchose qui ne le sait pas (Ubw?), moi non plus je ne veux pas le savoir*

Séminaire XVII 1969-1970
135, 148-149, 159

réveil du rêve de Freud

- Freud
  - *traumatisme naissance psychanalyse*
  - Oedipuscomplex = *élucubration of rêve de Freud*
    cf. geen onderscheid XVII 135
    - Oedipuscomplex
    - mythe oervader
    - Mozes in religie
- analyste na Freud = Lacan
  - op het puntje van het ontwaken
    tussen *sommeil et vigile*
  - moet ontwaken
    s'arracher au rêve ivm vader = *décanter ou interpréter ce que Freud a introduit* ivm vader
    oa onderscheid maken in vader via RSI
    - R vader = agens castratie (castratie gewoon via S)
    - S vader = agens privatie?
    - I vader

RADIOPHONIE 1970
416

- *Signifiant/signifié* vanuit Saussure
  - *S qui flotte*
  - *s qui flue*=vloeit
  - barre / = bord réel qui est à sauter
- principe van het dynamisme van het Ubw
  - metafoor ≠ *Verdichtung*=condensation
    - metafoor – in de taal
      - *S fait pavé dans la mare du s* → effet de sens rétroactif → non-sens
      - cf. poëzie: effet de sens rétroactif se fait dans le sens du non-sens
    - *Verdichtung*=condensation – in het Ubw
      - droom
        - Verdichtung = metafoor ten dienste van de verdringing → effet de non-sens is actueel en reëel = retour de l'impossible=R
        - cf. rêve d'or door plooien vlag ipv révolution d'octobre
        - je ne pense pas (pensée zonder sujet) + je suis à l'état de peut être
      - réveil
      - éveil
        ce qu'il reste être
  - metonymie ≠ Verschiebung
    - metonymie – in de taal
    - Verschiebung – in het Ubw

DISCOURS À L'EFP 1970
28

réveil

la réalité est ce sur quoi on se repose pour continuer à rêver

SÉMINAIRE XVIII 1970-1971

Séminaire XVIII 1970-1971
89-90

functie *écriture* in Ubw formaties

écriture → *programmation* → Ubw formaties
Ubw structuré comme un langage au milieu de quoi est apparu son écrit

- droom
  écriture neemt vorm aan van rebus = écriture van *Wortvorstellungen* of *Gedanken*
- witz
  berust op de *non-sens* van de *lettre*
- lapsus
  *il n'y a de lapsus que calami (*pen*, écriture), même quand c'est un lapsus linguae (*tong*, gesproken)*

DISCOURS TOKYO 1971

naar aanleiding van vertaling écrits??

Ubw formaties = des mots

geen psychologie met *âme* (voor dokters en dwangeneurotici)
maar des *mots* (voor Freud en hysterica's)

- droom
  rebus – waaronder *mots* en zelfs een hele zin
  - *savoir*
    - echter geen vaste vertaalsleutel = *délire*
    - *on ne sait d'où ça vient*
      getuigt van savoir, maar savoir-faire met dat savoir is niet evident
  - *vouloir dire*
    vouloir dire met *besoin de reconnaissance* … door wie?
    in analyse zijn *rêves à l'adresse du psychanalyste*
- lapsus = *trébuchements*
  - *porte la marque de la position véritable du sujet*
- witz

SÉMINAIRE XIX 1971-1972

Séminaire XIX 1971-1972
79

genot Ubw formaties in psychoanalytisch discours

- a → $ = plaats van genot
  Ubw formaties op plaats van genot in psychoanalytisch discours
  psychoanalyse laat sujet toe om te genieten van zijn Ubw formaties
- vrije associatie rond Ubw formaties genereert een savoir
  savoir caduc, rogaton=kliekje/restje *de savoir, surrogaton de savoir* = Ubw

Séminaire XIX 1971-1972
98

elke *rencontre sexuelle* bij spreekwezen heeft iets van een *partouze*
dat soort formulering heeft *valeur d'éveil = dimension pure du réveil*

Séminaire XIX 1971-1972
215

Irmadroom en *désir sexuel*

- USA psychologen (tijdschrift vliegtuig)
  - (expliciet) seksuele dromen zijn zeer zeldzaam
- Freud Irmadroom
  - interpretatie désir vanuit *préoccupations présentes = immixtion des sujets* – dus niet vanuit zijn *désir sexuel*
  - *écoeuré* tov Anzieu "autoanalyse Freud"
    mon texte en y remettant de façon à ce que personne n'y comprenne rien

Séminaire XIX 1971-1972
233-234, 217

réveil

Freud ivm désir in droom

- theorie
  - *flottement* ivm désir in droom
  - want neurose = *où suis-je dans le dire?* (waar is mijn désir)
- analyse Irmadroom
  kritiek op universitaire recuperatie door Anzieu (autoanalyse Freud)
  en rajouter = schep erbovenop
  - slaap
    - wakker zijn = lichaam geniet
      rapport ambigu du corps à lui-même = jouissance du corps = jouir de soi du corps
      bv *quand il se cogne il se fait mal*
    - slaap = lichaam geniet niet meer
      - *opheffing rapport ambigu corps à lui-même = jouissance corps = jouir de soi du corps*
        cf. Freud: motiliteit opgeheven
      - rest verdwijnt ook nl *semblant, vérité*
  - droom
    - S *continue à cavaler*
    - poging tot wensvervulling via die S
      - wens
        désir = rapport sujet au plus-de-jouir
        blijft ook in slaap, wanneer lichaam niet meer geniet
      - wensvervulling
        - *désir de poser désir=0 = résoudre le problème d'une formule avec =0*
        - *trouver la racine grâce à quoi s'annule la façon dont ça fonctionne*
          résoudre le fantasme, pour s'apercevoir que le désir n'a pas de raison d'être
  - *réveil*
    - *la façon dont ça fonctionne ne s'annule pas*
      droom slaagt er niet in om *résoudre le fantasme* → désir a de raison d'être = désir blijft
    - ontmoeting met a = oorzaak désir
      rencontre met *tête de Méduse = fente sans solution = a qui cause le désir*
  - realiteit
    - *continuer à rêver dans la vie*
    - herstel fantasma

DISCOURS PSYCHANALYTIQUE 1972

retour à Freud via Ubw formaties

retour à Freud = alles ivm S was al in Freud
bv droom = S in zijn *ambiguité* of *dérapage* dwz geen *signification assurée, glisser*

ÉTOURDIT 1972

0. R = *pas de rapport sexuel*
1. *lalangue*
   - *intégrale des équivoques que l'histoire d'une langue y a laissé*
   - elke *lalangue* onderscheidt zich door de equivoques die daarin mogelijk zijn
   - *équivoque = inscripition de l'à-côté d'une énonciation*
     - via homofonie
     - via grammatica
       bv je ne te le fais pas dire = tu l'as dit
     - via logica
2. Ubw
   - *structuré comme un langage*
   - *semblant de communication*
     - droom
     - lapsus
     - joke
3. interpretatie
   introduceert de 3 equivoques in Ubw formaties (maar ook in hele vrije associatie)

LACAN À LOUVAIN 1972

lalangue in de droom

Ubw structuré comme un langage
Ubw formaties

- droom
  - op basis van *lalangue*
    - *lalangue = jeux de mots qu'on peut faire dans une langue*
    - *S est équivoque → tous le coups sont bons*
  - blijven doorwerken censuur – ook na ontwaken
    cf. "was ik nog vergeten …"
- lapsus
- witz

maatschappelijk geen réveil?

- aliënatie van de *condition humaine*
  - fundamenteel = *lalangue*
    - *réalité frémissante et vacillante du désir de vos parents transmis via lalangue maternelle*
    - neiging tot liefde als *union* in *qqchose d'aliénant*
  - postmodern = *discours scientifique*
    - beantwoordt aan die *union in qqchose d'aliénant*
    - *mais engendre d'innombrables petits (gadgets) terriblement incommodes*
- revolutie = réveil??
  - *appel éperdu à un changement, à sortir du sommeil = fantasmes = notre particularité*
  - cf. student die les verstoort: men moet maatschappij veranderen
    met vuisten op hemelgewelf bonken
- nog grotere aliënatie – in discours du maître!!
  - *comme révolutionnaires vous aspirez à un maître – et bien vous l'aurez*
  - *voeu qu'on soit tous ensemble à s'aimer = nouvelle organisation/ordre = totalite*
    = discours du maître

SÉMINAIRE XX 1972-1973

Séminaire XX 1972-1973
107

droom Lacan

- dagrest
  - tot 4u30 séminaire voorbereid
- droom
  - *je venais ici (Séminaire), il n'y avait personne*
  - *outré* dat het allemaal tot niets dient
- interpretatie (ironisch)
  satisfaction d'un voeu: dès lors je n'avais plus qu'à me les rouler (geen klap uitvoeren)

Séminaire XX 1972-1973
52-53

- droom
- *réveil*? onmogelijk!
  - *qqchose menace de passer au réel*
- realiteit
  continuer à rêver
  - Ubw hersteld
    benaderd via *langage* – en dus via lustprincipe
    - *langage = appareil de la jouissance* – lustprincipe of Ubw *est structuré comme un langage*
    - *jouissance* echter niet volledig *appareillé* met taal = *jouissance est en défaut, boîte*
  - (fantasma neemt het over)

Séminaire XX 1972-1973
88

- droom
  = écriture = équivoques au sens le plus anagrammatiques (cf. Saussure over vers saturniens)
- vrije associatie
  = ce qui se dit de cette écriture
- interpretatie
  - *écriture du rêve se lit dans ce qui s'en dit* (vrije associatie)
  - resultaat = Ubw = *savoir qui se supporte du S et qui ne se sait pas*

TÉLÉVISION 1973
60

droom = werk zonder meester
droom = werk dat een *sujet* veronderstelt

Ubw freudien n'ex-siste qu'au discours analytique
zonder psychoanalyse zou Ubw dat zich telk bij hysterie toont telkens opnieuw verloren gaan

- *discours de l'hystérique*
  - *Ubw s'atteste en clair* (alleen in hysterisch discours!)
  - *Ubw = travailleur ideal* (cf. droom met *Traumarbeit*)
    - *savoir qui ne pense pas, ni ne calcule ni ne juge – ce qui ne l'empêche pas de travailler savoir qui travaille sans maître* (geen S1 die S2 commandeert)
    - *Traumarbeit sait ce qu'il a à faire* (**CR ou pire 1973**)
      droom suppose un sujet = der Arbeiter
- *discours analytique*
  - *écoute* Ubw in hysterisch discours (anders zou daar geen Ubw te merken zijn)
  - *fait culture de cet Ubw* (in de overdracht)

PSYCHANALYSE ET RAPPORT SEXUEL 1973

- *sens* in de *langage*
  Ubw = *pensées*=*Gedanken* = *ça pense* – gestructureerd *comme un langage*
  - droom
    - droomtekst
      denken ook wanneer we slapen cf. kunnen ons in een droom afvragen of we dromen
    - droomgedachten + Ubw wens
      - latent gedachten via vrije associatie
        alle *bêtises* die men maar wil (blijft binnen taal) – en levert toch iets op
      - droomwens
        - geen hallucinatorische bevrediging van een wens
        - wel articulatie van een wens in een zin (gestructureerd als *langage*)
  - lapsus
    ook binnen taaldimensie
    bv sleutel uithalen bij deur van iemand anders = "ik ben thuis"
  - witz
- *jouissance* in de *parole*
  jouissance dans le moindre acte de la parole
  - droom
    - *parole fonctionne toute seule* – geen communicatie
    - duidelijk dat *parole = jouissance*
  - *parole courante*
    - lijkt communicatie
    - maar is in de grond *jouissance*

FRANCE CULTURE INTERVIEW 1973

reële Ubw verloren bij interpretatie droom

- <u>Ubw formaties</u>
  - elke pensée is talig gestructureerd – Ubw structuré comme un langage
  - cf. droom / lapsus / mot d'esprit
- <u>interpretatie</u>
  - soort *traduction* = symbolisch Ubw
  - perte bij die *traduction* = Reële van het Ubw
    nl *rapport sexuel rêvé qui n'existe pas* (want in de seksualiteit *l'être parlant bafouille en mots*)

INTRO ÉDITION ALLEMANDE ÉCRITS 1973

- <u>Ubw formaties</u>
  - groupe: droom, lapsus, mot d'esprit
  - 2 kanten
    - sens
      démontrent leur structure d'être déchiffrables – sens sexuel de la structure
      test du sexe ne tient qu'au fait du sens
    - non-sens
      sous aucun signe le sexe ne s'inscrit d'un rapport
- <u>structurele psychiatrische kliniek</u>
  types cliniques of types de symptôme relèvent de la structure
  - enkel voor hysterisch discours sûr et transmissible
    - zelfde structuur bij elk hysterie
    - maar niet le même sens bij elke hysterie – geen sens commun de l'hystérie
  - voorbeelden
    - hysterische identificatie bv droom Belle Bouchère
      - identificatie niet gebaseerd op gemeenschappelijk sens
      - identificatie wel gebaseerd op de structuur nl désir = manque d'objet
    - onverdraagzaamheid dwangneurotici onderling
      (binnen hysterisch discours?)
      - ene dwangneuroticus kan niet minste *sens* aan discours van andere geven
      - wel via structuur??

SÉMINAIRE XXI 1973-1974

Séminaire XXI 1973-1974
20/11/73 en 11/12/73 en 18/12/73

Freud – *Grenzen der Deutbarkeit* van dromen

- grenzen op de duidbaarheid van dromen?
  - reeds op einde van Droomduiding
    kan droom toekomst voorspellen? Freud lost dat nog op door te zeggen dat droom dat effectief kan in de mate dat het verlangen dat in de droom tot uiting komt heel het leven lang identiek is (verlangen dat toekomst vormt is hetzelfde als het verlangen dat het verleden heeft gevormd)
  - later uitgebreider ivm grenzen duidbaarheid
    1925 'Einige Nachtrage zum Ganzen der Traumdeutung
    - Die Grenzen der Deutbarkeit
    - Die sittliche Verantwortung für den Inhalt der Träume
    - Die okkulte Bedeutung des Traumes (telepathische dromen

    nooit gepubliceerd – schrik Jones omdat Freud laat uitschijnen dat telepathie echt is
    2 soorten telepathische dromen
    - ofwel telepathie niet echt = via Ubw verklaard
    - ofwel telepathie wel echt = dagrest – die dan in droom binnen komt
- samenvattting tekst "Die Grenzen der Deutbarkeit

- samenvattting tekst “Die Grenzen der Deutbarkeit
  volledige *Deutung* droom mogelijk?
  - *Deutung*
    - *Übersetzung* in *Ausdrucksweise* van wakend leven = alle latente gedachten terugvinden
    - (*Nabel* van de droom = latente gedachten die niet verdichtbaar of verschuifbaar zijn)
  - hindernissen/moeilijkheden om tot volledige droomduiding te komen
    - droomduiding in therapeutische context van psychoanalyse
      - weg en weer tussen Vbw latente gedachten en Ubw verdrongen wens
      - dus veel Vbw latente gedachten niet aan bod komend
    - weerstand ontwaakte *Ich* tegen onderkenning verdrongen Ubw
      - fundamentele doel=nut droom
        Phantasieren ifv behoud slaap / bewaken slaap
        - droom vervult perfect dat doel = niet herinnerde droom
        - droom vervult niet perfect dat doel = herinnerde droom
          resultaat van compromis tussen verdrongen Ubw en Ich
          - verdrongen Ubw leent maar medewerking aan doen ontwaken
          - op voorwaarde dat verdrongen Ubw zich aan dat Ich mag tonen
      - door weerstand van ontwaakte *Ich* tov verdrongen Ubw kan maar deel van droom (in latente gedachten) *übersetzt* en *verwertet* worden – dus hoe minder weerstand Ich hoe meer latente gedachten teruggevonden
        - *Deutung* die stuk weerstand opheft → stuk nieuwe latente gedachten gevonden
        - na jaren analyse (alle weerstand opgeheven?) → *völlige Klärung* van begindroom
    - *Vieldeutigkeit* manifeste tekst
      - inherente *Vieldeutigkeit* manifeste tekst
        - vrije associatie pt en *Einschätzung Situation* door analyticus
          → *Sinn* (= latente gedachten)
        - er is echter altijd nog een andere *Sinn* mogelijk, vanuit andere latente gedachten
      - toevallige *Vieldeutigkeit* manifeste tekst
        doordat de latente gedachten op zich al *Vieldeutig* zijn

Lacan over grenzen Deutbarkeit

Lacan over grenzen Deutbarkeit

- er moeten grenzen zijn
  elk discours heeft zijn inherente grens
  voorwaarde voor inscription discours analytique nl porter en soi sa propre limite
  (cf. ook zo voor wiskunde)
- twee kanten désir in droom
  - Deutbarkeit = Traumdeutung = S in droom = symbolische Ubw
    - droom heeft Sinn=*sens sexuel* nl wens
      dat is *savoir* in droom dat *déchiffrable* is
    - droom recupereert *jouissance* via *chiffrage*
      - verlies genot – door slaap
        - slaap = lichaam niet meer geniet = *plus de jouissance*
        - door verhouding lichaam tot zichzelf te couperen
      - recuperatie genot – door werk aan vervulling droomwens (niet door vervulling zelf)
        - levert toch nog beetje genot op nl *Lustgewinn* = *plus-de-jouir*
          chiffrage du rêve est fait pour la jouissance
        - *chiffrage* = *Traumarbeit*
          - symbolische kant *Traumarbeit*
            - *condensation* – cf. metafoor
            - *déplacement* – cf. metonymie
          - imaginaire kant *Traumarbei*
            petites manipulations étendent la chose dans l'imaginaire
            - *(Rücksicht auf Darstellbarkeit?)*
            - *sekundäre Bearbeitung*
  - Grenzen der (symbolische) Deutbarkeit = R in droom = Reële Ubw
    - Freud stelt zelf vraag van grenzen van S *Deutbarkeit* of R in droom
      cf. supra toekomstvoorspellende en telepathische dromen = *R comme impossible*
      - *il n'y croit pas*
      - maar maakt zich daar wel dupe van
        bonne dupe = il faut qu'il y qqpart un R dont elle soit dupe
    - Lacan over grens van Symbolische chiffrage of R in droom
      - grens *sens sexuel* = grens *chiffrage*
        - *chiffrage* van taal zal altijd tot *sens* en *plus-de-jouir* leiden …
          cf. functie: hoe groot variabele ook wordt, de functie zal niet boven limiet uitstijgen
        - … omdat *sens* en *plus-de-jouir* in de plaats komen van de *non-sens* en *non-jouissance* (kloof fallisch genot en Ander genot) van rapport sexuel
          vullen *trou=R=impossible* van de *rapport sexuel*
      - *rêve se dégonfle, on cesse de rêver*
        sommeil reste à l'abri de la jouissance (dus blijven verder slapen?) – geen *réveil*??

Séminaire XXI 1973-1974
15/01/74

pensée = cauchemar

- niet de Freudiaanse *pensée*=*Gedanke* (zonder sujet) in het Ubw
- wel de Cartesiaanse *pensée* uit *je pense donc je suis*

cf. Joyce: *history is a nightmare*

Séminaire XXI 1973-1974
15/02/74

leugen in droom homoseksuele

- *savoir Ics* met rapport tot *vérité*
  komt tot uiting in droom die bewust liegt
- *Freud s'en inquiète*

Séminaire XXI 1973-1974
12/03/74

réveil

- twee *désirs* in droom
  - *désir sexuel*
  - *désir de dormir (faire d'une fonction corporelle un désir* – dat is straf!!)
- *désir de dormir* staat ten dienste van de vervulling van *désir sexuel*
  cf. *désir de ne pas se réveiller* om droom te kunnen verder zetten

Séminaire XXI 1973-1974
19/03/74

réveil onmogelijk?

- *réel*
  jouissance
- *imaginaire*
  - R=*jouissance* gegrepen in *noeud* met I=spiegelik en S=taal
    → R=*jouissance* verlangt om te slapen (dus *jouissance* even opheffen)
    R lichaamsbehoefte (slapen) wordt een I *désir*
    imaginaire nécessite à dormir, dort
    cf. soort zelfhypnose
  - *si on réveille cet Imaginaire* (bv via Aristoteles' éthique du Souverain Bien) …
  - … *il rendort* onvermijdelijk
- *symbolique*
  rêve
  - wat is droom
    tissu de l'Imaginaire passé au crible du Symbolique
  - functie droom
    - laat toe om te slapen – *complicité* met *imaginaire désir de dormir*
      (eigenlijk staat désir de dormir in functie van vervulling désir sexuel)
    - maar ook structure le réveil (homonymie rêve/réveil) et la révolution
    - *rendormissement* meestal

Séminaire XXI 1973-1974
11/06/74

tegenoverdracht droom

Diatkine – "rêve, illusion, connaissance"

- droom
  ziet *note sémantique* uit droom pt
- interpretatie Lacan
  co-vibration sémantique
  - illusie van *connaissance (harmonie jouissance corporelle avec ce qui l'entoure*)
  - zo stelt men zich graag de liefde voor
    - cf. tekening Potomak Cocteau
      Mortimers hebben één hart en delen hun dromen
    - heel uitzonderlijk bij geliefden

    prouve la solitude de chacun avec ce qui sort de la jouissance phallique

IMPROVISATION: DÉSIR DE MORT, RÊVE ET RÉVEIL 1974
RÉPONSE À CATHÉRINE MILLOT

vraag CMillot: is *désir de mort* een *désir de dormir* of een *désir de réveil*?

- *vie et mort*
  - wat is *la vie*
    - *la vie est impossible = la vie est réelle*
      (jouissance??)
    - *la vie est porté par les corps / la vie est incarnée dans le corps*
    - *sexe et mort sont solidaires / corps qui se reproduisent sexuellement sont sujets à la mort*
      (cf. Weissmann germen doorgeven)
  - *wat wil la vie? la vie rêve de réveil* (via dood?)
    - wij dromen ons leven = leven als *inhibition active*
      - dankzij taal of S
        - *langage masque/nie la mort / langage est fait pour ne pas penser la mort*
          - *via refoulement non-rapport sexuel / suppléance au non-rapport sexuel /*
            prolifération au niveau du non-rapport sexuel
          - zonder dat er hors langage wel rapport zou zijn (langage schept illusie rapport)
          - *prodigalité* taal toont dat ze daar nooit zal in slagen
        - *langage exprime la mort comme désir profond*
      - désirs entretiennent ce rêve (leven als droom)
    - *réveil* uit de droom die het leven is? enkel dromen van de dood als *réveil*
      - réveil total onmogelijk
        - via appréhension du sexe
        - maar dat is exclu, want non-rapport sexuel
          en dus geen ontwaken uit de droom van het leven
          vie is jenseits van elke *réveil – on ne se réveille jamais*
      - enkel dromen over dood als *réveil* uit de droom van het leven (droom in droom = R)
        zelfs in *réveil absolu* (dood) is er nog een deel *rêve de réveil*
        - dood als *réveil* / *mort se situe du côté du réveil*
          - dood als réveil – want dood is immers gevolg van sexe
          - cf. pulsion de mort Freud
            - *vie aspire à la mort (Freud) = totale et pleine conscience*
            - réveil du corps = destruction du corps
              doodsdrift jenseits van lustprincipe – dus lustprincipe = slaap van lichaam
            dankzij S la mort est le réveil total – pour le corps
        - maar dood als *réveil* is een droom
          - *langage est fait pour ne pas penser la mort* – waardoor we aan mort als aan een réveil kunnen gaan denken
          - *mort = réveil qui participe du rêve pour autant que le rêve est lié au langage*
          - *mort = rêve de séjourner dans le mythique – retour mythique*
            on pense qu'on rejoint le R absolu – maar dat is een illusie/*calcul* vanuit de taal die doet denken dat er een absoluut weten over het R is
          - rêve de la mort = rêve entre autres rêves qui perpétuent la vie
- slaap

- slaap
  - biologische basis = behoefte
    - *action physiologique inhibitrice*
    - *paradoxe d'une instance qui empêche l'interruption du sommeil*
    - *sommeil profond rend possible que dure le corps* (door jouissance op te heffen)
  - *désir de dormir*
    (van een natuurlijke behoefte een Imaginair verlangen gemaakt)
- rêve (nachtelijke)
  - *inhibition active*
    slechts vanuit taal mogelijk
  - *désirs entretiennent les rêves et* kunnen doen ontwaken (*réveil*)
    - *désirs qui réveillent sont en rapport avec le sexe plus qu'avec la mort*
    - *ab-sens / non-sens du R du non-rapport sexuel → désir de connaître non-rapport sexuel*

ALLA SCUOLA FREUDIANA 1974

***Deutbarkeit* Ubw formaties**
bv droom – maar geldt ook voor witz en lapsus
- niet vanuit *rêve vécu*
- wel vanuit *rêve parlé*
  - *rêve traduit dans un lalangue*
  - vanaf dat moment verschijnt in droom *la trace d'un autre savoir* = Ubw
    - *sujet en sait plus que ce qu'il a tiré du ciel*
    - want sujet zegt altijd meer over die droom dan het in feite weet
  - *ça se déchiffre, ça s'interprète*

Rücksicht auf Darstellbarkeit=figurable
vanuit kloof S//I
écriture??

CONFÉRENCE DE PRESSE ITALIA #974

Freud probeert nieuw idee van Ubw (tov Herbart) te introduceren via Ubw formaties droom, witz, lapsus – maar toch niet veel succes mee in zijn tijd
(niet bij 'wetenschap', maar toch wel wat hysterische identificaties van collega's die hem hun eigen Ubw formaties komen opbiechten

WEDEKIND 1974

sans l'éveil de leurs rêves les garçons ne songeraient pas de faire l'amour avec les filles
rêve = fantasma
- fantasma verschijnt bij alle protagonisten in een droom
- fantasma schept illusie van *rapport sexuel*

LA TROISIÈME 1974

réveil

- <u>2 soorten interpretatie</u>
  - (oedipale?) interpretatie → nourrit le symptôme de sens → doet slapen
  - ready-made interpretatie (cf. Duchamp) = jeu de mots → voedt symptoom niet met *sens* (viseert kern van *non-sens* in symptoom) → *réveille*
- <u>2 soorten dromen</u>
  - Freud: dromen zijn geïnspireerd door *désir de dormir* (die in functie staat van *désir sexuel*)
  - Lacan: *dans mes rêves, c'est plutôt le désir de réveil qui m'agite*

SÉMINAIRE XXII 1974-1975

Séminaire XXII 1974-1975
11/02/75

réveil

- <u>réveil in de geschiedenis</u>
  - XIX = Queen Victoria = *ravage* van victoriaanse moraal
  - XX = Freud = *réveil* met psychoanalyse
- <u>réveil bij Lacan als parlêtre</u>
  - slaap
  - moment waarop hij effectief wakker wordt (moet dus niet via droom!) → *bref éclair de lucidité*
    cf. *désir de réveil qui m'agite*
  - *je rentre comme tout le monde dans la réalité = rêve = discours dont je fais partie*

Séminaire XXII 1974-1975
11/03/75

droom hysterische Belle Bouchère

La Femme n'ex-siste pas
cf. Belle Bouchère
- *riend de plus phallogocentrique qu'une femme*
  <u>veulent le phallus</u>
  bv Belle Bouchère veut du saumon …
- *aucune femme ne-toute veut le phallus*
  <u>phallus ne leur pèse pas lourd</u>
  bv Belle Bouchère … à condition de ne pas servir du saumon

Séminaire XXII 1974-1975
15/04/75

désir de dormir

- biologische of R behoefte aan slaap
- dankzij verknoping van R met I en S …
- … ontstaat bij parlêtre een désir de dormir

RÉPONSE À RITTER SUR LE NABEL ET L'UNERKANNTE 1975

dicible is, via metafoor, vergelijkbaar/analoog aan de pulsie (vergelijkbare 'structuur', 'probleem')

- pulsion
  soort *battement*
  - pulsion = *trou / orifice = ouverture*
    R in pulsie = *trou/orifice du corps* (*Quelle* = erogene zone) + *constante rotationelle* (*Drang*) die door dat gat passeert en daardoor volledig bepaald wordt
  - pulsion = noeud / point noué = fermeture
    punt waarop *pulsion s'opacifie – s'identifie à l'essence du noeud* nl *trou*
    nl *ombilic = noeud corporel qui a fermé le ventre de la mère = orifice qui s'est bouclé*
- Ubw
  ook *battement*
  - Ubw = *trou = ouverture*
    R in Ubw = *Nabel* van droom + *Unerkannte* van de *Urverdrängung*
    - *Nabel = trou* – qui s'est fermé via noeud
      cf. *R dénommable de pur fait* nl navel als link met moeder
      - biologie en fantasie
        - navel van moeder waaraan *parlêtre* ooit vasthing
          en die kant parlêtre werd gereproduceerd bij het doorknippen van de navelstreng
        - hing niet aan navel moeder maar aan placenta
      - mens geboren uit buik van *être*=moeder (*parents*)
        die het kind (verlangd of niet) in de taal situeert
        die situering in de taal heeft gevolgen nl ontwikkeling Ubw bij kind
        - in Ubw is *parlêtre* uitgesloten van zijn origine nl buik moeder
          in Ubw is het feit dat kind uit *ce ventre-là* komt is *fermé à jamais* (incestverbod?)
        - in Ubw blijft wel een *marque=stigmate* van die origine nl *Nabel*
          cf. in *Darstellung* droom
          - punt *où il n'y a rien à faire = point fermé*
            point point d'où sort le fil – maar als men eraan trekt, breekt hij af (cf. *Knäuel*)
          - *choses qui sont à jamais fermées dans son Ics*
    - *Unerkannte*
      - in parole il y a un *Unerkannte = Un=impossible + erkennen=reconnaître*
      - *Unerkannte* = oerverdrongene (Freud) = *R qui ne cesse pas de ne pas s'écrire*
        ce qui ne peut être dit / ce qui est à la racine du langage nl geen *rapport sexuel*
  - Ubw (of eigenlijk *parlêtre*) = *noeud = point fermé = fermeture du trou* (cf. *Knäuel*)

INTERVENTION CONCEPTS FONDAMENTAUX ET CURE: LE RÊVE 1975

Navel droom

refereert naar *mycelium* (zwamvlok of draadweefsel) van paddenstoel
- cf. *moisissure*=schimmelvorming
- cf. sexualiteit bacterieën

CONFERENTIE LONDON 1975

Ubw formaties

- droom, witz, lapsus
- équivoques
  - ça joue sur des mots – économie des mots
  - maar ook met hele zinnen

JOYCE LE SYMPTÔME 1 (CONFÉRENCE) 1975

Finnegans Wake = droom zonder réveil die wil doen ontwaken

Finnegans Wake
- jouissance opaque d'exclure le sens = vrouwelijke jouissance
- *rêve* (zegt hier niet *cauchemar*)
  - droom zonder réveil
    - *rêve dont il n'y a pas d'éveil (malgré le dernier mot 'wake')*
    - *rêve qui ne finit pas* – cf. circulariteit: laatste woord (*the*) sluit aan bij eerste woord (*riverrun*) dat is de basis van de noeud (ring)
  - einde oeuvre Joyce
    - *rêve qui met fin à l'oeuvre* (van Joyce zelf)
    - *de ne pouvoir mieux faire*
  - einde westerse literatuur
    - rêve waarmee hij literatuur uit haar slaap/droom wou wekken
    - réveil littérature = einde literatuur – *il coupe le souffle du rêve* (beneemt de droom de adem)

CONFÉRENCE GENÈVE SUR LE SYMPTÔME 1975

Ubw formaties

- droom / *mot d'esprit / acte manqué = trébuchement*
- slechts *sens*=zin wanneer ze verteld worden en subject daar nog iets bijvertelt
  le sens se lit dans le procès de leur récit
- *prise de l'Ics* is gebaseerd op lalangue
  - *équivoques*
  - *façon dont la langue a été parlée et entendue pour tel et tel dans sa particularité*
  - *motérialisme*

rapport sexuel

- wel bij dieren
  elk mannetje kan elk wijfje bevredigen
- niet bij mensen
  - niet elk mannetje kan welk wijfje bevredigen – want *La Femme* bestaat niet (één per één)
  - kan daar alleen maar van dromen

CONFÉRENCES & ENTRETIENS UNIVERSITÉS NORD-AMÉRICAINES 1975

hysterie leert Freud ongeveer alles

- vader
- Ubw formaties
  dromen / witz / lapsus
  - manière dont le langage émerge au départ
    (soms andere taal in kindertijd – cf. fetisj Glanz auf der Nase – normaal komt perversie niet op die manier tot stand, dus geen paradigma?)
  - Ubw structuré comme un langage
    sens=zin van Ubw formaties
    - rêve réel est ineffable
    - récit du rêve = manière dont le rêve est raconté = compte-rendu
      oa satisfaction ogv matériel linguistique
    - interprétation = répétiton de certains mots
- seksualiteit kind
  met fases (oraal/anaal/urinair) – die gekoppeld zijn aan acquisition taal
- metapsychologie
  construction d'une âme

histoire et rêve

- echte geschiedschrijving
  secundaire *écriture* ogv primaire *écriture* (*ce qui est déjà écrit qqpart, document écrit*)
- geschiedenis als *rêve*
  zonder die primaire *écrits* wordt geschiedenis een rêve

SÉMINARIE XXIII 1975-1976

séminarie XXIII 1975-1976
125

Joyce
- geschiedenis = *cauchemar*
  - cf. Vico's mythe over de geschiedenis als cyclisch (cf. Blavatksy)
    histoire = le plus grand des fantasmes (= rêve??)
  - mépris voor geschiedenis = *grands mots qui nous font tant de mal*, maar uiteindelijk *futile*
  - 'History, Stephen said, is a nightmare from which I am trying to awake.'
- Finnegans Wake = *cauchemar*
  - FG is een *rêve – qui comme tout rêve est un cauchemar (même s'il est un cauchemar tempéré)*
  - *rêveur = rêve* (dromer is dus niet een of ander personage – alle personages in droom zijn sowieso de dromer)

JOYCE COMME SYMPTÔME (SINTHOME) 1976

lalangue = la langue maternelle = equivoques
vormt de basis van Ubw formaties droom/lapsus/witz

PRÉSENTATION LUMEROY 1976

Lacan wil weten of psychoticus verschil droom / dagdroom kan maken
- je zage jezelf als vrouw in een droom – maar wat noem jij een droom?
  het blijkt om een dagdroom te gaan
- kan ook droom binnen droom onderscheiden

SÉMINAIRE XXIV 1976-1977

Séminaire XXIV 1976-1977

Ubw formaties = *bévues*
une bévue = Unbewusste – va plus loin que l'Ics

- ogv *lalangue*
- klassieke 3
  - droom
    - *on ne s'y reconnaît pas*
    - latente gedachten
      - dagrest en verder in de tijd
      - *choses qui tiennent au tissu même de l'Ics = Nabel?*
  - *acte manqué*
  - *trait d'esprit*
    on s'y reconnaît

Séminaire XXIV 1976-1977
19/04/77 en 17/05/77

interprétation qui endort ou qui réveille

- interpretatie ogv *discours endort*
  tout discours ordonne/commande → suggestion, hypnotique, endormant
  S → *sens = mou, ça va pas loin, ça tamponne*
  - science – die niet zonder god kan
    - nooit zonder God = délire – science+dieu=dieulire
    - *réveil difficile et suspect* (in het hiernamaals)
  - poëzie – die niet zonder metafoor kan
    vérité in *poésie dite* = metafoor & metonymie (linguistique) → *sens* / *son et sens s'unissent*
  - psychoanalyse – die niet buiten lustprincipe kan
    - *Ubw = bévue = maladie mentale qui ne se réveille pas (Freud: il n'y a en aucun cas réveil)*
      structure sujet = lustprincipe van zo weinig mogelijk lijden
    - interpretatie = S1 = metataal = parler d'une langue dans une autre langue → effet de suggestion
- interpretatie ogv *écriture poétique réveille*
  forçage van R als impossible – R ne s'écrit qu'à force ou par force
  → faire sonner autre chose que le sens nl résonance du corps (pulsion?)
  → ce qui se présente et représente n'a aucune espèce de sens
  → discours qu'on ne comprend pas (cf. JAM eredoctoraat – eigen naam als enige begrijpelijke)
  - poëzie
    - cf. *vérité* in *écriture poétique chinoise* (Frannçois Cheng)
      = *chantonner, moduler → effet de trou*
  - *mot d'esprit*
    - *equivoque qui n'est pas beau*
    - *chiffonner un mot pour en faire un autre usage que celui pour lequel il est fait*
  - psychoanalye
    - *pratique sans valeur (de sens)*
      inventer un S nouveau qui n'aurait pas de sens (comme le R) → effet de sidération
    - maar *je ne suis pas assez pouâte, je ne suis pas poûattassez*

INTERVIEW SCIENCE FICTION 1977

corps parlant (corps en tant qu'il parle)
- enkel *jouissance de parole*
- en doet ondertussen aan *science fiction*
  - *se fait une idée du monde*
  - *rêve de l'être plein de savoir = connaissance*

  Science Fiction = parole sans le savoir

OUVERTURE SECTION CLINIQUE 1977

- dubbele basis
  - *corps*
    - *corps = jouissance=R*
    - *corps ne sait que rêver par rapport à son propre R=jouissance*
      symbolique est providentiellement la seule chose qui à cette affaire (R=jouissance du corps) donne son noeud borroméen (S verknoopt R van lichaam met I van lichaam)
  - *langage*
    - *lalangue*
      chewing gum = trucs
    - *langage*
      rend indéfinissable les trucs de lalangue
      cf. élucubration de savoir sur lalangue
    - Ubw
      - *Freud n'a pas vraiment isolé l'Ics als symbolische=signifiant*
      - *Ubw structuré comme un langage*
      - geen negatie
- *traumdeutung*
  - *Traumarbeit*
    - *condensation*
    - *déplacement = ce qui est contigu n'élimine pas la glissade*
    - *allerlei manieren pour désigner la négation*
  - *Deutung vs interprétation*
    - *Deutung*
      - (vanuit religie)
      - gericht op *sens*=zin
      - *bedeuten redouble la bévue*
    - *interprétation*
      - (vanuit paranoia)
      - *on fait comme si on savait qqchose (abus)*
  - *Wunsch*
    - *entre demande et désir*

PROPOS SUR L'HYSTÉRIE 1977

geen réveil

- Lacan wil tot R komen
  blijft bij notie *structure* (niet echt: ook topologie!!!)
  - espoir d'échapper à l'escoquerie
    cf. wiskunde espoir d'atteindre au R
  - mais Freud a raté son coup, tout comme moi
- maar komt niet tot R
  - *l'homme passe son temps à rêver* – cf. *nos patients ne nous fournissent que leurs rêves*
  - *l'homme ne se réveille jamais*

CONFÉRENCE UNESCO ARISTOTELES 1978

tout le monde rêve – maar voor wie is er réveil mogelijk?

- Aristoteles (en zijn leerling-filosofen) dromen van te ontwaken – om te kunnen blijven verder slapen
  - Aristoteles rêvait = délirait
    - Aristoteles interpreteert droom Alexander van sater die op schild danst
      equivoque *sa tyros = Tyr is van jou*
    - *syllogisme procède du rêve*
      - lijkt 3 stappen – maar is gewoon toepassing van het universele op het particuliere
        alle mensen zijn sterfelijk – en dus kan die ene ook sterven
      - toevoegingen Freud
        - vadermoord: die ene = vader waarvan men wenst dat die sterft)
        - doodsdrift: cf. droom van telkens opnieuw geboren te moeten worden
    - *le monde qu'il pense, il le rêve – comme tous ceux qui parlent*
      met als resultaat *le monde qui pense*
  - analysant = leerling van Aristoteles
    - gelooft in universele
      - *universel se réalise à l'occasion dans le bafouillage* (vrije associatie + Ubw formaties)
      - mens houdt van *bafouillage* = *complaisance* die hem na elke sessie doet terugkeren
    - dromen
      - *rêver*
        - *tenir à la particularité de son symptôme*
        - *ne veut en aucun cas se réveiller*
          cf. on rêve du réveil quand on ne veut en aucun cas se réveiller (Freud)
      - *s'agit-il de réveiller l'analysant?*
- Lacan droomt van ontwaken – en ontwaakt effectief
  - *j'ai revé que le réveil sonnait*
  - *et je me suis réveillé (au moins dans ce cas)*
    cf. désir de réveil Lacan

LACAN POUR VINCENNES 1978

Freud a considéré que rien n'est que rêve = tout le monde est fou = tout le monde délire
(realiteitsprincipe volledig gedragen door lustprincipe)
(vérité du sens est menteuse par rapport au non-sens du R du non-rapport sexuel)

SÉMINAIRE XXV 1977-1978

séminaire XXV 1977-1978
15/11/77

réveil

on passe son temps à rêver
- *fantasme (= rêve?)*
  - *raisonnable est un fantasme*
  - *la science est un fantasme → idée d'un réveil est impensable*
- *Ubw = on ne rêve pas seulement quand on dort*
  - *rêve* 's nachts (droom *strictu sensu*)
    - *use du langage*
    - *langage = bavardage = baver → Wunsch comme bavure*
      Wunsch = souhait (≠ désir) qui suppose un interlocuteur → magie = on est forcé de savoir ce qu'on demande
  - *rêve de l'éternité*
    - *rêver d'absence de temps* (geen tijd in het Ubw)
    - *imaginer qu'on se réveille*

séminaire XXV 1977-1978
10/01/78

Ubw formaties = écriture

droom, lapsus, *trait d'esprit = ça se lit = lisible*
- *écriture = économie par rapport à la parole (cf. witz)*
- *lisible = savoir*

séminaire XXV 1977-1978
11/04/78

navel

droom
- droom
  manifeste tekst
- vrije associatie over droom
  - *Freud rêve sur le rêve*
  - vraag: waar stopt droom over de droom – waar stopt *Deutbarkeit* of *interprétation*?
    - (Freud: Navel!)
    - Lacan *délirait quand il a introduit la la linguistique*
      - door *Verdichtung* en *Verschiebung* te schoeien op de linguïstische leest van metafoor en metonymie maakt Lacan Freuds "droom over de droom" in principe oneindig, vermijdt hij de vraag van de grens van de *Deutbarkeit*

- dus Lacans retour à Freud maakt van Freud een *délire*

DISSOLUTION 1980

15/03/80

navel

- *refoulé*
  animé de vie
- *interprétation*
  réduit le refoulé à l'Urverdrängt = cerne le Nabel
  - *interprétation doit être un mot d'esprit*
  - cf. *witz cerne l'ombilic=Nabel*